Data publikacji: 09-06-2015

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA

Warszawa, dnia 9 czerwca 2015 r. **Druk nr 928**

PREZES RADY MINISTRÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Szanowny Panie Marszałku,

przekazuję przyjęty przez Radę Ministrów dokument:

- Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2012 i 2013 wraz z aneksami.

Jednocześnie informuję, że Rada Ministrów upoważniła Ministra Pracy i Polityki Społecznej do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych.

(-) Ewa Kopacz

Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2012 i 2013

wraz z aneksami

Sprawozdanie

z funkcjonowania ustawy

o działalności pożytku publicznego

i o wolontariacie

za lata 2012 i 2013

wraz z aneksami

Warszawa 2015

Spis treści

WSTĘP ... **6**

WNIOSKI KLUCZOWE ... **8**

1. METODOLOGIA BADANIA ... **11**

1.1 Podstawa prawna ... 11

1.2 Narzędzie badawcze ... 12

1.3 Organizacja badania ... 13

1.4 Inne źródła danych ... 14

1.4.1 Sprawozdawczość finansowa na podstawie formularza Rb28s - Ministerstwo Finansów ... 14

2. CHARAKTERYSTYKA III SEKTORA ... **16**

2.1 Liczba zarejestrowanych organizacji ... 16

2.2 Liczba aktywnych organizacji ... 18

2.3 Zróżnicowanie regionalne organizacji pozarządowych ... 19

2.4 Pola działalności organizacji pozarządowych ... 19

2.5 Zasoby kadrowe w organizacjach pozarządowych ... 20

3. WSPÓŁPRACA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI ORAZ INNYMI PODMIOTAMI DZIAŁAJĄCYMI W SFERZE POŻYTKU PUBLICZNEGO ... **21**

3.1 Współpraca finansowa administracji publicznej – ogółem ... 21

3.1.1. Otwarty konkurs ofert ... 23

3.1.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych ... 25

3.1.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych ... 28

3.1.4. Pozostałe formy współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. ... 29

3.2 Współpraca finansowa administracji rządowej ... 30

3.2.1. Otwarty konkurs ofert ... 30

3.2.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych ... 33

3.2.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych ... 35

3.3 Współpraca finansowa administracji samorządowej ... 37

3.3.1. Otwarty konkurs ofert ... 37

3.3.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych 39

3.3.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji samorządowej zlecały realizację zadań publicznych 42

3.4 Współpraca pozafinansowa administracji publicznej – ogółem 44

3.4.1. Zespoły doradcze i inicjatywne 44

3.4.2. Konsultacje projektów aktów prawych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy). 45

3.4.3. Gminne, Powiatowe, Wojewódzkie Rady Działalności Pożytku Publicznego 47

3.4.4. Inne formy pozafinansowej współpracy 47

3.5 Współpraca pozafinansowa administracji rządowej 48

3.5.1. Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym 48

3.5.2 Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych 49

3.5.3 Analiza konsultacji dokumentów rządowych 50

3.5.4 Wzajemne informowanie się o planowanych działaniach 51

3.5.5 Umowa partnerska 52

3.5.6 Wsparcie lokalowe 52

3.6 Współpraca pozafinansowa administracji samorządowej 53

3.6.1 Inicjatywa lokalna 53

3.6.2 Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym 53

3.6.3 Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych 54

3.6.4 Analiza konsultacji dokumentów administracji samorządowej 56

3.6.5 Prowadzenie jednostki organizacyjnej na rzecz organizacji pozarządowych 58

3.6.6 Wzajemne informowanie się o planowanych działaniach 58

3.6.7 Umowy partnerskie 58

3.6.8 Wsparcie lokalowe 59

3.7 Program współpracy 60

3.8 Wolontariat w administracji publicznej w latach 2012-2013 61

4. DZIAŁANIA PODJĘTE W CELU REALIZACJI ZAPISÓW USTAWY/DOBRE PRAKTYKI 63

4.1. 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego 63

4.2 Instytucjonalizacja działalności pożytku publicznego 68

4.3 Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej 71

4.4 Program Operacyjny Kapitał Ludzki 73

4.5 Program współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi za lata 2015-2017 75

5. WNIOSKI Z WYBRANYCH BADAŃ III SEKTORA 76

6. TRENDY WYNIKAJĄCE Z MONITORINGU WSPÓŁPRACY… 82

7. SŁOWNIK 85

8. SPIS WYKRESÓW, TABEL I MAP 88

9. SPIS PUBLIKACJI WYDANYCH W RAMACH BIBLIOTEKI POŻYTKU PUBLICZNEGO W LATACH 2012-2013 91

Wstęp

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie stanowi przykład dokumentu, który powstawał we współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych. Jest wymiernym i modelowym przykładem efektywnej realizacji zasady partnerstwa publiczno-społecznego oraz partnerskiego tworzenia prawa. Jej wdrażanie stworzyło fundamenty dla kształtowania odpowiednich warunków dla rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i urzeczywistniania dialogu obywatelskiego, w ramach którego organy administracji publicznej i organizacje III sektora kontaktują się ze sobą, przekazując sobie opinie, informacje oraz ustalając strategie działania.

Zawarte w ustawie zasady i formy współpracy oraz odniesienie do konstytucyjnej zasady pomocniczości stanowią niewątpliwy walor tego aktu prawnego, określając aksjologiczne podstawy współistnienia administracji publicznej i organizacji III sektora, służące dobru wspólnemu.

Funkcjonowanie ustawy umożliwia nie tylko właściwą i skuteczną realizację polityk publicznych ze wszystkich obszarów pożytku publicznego, ale wpływa także na systematyczną zmianę świadomości społecznej, postaw obywateli, wspólnot lokalnych oraz przedstawicieli administracji publicznej.

Diagnoza przeprowadzona w ramach prac nad tworzeniem *Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych* pokazała, że uregulowania formalno-prawne, a więc także ustawa, dobrze spełniają przypisaną im rolę. Deficyty widoczne są natomiast na poziomie kultury współpracy: nawyki, wzajemne zaufanie, poczucie odpowiedzialności, elastyczność, otwartość i szacunek dla innych ludzi. Wyznacza to kierunek dalszych działań zmierzających do budowy kapitału społecznego opartego na wzajemnym zaufaniu i partnerskiej współpracy.

Stałym elementem analizy i weryfikacji funkcjonowania ustawy jest monitoring ustawy, w oparciu o który powstaje ***Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie***. Stanowi ono nie tylko bogate źródło danych i wiedzy na temat organizacji III sektora, w szczególności w zakresie współpracy finansowej i niefinansowej, ale także przedstawia wkład ustawy w generowanie rozwiązań strategicznych i programowych oraz integruje środowisko administracji publicznej w procesie zbierania danych, co wpływa na rozwój współdziałania wszystkich zaangażowanych instytucji. Opracowanie pełni także funkcję edukacyjną, opisując przebieg wdrażania i przedstawiając konkretne rezultaty działania ustawy, oraz instrumentalną – jest inspiracją dla aktywności społecznej czy działań innowacyjnych w zakresie pożytku publicznego.

Przy tworzeniu *Sprawozdania* wykorzystane są także inne – poza monitoringiem – dostępne dane i wyniki badań opisujących funkcjonowanie III sektora w Polsce.

Wnioski kluczowe

Ogólne:

- Wzrost liczby organizacji III sektora wskazuje na potencjał tkwiący w społeczeństwie obywatelskim. Jednocześnie aktywnie działa jedynie ok. 60% istniejących podmiotów.

- W dokumentach strategicznych nacisk jest położony na rozwój kapitału społecznego, a więc także zwiększenie partycypacji obywateli oraz podmiotów III sektora w życiu publicznym. Tematyka ta jest obecna zarówno w Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2030, Średniookresowej Strategii Rozwoju Kraju 2020, jak i dedykowanym tej problematyce dokumencie Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020. Podmioty III sektora, zgodnie z koncepcją dobrego rządzenia, są uwzględniane jako pełnoprawni uczestnicy procesu rządzenia (Strategia Sprawne Państwo 2020, gdzie podkreśla się znaczenie zasady pomocniczości, dialogu obywatelskiego oraz rolę podmiotów III sektora jako realizatorów zadań publicznych).

- Dane o III sektorze są w coraz większej mierze obecne zarówno w statystyce publicznej, jak i badaniach prowadzonych przez inne podmioty.

Współpraca finansowa

- Największym źródłem finansowania działań organizacji III sektora są środki pochodzące z dotacji/grantów od administracji publicznej.

- Współpracę finansową z organizacjami III sektora częściej podejmują urzędy administracji samorządowej. Z otwartego konkursu ofert administracja rządowa i samorządowa korzystają niemal w takim samym odsetku.

- Współpracę finansową na podstawie przepisów innych ustaw podejmuje mniej organów administracji publicznej, w porównaniu do tych wykorzystujących instrumenty współpracy finansowej z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

- Wszystkie badane urzędy wojewódzkie i marszałkowskie współpracowały finansowo z organizacjami III sektora. Na drugim biegunie znajdują się urzędy centralne. Tylko 1/3 z nich zadeklarowała taką współpracę.

- 1/3 środków przekazanych organizacjom III sektora w ramach otwartego konkursu ofert, jak i w innych trybach zlecania zadań publicznych stanowiły środki Unii Europejskiej.
- Najczęściej stosowanym ustawowym instrumentem współpracy finansowej jest zlecanie realizacji zadań (powierzanie bądź wspieranie) w drodze otwartego konkursu ofert.
- Ze względu na uproszczoną procedurę powodzeniem cieszy się także tzw. tryb małych grantów: realizacja, na wniosek organizacji pozarządowej, zadania publicznego z pominięciem otwartego konkursu ofert.
- Jedynie ok. 1/10 organów administracji publicznej wykorzystuje regranting, dotację inwestycyjną czy budżet partycypacyjny.
- Najrzadziej stosowanymi instrumentami współpracy finansowej są pożyczki, poręczenia i gwarancje.
- Słabość partnerstwa wewnątrzsektorowego wyraża niewielka liczba ofert wspólnych składanych do organów administracji publicznej.
- Zdecydowanie najwięcej środków przekazano organizacjom pozarządowym oraz stowarzyszeniom jednostek samorządu terytorialnego, a najmniej spółdzielniom socjalnym. Pokrywa się to z liczbą zarejestrowanych podmiotów w każdej z tych kategorii.
- Najczęściej zlecane są organizacjom III sektora zadania z następujących sfer pożytku publicznego: upowszechnienie kultury fizycznej i sportu; kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i tradycji; pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób.
- Średnia wartość dotacji jest wyższa w przypadku administracji rządowej niż samorządowej. Organizacje III sektora mają natomiast większą szansę na otrzymanie dotacji od administracji samorządowej niż od administracji rządowej.

Współpraca pozafinansowa:

- Współpracę pozafinansową z organizacjami III sektora podejmują częściej urzędy administracji samorządowej niż rządowej.
- W przeliczeniu na jeden urząd, więcej zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonuje przy urzędach administracji rządowej niż samorządowej.

- Im wyższy szczebel samorządu terytorialnego, tym więcej opracowanych dokumentów jest konsultowanych społecznie.
- Liczba dokumentów konsultowanych przez administrację publiczną, z uwzględnieniem niewielkich wahań, utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na podobnym poziomie.
- Osoba formalnie odpowiedzialna za prowadzenie lub organizowanie konsultacji społecznych wyznaczona jest w niewielu urzędach administracji publicznej.
- Najczęściej wykorzystywaną formą konsultowania dokumentów jest udostępnienie ich w Biuletynie Informacji Publicznej bądź w siedzibie urzędu.
- Administracja publiczna najczęściej wspierała organizacje III sektora przekazując im informacje oraz prowadząc działalność promocyjną.
- Spośród wszystkich form wsparcia lokalowego najpopularniejsze jest użyczenie, bezpłatne oddanie nieruchomości do użytkowania lub innego rodzaju bezpłatne udostępnienie nieruchomości.

Program współpracy, wolontariat, 1%, dialog obywatelski

- Wśród organów administracji samorządowej istnieje coraz bardziej powszechna świadomość obligatoryjności tworzenia rocznego programu współpracy z organizacjami III sektora. Program taki posiada już ok. 90% samorządów.
- Spośród organów administracji rządowej, dla których przyjęcie programu współpracy jest fakultatywne, najczęściej opracowały go urzędy wojewódzkie.
- Brak przyjęcia programu współpracy argumentowany jest głównie małym zakresem współpracy z organizacjami III sektora.
- Administracja rządowa (w szczególności ministerstwa) częściej niż administracja samorządowa korzysta z pomocy wolontariuszy,
- Kwota 1% należnego podatku przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego systematycznie rośnie z roku na rok. Podobna tendencja występuje w przypadku liczby podatników, którzy złożyli wniosek o przekazanie 1% należnego podatku.

- 50 pierwszych na liście pod względem otrzymanych środków z 1% organizacji pożytku publicznego otrzymało 56,8% całości przekazanych w 2013 roku środków z 1% podatku.
- Rada Działalności Pożytku Publicznego stale zwiększa liczbę funkcjonujących Zespołów problemowych, co świadczy o coraz większej skali problemów, którymi się zajmuje.
- Planowana jest kompleksowa nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie w zakresie współpracy finansowej oraz pozafinansowej. Podstawą będą uwagi dotyczące funkcjonowania ww. ustawy zgłaszane przez instytucje administracji publicznej oraz organizacje III sektora.

1. Metodologia badania

1.1 Podstawa prawna

Od 2005 roku Departament Pożytku Publicznego w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej (dalej DPP w MPiPS) cyklicznie przygotowuje *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*. Prowadzenie systematycznego monitoringu współpracy administracji publicznej z sektorem pozarządowym jest podstawą dla wyciągnięcia wniosków na temat funkcjonowania ustawy.

Pierwsze sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przedstawione zostało Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej w 2005 r. (art. 52 ustawy)[1].

Monitoring współpracy organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego znalazł swoje trwałe odzwierciedlenie **w nowelizacji ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (dalej UDPPiW)** z 2010 r., w której zapisano, iż „Rada Ministrów, na podstawie informacji uzyskanych od organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego, przedstawia, co dwa lata Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej, sprawozdanie stosowania ustawy w terminie do dnia 30 września roku następującego po upływie okresu sprawozdawczego" (art. 50a)[2].

Od 2010 r., sprawozdanie przedstawiane jest Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej co dwa lata. Niniejsze opracowanie będzie trzecim tego typu dokumentem.

Sprawozdanie obejmuje **lata 2012 i 2013** i prezentuje stan na dzień **31 grudnia 2013 r.**

[1] Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r.(Dz.U. 2014 poz. 1118), art. 52 „*Rada Ministrów przedstawi Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do dnia 30 czerwca 2005 r. sprawozdanie z działania ustawy za okres od dnia jej wejścia w życie do dnia 31 grudnia 2004 r.*".

[2] Dz. U. z 2010 r. Nr 28, poz. 146.

Monitoring współpracy organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego dostarcza niezbędnych informacji dla tworzenia dokumentów o charakterze strategicznym. Zebrane dane stanowią też ważny wkład do monitoringu wdrażania Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Strategii Wspierania Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego 2009-2015, Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2009-2013, Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014–2020 oraz budżetu zadaniowego, a także programowania dokumentów strategicznych w ramach perspektywy finansowej 2014–2020, w tym Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.

Ponadto badanie jest również cennym źródłem wiedzy dla osób i instytucji zainteresowanych tematem współpracy administracji publicznej z III sektorem. *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* wykorzystywane jest m.in. przez uczelnie wyższe, urzędy rządowe i samorządowe, organizacje pozarządowe, biblioteki oraz inne instytucje i osoby zainteresowane tematem. Opracowania są także dostępne na stronie internetowej Departamentu www.pozytek.gov.pl[3].

1.2 Narzędzie badawcze

Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym, jest badaniem o charakterze sprawozdawczym. Kwestionariusz ankiety, przygotowany przez DPP, kierowany jest do wszystkich urzędów administracji samorządowej i rządowej w Polsce.

Za pomocą kwestionariusza, w zakresie współpracy finansowej, zbierane są dane dotyczące między innymi zlecania zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert oraz w innych trybach (liczba ofert, liczba podpisanych umów, liczba umów wieloletnich, wysokość przekazanych środków oraz wysokość środków z funduszy strukturalnych). Jednocześnie pytania ankietowe pozwalają zebrać informacje dotyczące sfery pożytku publicznego, w ramach których najczęściej zlecane są zadania publiczne.

Niniejszy dokument jest także cennym źródłem wiedzy na temat współpracy pozafinansowej – zawiera dane dotyczące udostępniania na szczególnych warunkach nieruchomości, funkcjonowania wspólnych zespołów doradczych i inicjatywnych, konsultacji projektów aktów prawnych, wzajemnego informowania się o planowanych działaniach a także innych pozafinansowych form współpracy. Kwestionariusz zawiera też pytania o program współpracy

[3] Departament Pożytku Publicznego przygotowywał *Sprawozdania z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* za lata 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010-2011.

z organizacjami pozarządowymi, wolontariat w administracji publicznej oraz bada poziom satysfakcji jednostek samorządu terytorialnego ze współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

1.3 Organizacja badania

Ankieta rozsyłana jest do blisko 3000 urzędów administracji publicznej (administracji rządowej: ministerstw, urzędów centralnych, urzędów wojewódzkich oraz administracji zespolonej w województwach oraz administracji samorządowej: urzędów marszałkowskich, starostw powiatowych, urzędów miast i urzędów gmin) z całej Polski. Urzędy zbierają dane ze wszystkich swoich departamentów, komórek, a także z jednostek im podległych i przez nie nadzorowanych. Po zebraniu wszystkich danych wytypowany urzędnik wypełnia ankietę dotyczącą współpracy urzędu z trzecim sektorem.

W latach 2005-2008 ankiety rozsyłane były w wersji papierowej, tradycyjną pocztą. Ankiety wraz z pismem przewodnim wysyłano do urzędów administracji publicznej. Urzędy również odsyłały wypełnione kwestionariusze za pomocą poczty tradycyjnej. Na podstawie wieloletnich doświadczeń związanych z przeprowadzaniem badania, w celu przyspieszenia i ułatwienia zbierania danych, od roku 2009 używany jest system umożliwiający stworzenie i wypełnienie ankiety on-line. Kwestionariusz w wersji on-line usprawnia pracę urzędnika, który jest intuicyjnie prowadzony przez ankietę, wzbogaconą o filtry i reguły przejścia.

Departament współpracuje również z innymi podmiotami zajmującymi się problematyką badań nad III sektorem. Pracę nad pierwszym sprawozdaniem wspierało Stowarzyszenie Klon/Jawor, Instytut Spraw Publicznych oraz Instytut Pracy i Spraw Socjalnych, w latach 2010-2011 DPP współpracował ponownie ze Stowarzyszeniem Klon/Jawor. Jednocześnie, w celu usprawnienia realizacji badania oraz zwiększenia przejrzystości i czytelności pytań kwestionariuszowych, kształt ankiety udoskonalany był z roku na rok. Każda zmiana, konsultowana była z przedstawicielami sektora pozarządowego, instytucjami badawczymi oraz losowo wybranymi Urzędami. Dodatkowo przewidziano działania mające na celu pomoc urzędnikom w wypełnieniu ankiety takie jak: broszura informacyjna *Przewodnik dla administracji publicznej. Jak wypełnić ankietę monitorującą współpracę urzędów z sektorem pozarządowym*, infolinia merytoryczna i techniczna oraz podobny termin sprawozdawczości Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej oraz sprawozdawczości Ministerstwa Finansów (dalej MF).

Ankieta za 2013 r. została rozesłana do 2884 urzędów administracji publicznej. Uzupełniono 2374 kwestionariuszy, co w rezultacie daje zwrot na poziomie 82% (w roku 2012 zwrot

wyniósł 81%). Podane w dalszej części opracowania wartości procentowe odnoszą się do tych urzędów, które odesłały uzupełnione ankiety.

1.4 Inne źródła danych

W pracach nad tworzeniem sprawozdania wykorzystuje się przede wszystkim informacje zebrane przez DPP w MPiPS w ramach badania *Monitoring współpracy Urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym*. Jednakże cenny wkład stanowią również inne badania i dane, takie jak:

- informacje wynikające ze sprawozdawczości organizacji pożytku publicznego (OPP) oraz analizy sporządzane w ramach Funduszu Inicjatyw Obywatelskich (FIO) - MPiPS,
- badanie *Fundacje i stowarzyszenia oraz jednostki organizacyjne Kościoła Katolickiego, innych kościołów i związków wyznaniowych* prowadzone na formularzu SOF-1[4]; dane z Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON – Główny Urząd Statystyczny,
- badanie *Potencjał kooperacyjny, zarządzanie oraz działania komunikacyjne wybranych organizacji non-profit*, zrealizowane w 2012 r. na formularzu SOF-5 – Główny Urząd Statystyczny,
- raport pt. *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych* – Stowarzyszenie Klon/Jawor,
- dane z Rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego – Ministerstwo Sprawiedliwości,
- dane ze sprawozdania Rb28s, dane dot. mechanizmu 1% – MF.

1.4.1 Sprawozdawczość finansowa na podstawie formularza Rb28s – Ministerstwo Finansów

Ministerstwo Finansów prowadzi nadzór nad wykonaniem planu budżetowego jednostek samorządu terytorialnego, przy użyciu formularza Rb28s. Jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek przekazania sprawozdania rocznego Rb28s do 28 lutego roku następującego po okresie sprawozdawczym, za które sporządzane jest sprawozdanie.

Ze względu na różnice metodologiczne, dane zbierane przez MF są nieporównywalne w stosunku do tych agregowanych w związku z realizacją badania *Monitoring współpracy Urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem*

[4] Raport pt. *Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz organizacje pracodawców w 2012 r.*, red. Goś-Wójcicka K., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.

pozarządowym. Istotnym czynnikiem odróżniającym te dwa źródła danych jest także fakultatywny charakter udziału w badaniu realizowanym przez MPiPS. Nie bez znaczenia są też pomyłki przy wypełnianiu przez urzędy ankiet kierowanych do MPiPS, które przy skali badania (ok. 3000 podmiotów) nie zawsze udaje się zweryfikować.

W sprawozdaniu rocznym RB28s MF jednostki samorządu terytorialnego przekazują informację nt. środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań publicznych, w ujęciu paragrafów klasyfikacji budżetowej – paragraf 236 (dotacje celowe z budżetu jednostki samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.), na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom pozarządowym), paragraf 619 (dotacje celowe z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, udzielone w trybie art. 221 ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji organizacjom prowadzącym działalność pożytku publicznego) oraz rzadko już używanych, tzw. „wygasających dla jst" paragrafów 281 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji fundacjom) i 282 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji stowarzyszeniom).

Ze specyficzną sytuacją mamy do czynienia w przypadku paragrafu 283 (dotacja celowa z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie zadań zleconych do realizacji pozostałym jednostkom niezaliczanym do sektora finansów publicznych). Z prowadzonych analiz wynika, że zdarza się, iż samorządy umieszczają w ramach tego paragrafu, obok środków przekazanych np. podmiotom kościelnym, wydatki na dofinansowanie działalności komercyjnej (przykładowo na koleje regionalne). W związku z powyższym trudności sprawia oszacowanie, jaki odsetek środków w ramach tego paragrafu stanowią wydatki na dofinansowanie działalności pożytku publicznego.

Sprawozdawczość MPiPS natomiast, uwzględnia podział na rodzaj podmiotu, któremu przekazywane są środki finansowe na realizację zadań publicznych, tj.: organizacje pozarządowe i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielnie socjalne, spółki non-profit oraz kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy o sporcie[5] oraz podmioty kościelne i wyznaniowe, a także szczegółowo rozróżnia formę przekazania środków np. otwarty konkurs ofert, tryby na postawie innych ustaw, środki europejskie itd.

[5] Nie dotyczy klubów sportowych działających w formie stowarzyszeń.

Opisane powyżej różnice skutkują rozbieżnościami pomiędzy dwoma omawianymi zestawieniami w wysokości środków przekazywanych organizacjom działającym w sferze pożytku publicznego przez jednostki samorządu terytorialnego.

2. Charakterystyka III sektora

2.1 Liczba zarejestrowanych organizacji

Podstawą do określenia liczby organizacji pozarządowych w Polsce są zasoby *Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej REGON*, Głównego Urzędu Statystycznego oraz *Rejestru Stowarzyszeń, Innych Organizacji Społecznych i Zawodowych, Fundacji oraz Publicznych Zakładów Opieki Zdrowotnej* Krajowego Rejestru Sądowego. Główny Urząd Statystyczny posiada również bazę jednostek wybieranych do badań statystycznych (BJS), powstałą w oparciu o zaktualizowany rejestr REGON.

Zestawienia REGON i KRS są autonomicznymi rejestrami, które charakteryzują się brakiem spójności[6] oraz brakiem możliwości komparatywnego zestawienia danych dotyczących zarejestrowanych w nich podmiotów. Taki stan rzeczy spowodowany jest odmienną nomenklaturą form prawnych podlegających wpisowi do każdego z rejestrów, wynikającą z tego klasyfikacją podmiotów sektora pozarządowego, jak również różnicą w zastosowaniu systemów informatycznych rejestrujących informacje. Ponadto w rejestrze REGON znajduje się więcej podmiotów niż w rejestrze KRS[7]. Warto również zwrócić uwagę na to, iż w REGON wpisane są organizacje, które nie prowadzą już żadnej działalności.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było **100 426 stowarzyszeń i 17 098 fundacji**, 15 957 jednostek innych kościołów i związków wyznaniowych, 3 811 organizacji społecznych oddzielnie niewymienionych, 19 733 związków zawodowych, 6 610 organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego, 407 organizacji pracodawców oraz 292 partii politycznych. Tak zdefiniowany trzeci sektor liczy **164 334** zarejestrowanych podmiotów[8].

Dane zgromadzone w systemie REGON wskazują, że organizacje pozarządowe najczęściej działały w formie stowarzyszeń, fundacji, natomiast najmniej liczną grupę zarejestrowanych podmiotów stanowiły partie polityczne oraz organizacje pracodawców.

[6] Od grudnia 2014 r., na mocy nowelizacji ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym numer REGON zostaje nadawany automatycznie po dokonaniu wpisu do KRS.

[7] Przykładowo w KRS podmioty kościelne i wyznaniowe figurują tylko wtedy, jeśli posiadają status organizacji pożytku publicznego. Nie ma tam także stowarzyszeń zwykłych, uczniowskich klubów sportowych i innych stowarzyszeń kultury fizycznej, które rejestrują się u starostów, a także części związków zawodowych.

[8] Dane z rejestru REGON według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. zostały udostępnione DPP w MPiPS przez Departament Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 1. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na szczególne formy prawne, REGON, 2013 r.

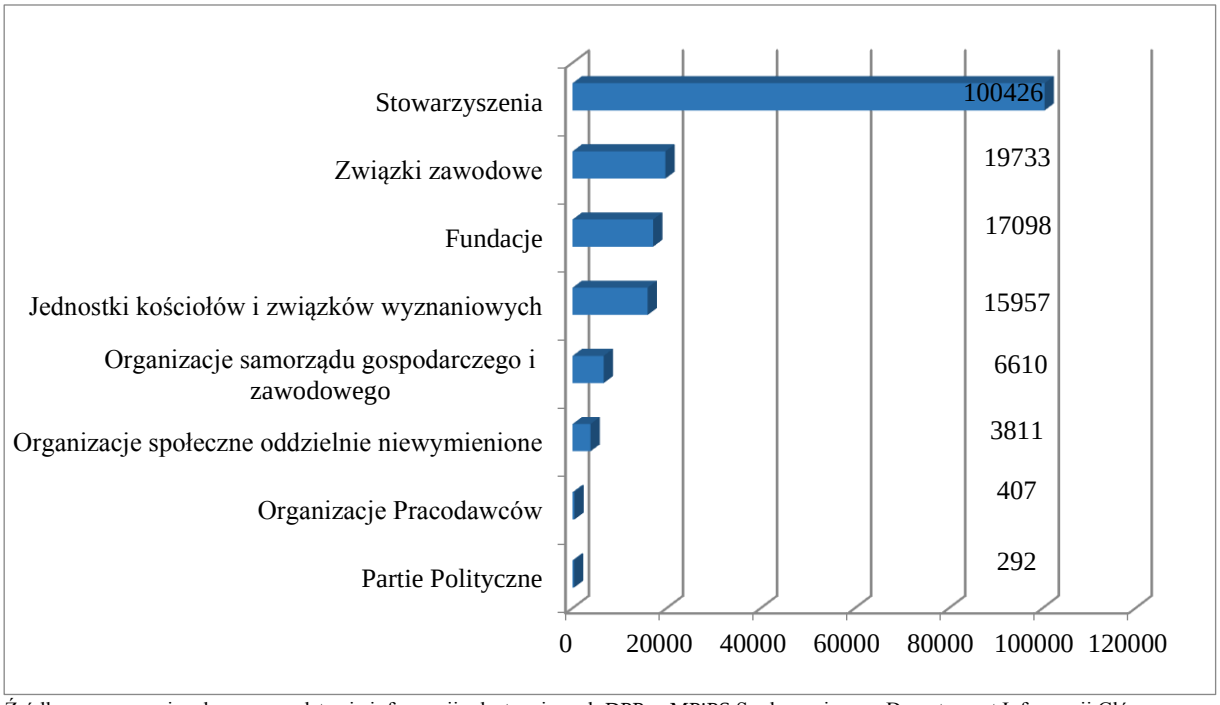

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych DPP w MPiPS Społecznej przez Departament Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Dla porównania, wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r., w rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej w ramach KRS wpisane było **65 700 stowarzyszeń**, **15 388 fundacji**, 524 organizacje rzemieślnicze, 4 335 społeczno-zawodowych organizacji rolników, 12 związków zawodowych rolników indywidualnych, 150 jednostek samorządów zawodowych innych przedsiębiorców, 34 inne organizacje przedsiębiorców, 372 izby gospodarcze, 6 637 związków zawodowych, 407 organizacji pracodawców, 6 294 stowarzyszenia kultury fizycznej i związków sportowych, 93 inne organizacje społeczne lub zawodowe, 502 osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego[9]. W stosunku do roku ubiegłego nastąpił wzrost liczby stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów zarejestrowanych w KRS (11%).

[9] Na podstawie informacji udostępnionych DPP w MPiPS przez Departament Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wykres 2. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na formy prawne, KRS, 2013 r.

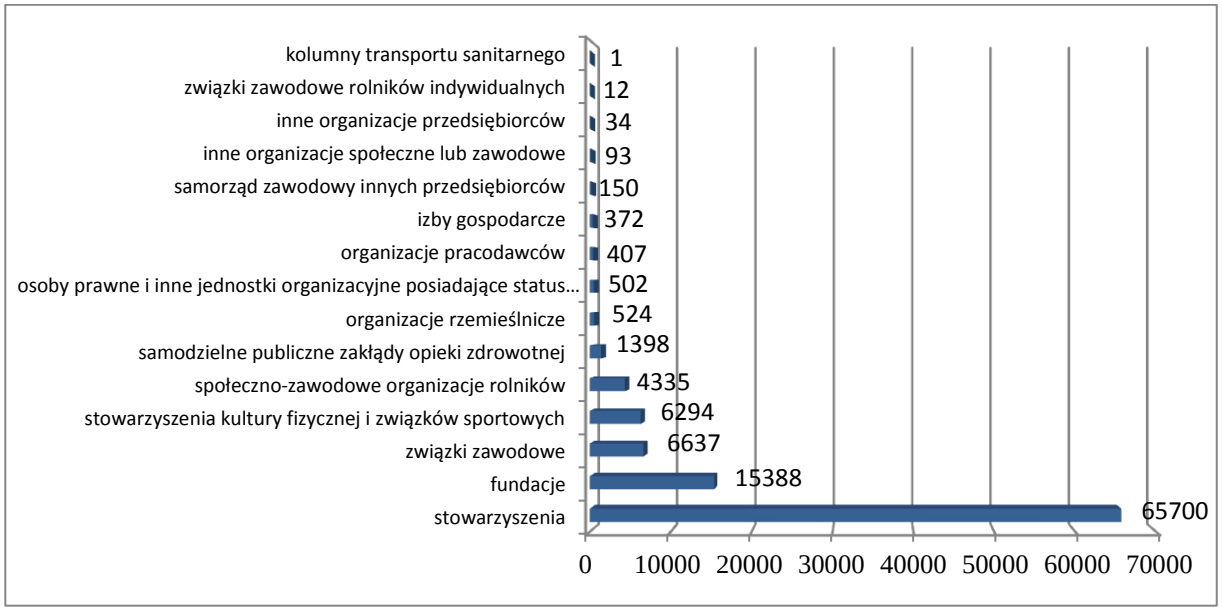

Źródło: opracowanie własne na podstawie zaktualizowanych informacji udostępnionych DPP w MPiPS przez Departament Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Ogółem na koniec 2013 r. w KRS zarejestrowanych było **101 847** podmiotów zaliczanych do sektora pozarządowego. Wśród nich dominowały podmioty posiadające formę prawną stowarzyszeń, fundacji, związków zawodowych oraz stowarzyszeń kultury fizycznej i związków sportowych.

Zestawienie liczby organizacji pozarządowych ujętych w rejestrze REGON według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. z danymi dostępnymi w tym rejestrze z lat poprzednich pokazuje wyraźną tendencję wzrostową. Od kwietnia 2004 r. do 2013 r. nastąpił wzrost o 34%, natomiast w stosunku do 2012 r. odnotowano przyrost liczby organizacji pozarządowych o 3%.

Również dane z KRS wskazują na wzrost liczby podmiotów sektora pozarządowego. Pod koniec grudnia 2005 r. liczba zarejestrowanych organizacji pozarządowych wynosiła 63 783 podmioty. Od 2005 r. do 2013 r. odnotowano przyrost liczby organizacji pozarządowych ujętych w rejestrze KRS o 37%.

2.2 Liczba aktywnych organizacji

Zbiorowość aktywnych organizacji trzeciego sektora według badań GUS (sprawozdania SOF za 2012 r.) liczyła 83,5 tys. podmiotów i składała się z następujących organizacji:

- 69,5 tys. stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych – obok typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych (32,4 tys.) grupę tę tworzyły stowarzyszenia

kultury fizycznej i związki sportowe (19,8 tys.), ochotnicze straże pożarne (14,9 tys.) oraz koła łowieckie (2,4 tys.),

- 8,5 tys. fundacji,
- 3,6 tys. organizacji samorządu gospodarczego i zawodowego oraz pracodawców, wśród których 1,5 tys. stanowiły kółka rolnicze,
- 1,8 tys. społecznych podmiotów wyznaniowych, czyli zarejestrowanych organizacji członkowskich oraz placówek świadczących usługi społeczne, działających w ramach kościołów i związków wyznaniowych.

2.3 Zróżnicowanie regionalne organizacji pozarządowych

O heterogeniczności trzeciego sektora w Polsce świadczy nie tylko forma prawna tworzących go podmiotów, ale także ich rozmieszczenie terytorialne.

Spośród wszystkich organizacji pozarządowych zarejestrowanych w 2013 r. w rejestrze REGON, najwięcej – 25 910 zlokalizowanych było w województwie mazowieckim. Pod względem liczebności funkcjonujących organizacji III sektora za województwem mazowieckim znalazły się kolejno: województwo śląskie (15 805), wielkopolskie (14 953) oraz małopolskie (14 201). Natomiast wśród województw z najmniejszą liczbą zarejestrowanych organizacji należy wymienić województwo lubuskie (4 192) oraz województwo opolskie (4 410). W przeliczeniu na 10 tysięcy mieszkańców, najwięcej podmiotów trzeciego sektora funkcjonowało w województwie mazowieckim (48,88) i warmińsko-mazurskim (45,90)[10].

2.4 Pola działalności organizacji pozarządowych

Według badań na formularzach SOF-1 i SOF-4 za 2012 r.[11] najważniejsze dziedziny działalności statutowej fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz organizacji samorządu gospodarczego, zawodowego i pracodawców to[12]:

- sport, turystyka, rekreacja, hobby – tę dziedzinę wskazywało 30% podmiotów,
- pomoc społeczna i humanitarna, ratownictwo – 25%,
- kultura i sztuka – 11%,
- edukacja i wychowanie oraz działalność naukowo-badawcza – 9%,
- ochrona zdrowia – 4%,

[10] Dane o strukturze ludności wg stanu na 30 czerwca 2013 r. *Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym.,* GUS, Warszawa 2013 r.
[11] Na podstawie informacji przekazanych przez Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia oraz Urząd Statystyczny w Krakowie (wyniki badania SOF-1 i SOF-4 2012).
[12] Klasyfikacja dziedzin i pól działalności statutowej organizacji pozarządowych zastosowana w badaniu SOF-1 2012 spójna z Międzynarodową Klasyfikacją Działalności Organizacji Non-Profit (INCPO).

- rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym – 4%,
- ochrona środowiska – 2%,
- wsparcie dla instytucji, organizacji pozarządowych i inicjatyw obywatelskich – 2%,
- rynek pracy, aktywizacja zawodowa – 1%.

Główne dziedziny działalności organizacji pozarządowych są również wskazywane w badaniu Stowarzyszenia Klon/Jawor: *Kondycja sektora organizacji pozarządowych w Polsce w 2012 roku.*[13] Według badania Stowarzyszenia główne dziedziny działalności organizacji pozarządowych to:

- sport, turystyka, rekreacja – 38% podmiotów,
- kultura i sztuka – 17% podmiotów,
- edukacja i wychowanie – 14% podmiotów,
- ochrona zdrowia – 6% podmiotów,
- usługi społeczne, pomoc społeczna, humanitarna, ratownictwo – 6% podmiotów,
- rozwój lokalny w wymiarze społecznym i ekonomicznym – 5% podmiotów,
- inne – 14% podmiotów.

2.5 Zasoby kadrowe w organizacjach pozarządowych[14]

Na podstawie analizy danych z badań na formularzach SOF-1 i SOF-4 w 2012 r. zatrudnienie w sektorze non-profit (bez związków zawodowych oraz partii politycznych) na koniec 2012 r. wynosiło łącznie 147 tys. pracowników. Dla 125,6 tys. z nich praca w fundacjach, stowarzyszeniach, innych organizacjach społecznych lub organizacjach samorządu zawodowego, gospodarczego i pracodawców była głównym miejscem pracy, co stanowi 0,9% całego zatrudnienia w gospodarce narodowej.

Wśród pracowników badanych organizacji wysoki był odsetek kobiet. Stanowiły one 73% pracujących w sektorze pozarządowym, podczas gdy udział kobiet w zatrudnieniu w całej gospodarce narodowej wynosił 48%. Osoby niepełnosprawne stanowiły ponad 6% zatrudnionych, podczas gdy ich udział w gospodarce narodowej stanowił niespełna 4%.

[13] Na postawie raportu Stowarzyszenia Klon/Jawor, *Życie codzienne organizacji pozarządowych w Polsce*, Warszawa 2012.
[14] Na podstawie informacji przekazanych przez Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Społecznych i Warunków Życia oraz Urząd Statystyczny w Krakowie (wyniki badania SOF-1, 2012).

3. Współpraca administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego

3.1 Współpraca finansowa administracji publicznej – ogółem

Niniejszy rozdział zawiera ogólną informacje dotyczącą współpracy finansowej organów administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego[15].

W 2013 r. 85% organów administracji publicznej współpracowało z podmiotami trzeciego sektora. Poniższy wykres przedstawia odsetek urzędów administracji publicznej stosujących finansowe formy współpracy w podziale na typ urzędu w 2013 r.

[15] Na współpracę finansową administracji publicznej z sektorem pozarządowym składa się zlecanie realizacji zadań publicznych w wyniku zastosowania zasad otwartego konkursu ofert w rozumieniu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz innych trybów. Inne tryby zlecania zadań publicznych to m.in. zlecanie zadań w oparciu o ustawy: z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 178, poz.1380 z późn. zm.), z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.), z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446), finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.) czy też zadania spoza obszarów wymienionych w art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W innych trybach mieszczą się również środki wydatkowane przez organy administracji publicznej z zastosowaniem ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.), współfinansowane ze środków z funduszy strukturalnych UE na podstawie ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649 z późn. zm.) oraz z innych środków zagranicznych. W ramach innych trybów zlecane były również zadania na podstawie art. 11a ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (z pominięciem otwartego konkursu ofert, w związku z wystąpieniem klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej).

Wykres 3. Odsetek organów administracji publicznej stosujących finansowe formy współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2013 r. według typów urzędów

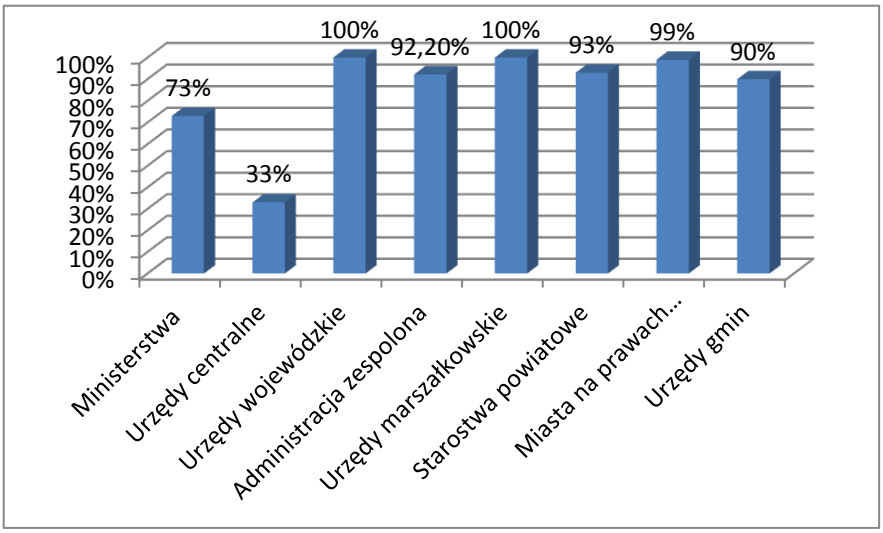

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Wśród organów administracji publicznej najmniejszą aktywność we współpracy finansowej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego wykazują urzędy centralne. Tylko 1/3 z nich zadeklarowała w 2013 r. współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi i podmiotami zrównanymi. Z pozostałych urzędów administracji publicznej, 100% urzędów wojewódzkich oraz urzędów marszałkowskich współpracowały finansowo z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego.

Podmioty działające w sferze pożytku publicznego złożyły w 2013 r. łącznie 97 496 ofert na realizację zadań publicznych. Na ich podstawie zawarto 88235 umów, których wartość wyniosła 6 093 765 279 zł. Z tej kwoty 218 664 403 zł stanowiły środki europejskie.

Wykres 4. Wysokość środków wydatkowanych przez urzędy administracji publicznej w 2013 r. w wyniku zastosowania otwartego konkursu ofert oraz innych trybów.

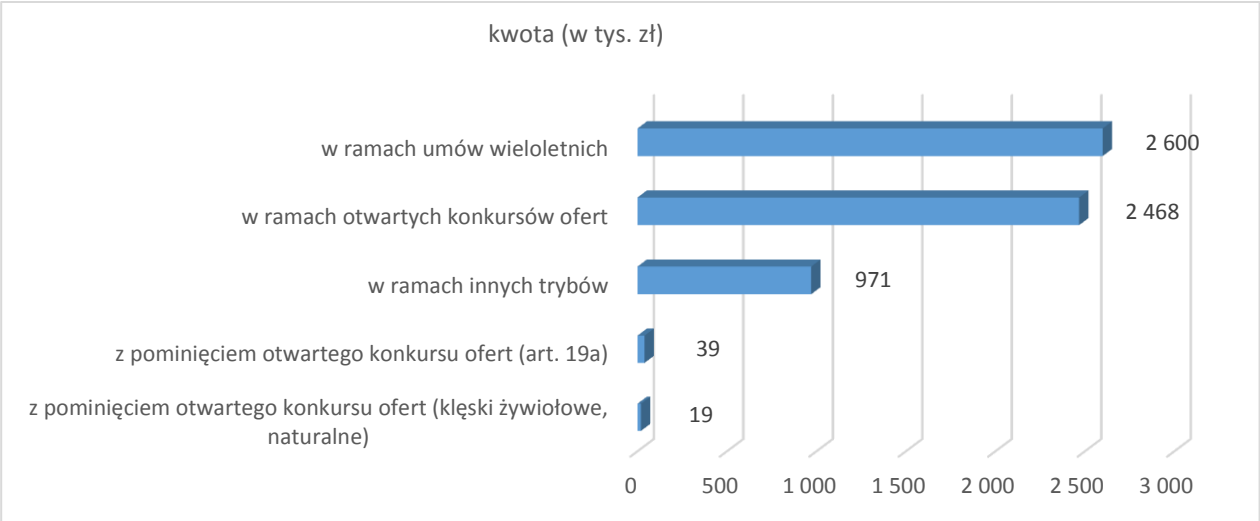

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Analizując kwoty przekazywane na zlecanie zadań publicznych (w ramach otwartego konkursu ofert oraz innych trybów) podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego w poszczególnych latach, można zauważyć, że w latach 2004–2007 następował wzrost wysokości przekazywanych środków. Rok 2007 był rekordowym pod tym względem, co można tłumaczyć nałożeniem się dwóch perspektyw finansowania funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. W latach 2008-2009 nastąpił spadek wysokości środków przeznaczanych na zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym. Następnie w latach 2010-2013 zauważalny jest zdecydowany wzrost przekazanych środków.

3.1.1. Otwarty konkurs ofert

W ramach otwartego konkursu oferty administracja publiczna otrzymała w 2013 r. **80 758** ofert, zawarła z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego **49 915** umowy i przekazała **2 467 861 745** zł.

Wysokość środków przekazywanych przez administrację publiczną podmiotom trzeciego sektora w wyniku zastosowania otwartego konkursu ofert rosła w latach 2004-2006. Następnie w tym trybie, w 2007 r. nastąpił spadek wysokości środków przekazywanych organizacjom pozarządowym. Był to rok, w którym jednocześnie najwięcej środków zostało przekazane podmiotom trzeciego sektora w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert. W latach 2008-2013 wysokość środków przekazywanych organizacjom pozarządowym w ramach otwartych konkursów ofert ponownie rosła.

Tabela 1. Współpraca finansowa organów administracji publicznej z sektorem pozarządowym w 2013 r. w ramach otwartego konkursu ofert.

2013	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	**% dofinansowanych ofert**[16]	**Średnia wartość dofinansowania**[17]
Administracja rządowa	14 312	4 372	479 800 788 zł	30%	109 744
Administracja samorządowa	66 446	45 543	1 988 060 957 zł	68%	43 652
Administracja publiczna ogółem	80 758	49 915	2 467 861 745 zł	61%	49 441

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

[16] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[17] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów .

Analizując stosunek liczby zawartych umów do sumy ofert złożonych w ramach otwartych konkursów ofert warto zwrócić uwagę, iż odsetek dofinansowanych projektów dla całej administracji publicznej (61%) był zbliżony do poziomu osiągniętego w administracji samorządowej. Wartość ta w odniesieniu do administracji rządowej była na zauważalnie niższym poziomie (30%), przy czym średnia wartość dofinansowania ofert przez administrację rządową była ponad dwukrotnie wyższa niż wartość dofinansowania ofert przez administrację samorządową.

Do 2009 r. średnia wartość dofinansowania przypadającego na jedną umowę wahała się w poszczególnych latach między 18 000 zł a 29 000 zł. Po nowelizacji ustawy, w ramach której skonkretyzowano oraz rozszerzono formy przekazywania środków publicznych na realizację zadań publicznych, poziom przekazywanych środków finansowych wzrósł, osiągając w 2013 r. średnią wartość dofinansowania na poziomie 49 411 zł.

3.1.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych

Spośród przebadanych organów administracji publicznej w 506 przypadkach zlecano realizację zadań publicznych w oparciu o przepisy ustaw innych niż UDPPiW[18].

Podmioty działające w sferze pożytku publicznego złożyły łącznie **16 738 ofert**, i podpisały **10 662** umów (w tym 553 umowy wieloletnie), na łączną kwotę **970 829 918 zł** (z czego 218 664 403 zł ze środków Unii Europejskiej).

Porównując wysokość środków przekazanych przez administrację publiczną w latach 2006-2013 podmiotom trzeciego sektora w wyniku tzw. innych trybów można zauważyć, że rekordowym był 2007 r., kiedy to urzędy administracji publicznej przekazały organizacjom pozarządowym 3 860 976 130 zł.

Wzrost kwoty środków przekazanych w 2007 r. podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego, prawdopodobnie spowodowany był kończącą się pierwszą perspektywą programowania funduszy europejskich.

W 2009 r., po raz pierwszy administracja samorządowa, korzystając z przepisów ustaw innych niż UDPPiW, przekazała organizacjom pozarządowym łącznie kwotę większą niż administracja rządowa.

[18] Zlecając realizację zadań publicznych w innym niż określonym w UDPPiW trybie organy administracji publicznej korzystały najczęściej z przepisów: ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009r. Nr 178, poz.1380, z późn. zm.); ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.); ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r. poz. 1446); uchwały jst wydanej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.); ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.); ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649); ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r., poz. 715).

W przypadku zlecania zadań w tzw. innych trybach 63% spośród wszystkich złożonych ofert zostało dofinansowanych. Przeciętna wartość jednej dotacji wyniosła przeszło 91 tys. zł. W porównaniu z otwartym konkursem ofert stwierdzić można, iż organizacje działające w sferze pożytku publicznego mają większą szansę na uzyskanie dotacji i jej średnia wartość jest wyższa w sytuacji, w której podstawą zlecenia zadania nie jest UDPPiW.

Tabela 2. Współpraca finansowa organów administracji publicznej z sektorem pozarządowym w 2013 r. w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert.

2013	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	W tym środki z funduszy strukturalnych UE (w zł)	**% dofinansowanych ofert**[19]	**Średnia wartość dofinansowania**[20]
Administracja rządowa	9 526	5 974	393 066 333	89 456 658	62%	65 796
Administracja samorządowa	7 212	4 688	577 763 585	129 207 745	65%	123 243
Administracja publiczna ogółem	**16 738**	**10 662**	**970 829 918**	**218 664 403**	**63%**	**91 055**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

[19] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[20] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.

3.1.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych

Administracja publiczna w 2013 r. najczęściej zlecała zadania organizacjom pozarządowym w zakresie: upowszechniania kultury fizycznej i sportu (86% procent wskazań), kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji (46%) oraz pomocy społecznej (32%).

Tabela 3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r[21].

Sfery pożytku publicznego	Administracja publiczna ogółem w 2013
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	**32,2%**
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	**7,4%**
działalność charytatywna;	**3,7%**
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	**17,1%**
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	**3,4%**
ochrona i promocja zdrowia;	**31,6%**
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	**30,9%**
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	**2,3%**
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	**0,5%**
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	**13,3%**
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	**2,3%**
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnienie i wdrożenie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	**0,3%**
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	**9,6%**
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	**18,6%**
wypoczynek dzieci i młodzieży;	**31,1%**
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	**45,8%**

21 Procenty nie sumują się do 100%, gdyż urzędy mogły wskazań wiele odpowiedzi.

wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	**86%**
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	**9,6%**
turystyka i krajoznawstwo;	**21,6%**
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	**6,8%**
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	**0,3%**
upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działań wspomagających rozwój demokracji;	**21,1%**
ratownictwo i ochrona ludności;	**8,5%**
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	**0,5%**
upowszechnienie i ochrona praw konsumentów;	**0,8%**
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	**3,5%**
promocja i organizacja wolontariatu;	**6%**
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	**0,1%**
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	**1,9%**
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	**0,6%**
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;	**4,1%**
przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;	**28,4%**
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-32.	**5%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.1.4. Pozostałe formy współpracy finansowej organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Oferty wspólne w ramach otwartych konkursów ofert

Spośród przebadanych organów administracji publicznej, zlecających zadania w 2013 roku w trybie otwartego konkurs ofert, tylko do 84 (4,3%) wpłynęły oferty wspólne określone w art. 14 ust. 2 ustawy. Liczba ofert wspólnych w otwartych konkursach ofert wyniosła 849.

Wniosek o realizacje zdania publicznego z własnej inicjatywy

Co czwarty przebadany organ administracji publicznej, deklarujący współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi otrzymał w 2013 roku, od podmiotów działających w sferze pożytku publicznego wniosek złożony na podstawie art. 12 ust 1 UDPPiW.

Zlecanie zadań na postawie art. 16 ust. 7 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (regranting)

W 2013 r. 225 (11%) organów administracji publicznej zlecających zadania w trybie otwartego konkurs ofert skorzystało z tzw. *regrantingu* uregulowanego w art. 16 ust. 7 UDPPiW. Dzięki temu przystępujące do takich umów organizacje pozarządowe miały możliwość przekazania realizacji zadania publicznego innym podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego.

Pożyczki, poręczenia, gwarancje

W 2013 r. 107 organów administracji publicznej zdeklarowało, że udzieliło 125 pożyczek na kwotę 12 977 452 zł oraz wystawiło 17 gwarancji i 10 018 poręczeń organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego[22].

3.2 Współpraca finansowa administracji rządowej

W 2013 r. 75% spośród przebadanych organów administracji rządowej, wykazało, że podjęło współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Trzy na cztery organy administracji rządowej zlecały organizacjom pozarządowym zadania w trybie otwartego konkursu ofert. Na podstawie przepisów innych niż te zawarte w UDPPiW zadania zlecała połowa przebadanych urzędów administracji rządowej. Najrzadziej (4% urzędów) współpracę z organizacjami pozarządowymi podejmowano w trybie umożliwiającym pominięcie otwartego konkursu ofert w związku z wystąpieniem klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej.

Urzędy administracji rządowej współpracowały finansowo z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego także na zasadzie regrantingu (8%), dotacji inwestycyjnych (10%) oraz na podstawie wniosków złożonych z inicjatywy organizacji pozarządowej lub innego podmiotu prowadzącego działalność pożytku publicznego (16%).

3.2.1. Otwarty konkurs ofert

W 2013 r. w ramach otwartych konkursów ofert, organy administracji rządowej zawarły 4 372 umów z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego i przekazały im na realizację zadań publicznych łącznie 479 800 788 zł.

[22] Dane te odnoszą się jedynie do organów administracji samorządowej.

Wykres 5. Wysokość środków (w mln zł) wydatkowanych w 2013 r. przez poszczególne urzędy administracji rządowej w ramach otwartego konkursu ofert.

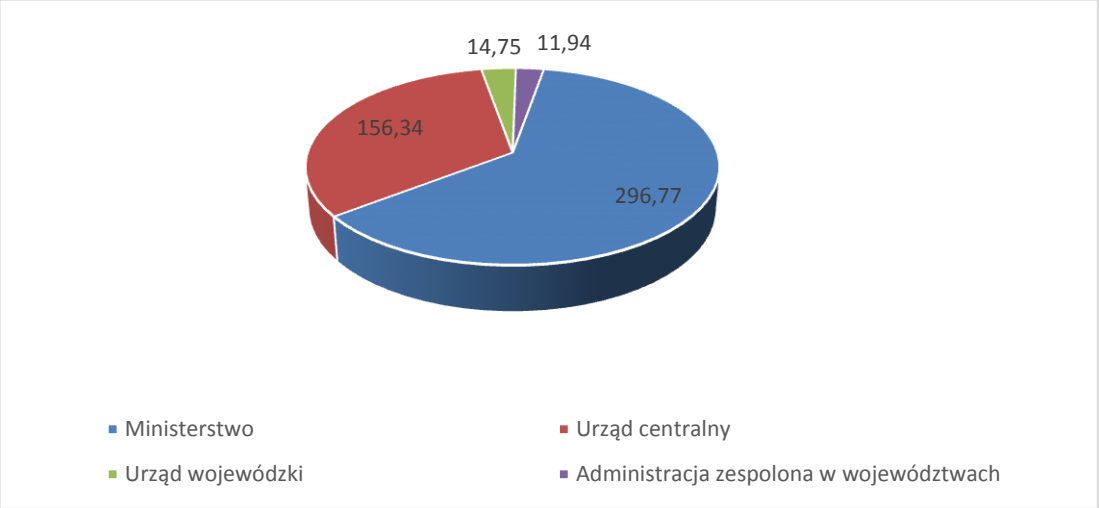

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Zdecydowanie najwięcej środków finansowych przekazały podmiotom trzeciego sektora ministerstwa. Mniejszą część środków przekazały urzędy centralne oraz urzędy wojewódzkie.

Tabela 4. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach otwartego konkursu ofert.

2013	**Liczba podpisanych umów**	**Średnia wartość dofinansowania[23]**
Ministerstwo	2 524	117 579 zł
Urząd centralny	433	361 060 zł
Urząd wojewódzki	848	17 396 zł
Administracja zespolona w województwach	567	21 057 zł
Administracja rządowa ogółem	**4 372**	**109 744 zł**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata*.

[23] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.

1. Wspieranie i powierzanie zadań publicznych

Zlecanie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym może nastąpić w dwóch formach: powierzenia wykonania zadania publicznego lub wsparcia realizacji zadania.

Powierzanie realizacji zadania publicznego wiąże się z przekazaniem organizacji pozarządowej dotacji, pokrywającej całkowity koszt wykonania tegoż zadania, W przypadku wsparcia realizacji zadania publicznego organizacja pozarządowa partycypuje w kosztach zleconego przedsięwzięcia. Warto pamiętać, iż w tym drugim przypadku forma wkładu własnego nie został określona. W związku z tym zleceniobiorca może w różny sposób partycypować w kosztach zadania (np. wolontariat).

Organy administracji rządowej zdecydowanie częściej decydowały się na wsparcie realizacji zadań publicznych. Ogółem do administracji rządowej w 2013 r. wpłynęło 14 312 oferty, z czego jedynie 890 dotyczyło powierzenia realizacji zadania organizacjom pozarządowym.

Administracja rządowa, zlecając zadania publiczne w oparciu o procedurę otwartego konkursu ofert, zdecydowanie częściej dofinansowywała przedsięwzięcia realizowane przez organizacje pozarządowe. Świadczy o tym także wysokość środków przekazanych podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego w tej formule.

Tabela 5. Współpraca finansowa organów administracji rządowej w podziale na powierzanie i wspieranie zadań publicznych w 2013 r.

		powierzanie	**wspieranie**
Administracja rządowa ogółem	Liczba ofert	890	13 422
	Liczba umów	366	4 006
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	19 200 700 zł	460 600 088 zł
	% dofinansowanych ofert	41%	30%
	Średnia wartość dofinansowania	52 460,93 zł	114977,55 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata*.

2. Oferty wspólne w ramach otwartego konkursu ofert

W 2013 roku 12 (42%) spośród organów administracji rządowej, powierzających realizacje zadań publicznych w trybie otwartego konkursu ofert, otrzymywało oferty wspólne.

3.2.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych

W 2013 r. administracja rządowa zlecała organizacjom pozarządowym realizację zadań publicznych nie tylko w oparciu o przepisy UDPPiW[24].

W związku ze zlecaniem realizacji zadań publicznych w innych niż otwarty konkurs ofert trybach, organy administracji rządowej otrzymały łącznie 9 526 ofert. Na ich podstawie zawarto 5 974 umów, których łączna wartość wyniosła 393 066 333 zł (z czego 89 456 658 zł ze środków Unii Europejskiej).

Rekordowym pod względem wysokości przekazanych środków na gruncie przepisów innych niż UDPPiW był rok 2007. Administracja rządowa przekazała wtedy organizacjom pozarządowym ponad 3,5 mld zł. W 2008 r. kwota ta była znacznie niższa i wyniosła niecały miliard zł, a w 2009 r. wróciła do poziomu z lat 2004-2006 i wyniosła ok. 300 mln zł. Wysokość środków przekazanych w latach 2010-2013 porównywalna jest do poziomu z lat 2004–2006.

[24] Najczęściej współpraca z organizacjami toczyła się na gruncie przepisów: ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. z 2009r. Nr 178, poz.1380 z późn. zm.); ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.); ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446); ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r., poz. 907 z późn. zm.); ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r., poz. 1649); ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r., poz. 715).

Tabela 6. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert

2013	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	W tym liczba umów wieloletnich	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	W tym środki z funduszy strukturalnych UE (w zł)	**% dofinansowanych ofert**[25]	**Średnia wartość dofinansowania**[26]	**% umów wieloletnich**[27]
Ministerstwo	5 068	1 591	269	299 620 287	89 385 205	31%	188 321	16%
Urząd centralny	4 293	4 271	3	88 934 153	71 453	99%	20 823	0,1%
Urząd wojewódzki	131	88	1	2 220 168	0	67%	25 229	0,1%
Administracja zespolona w województwach	34	24	0	2 291 725	0	70%	383	0%
Administracja rządowa ogółem	**9 526**	**5 974**	**273**	**393 066 333**	89 456 658	**62%**	**65 796**	**4%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

[25] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[26] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.
[27] Liczba umów wieloletnich dzielona przez liczbę wszystkich umów.

Podobnie jak w przypadku otwartego konkursu ofert, w ramach innych trybów zlecania zadań publicznych najwięcej środków finansowych przekazały ministerstwa i urzędy centralne – odpowiednio 299 620 287 zł i 88 934 153 zł. Do ministerstw wpłynęło także najwięcej ofert. Najwięcej umów zawarły natomiast urzędy centralne. Urzędy administracji rządowej przekazały w 2013 r. 89 456 658 zł ze środków Unii Europejskiej, w tym przypadku głównymi dysponentami były także ministerstwa.

3.2.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych

Administracja rządowa najczęściej zlecała organizacjom pozarządowym zadania z zakresu pomocy społecznej, oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela 7. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r.

Sfery pożytku publicznego	**Administracja rządowa**
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	**40,8%**
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	**26,5%**
działalność charytatywna;	**4,1%**
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	**18%**
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	**14,3%**
ochrona i promocja zdrowia;	**20%**
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	**30%**
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	**6%**
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	**2%**

działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	**10%**
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	**6,1%**
działalność wspomagająca rozwój techniki, wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnienie i wdrożenie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	**0%**
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	**10%**
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	**30%**
wypoczynek dzieci i młodzieży;	**49%**
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	**24%**
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	**14%**
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	**10,2%**
turystyka i krajoznawstwo;	**6%**
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	**18%**
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	**4,1%**
upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działań wspomagających rozwój demokracji;	**7,8%**
ratownictwo i ochrona ludności;	**26%**
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	**10%**
upowszechnienie i ochrona praw konsumentów;	**2%**
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	**10%**
promocja i organizacja wolontariatu;	**8%**
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	**4,1%**
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	**4,1%**
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	**6,1%**
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;	**6%**
przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;	**19,6%**

działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-32.	**4%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.3 Współpraca finansowa administracji samorządowej

W 2013 r. 95% przebadanych organów administracji samorządowej wykazało, że podjęło współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Najczęściej wybieraną formą zlecania zadań był otwarty konkurs ofert. Korzystało z niego 93% urzędów deklarujących współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi. Podobnie jak w administracji rządowej, współpracowano z organizacjami na gruncie przepisów ustaw innych niż UDPPiW (23% organów). Jeden na trzy urzędy zlecał zadania z pominięciem otwartego konkursu ofert na podstawie (art. 19a UDPPiW). Najrzadziej zlecano realizację zadań publicznych w związku z wystąpieniem klęski żywiołowej, katastrofy naturalnej lub awarii technicznej (0,3%).

Organy administracji samorządowej korzystały także z innych instrumentów współpracy finansowej. Co czwarty samorząd podejmował działania zmierzające do przekazania realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym w efekcie wniosku złożonego w trybie art. 12 ust. 1 UDPPiW. 11% organów administracji samorządowej, współpracujących finansowo z organizacjami pozarządowymi, korzystało z mechanizmu przewidzianego w art. 16 ust. 7 UDPPiW to znaczy z regrantingu. Mniejszą popularnością cieszyły się dotacje inwestycyjne. Z możliwości udzielenia tego rodzaju wsparcia skorzystało jedynie 6% samorządów. Jeden na dwadzieścia urzędów decydował się na współpracę z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego w zakresie budżetu partycypacyjnego bądź udzielał wsparcia w postaci pożyczek gwarancji i poręczeń.

Na szczególną uwagę zasługuje wspomniany wcześniej tryb zlecania zadań o charakterze lokalnym i regionalnym z pominięciem otwartego konkursu ofert (art. 19a UDPPiW). W 2013 r. do samorządów złożono 6 948 ofert na podstawie których zawarto 4 875 umów. Ich łączna wartość wyniosła 39 298 434 zł. Oznacza to iż przeciętnie wartość dotacji przekazywanej w tym trybie (8 061 zł) zbliżona była do maksymalnej kwoty umożliwiającej powierzenie zadania z pominięciem konkursu.

3.3.1. Otwarty konkurs ofert

Samorządy decydując się na zlecenie organizacjom pozarządowym realizacji zadań publicznych najchętniej korzystały z otwartego konkursu ofert. Łącznie do wszystkich urzędów

wpłynęło przeszło 66 tys. ofert na realizację zadań publicznych, na podstawie których zawarto ok. 46 tys. umów.

Wykres 6. Wysokość wydatkowanych środków (w mln zł) przez poszczególne urzędy administracji samorządowej w 2013 r. w ramach otwartego konkursu ofert.

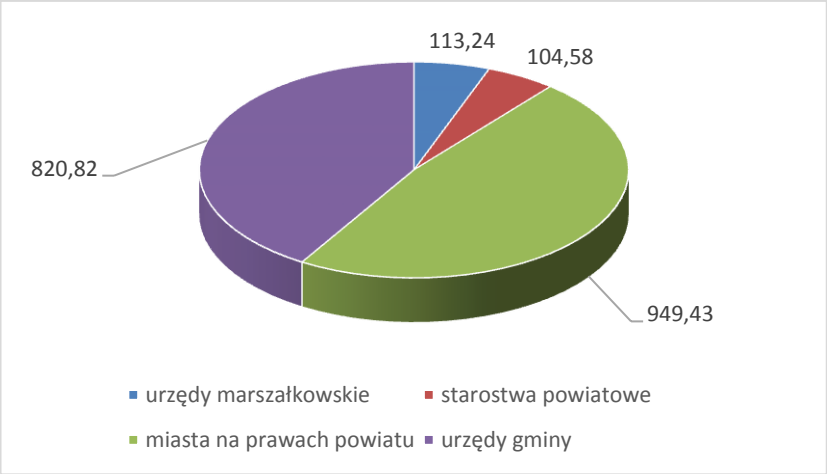

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Zdecydowanie najwięcej środków finansowych przekazały podmiotom trzeciego sektora miasta na prawach powiatu. Mniejszą ilość środków przekazały urzędy gminy oraz urzędy marszałkowskie.

Tabela 8. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach otwartego konkursu ofert

2013	**Liczba podpisanych umów**	**Średnia wartość dofinansowania[28]**
Urzędy marszałkowskie	5 038	22 476,42 zł
Starostwa powiatowe	5 503	19003,81 zł
Miasta na prawach powiatu	12 666	74958,67 zł
Urzędy Gminy	22 336	36748,75 zł
Administracja samorządowa ogółem	45 543	**43 652,39 zł**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

[28] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.

1. Wspieranie i powierzanie zadań publicznych

Podobnie jak w przypadku administracji rządowej, samorządy częściej decydowały się na pokrycie jedynie części kosztów realizacji zadań publicznych zleconych organizacjom pozarządowym (wspieranie) niż przekazanie całości środków na realizację konkretnych zadań publicznych (powierzanie). Na dofinansowanie takich przedsięwzięć przeznaczono 85% środków rozdysponowanych w ramach otwartych konkursów ofert.

Tabela 9. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej w podziale na powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych w 2013 r.

		powierzanie	**wspieranie**
Administracja samorządowa ogółem	Liczba ofert	9 757	56 689
	Liczba umów	7 858	37 685
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	371 164 919 zł	1 616 896 038 zł
	% dofinansowanych ofert	80%	66%
	Średnia wartość dofinansowania	47 234,02zł	42 905,56 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

2. Oferty wspólne w ramach otwartego konkursu ofert

Niespełna 4% samorządów otrzymało oferty wspólne przygotowane w odpowiedzi na otwarte konkursy ofert.

3.3.2. Inne tryby zlecania zadań publicznych

Poza powszechnie stosowanym trybem konkursowym określonym w przepisach UDPPiW organy administracji samorządowej decydowały się także na zlecanie zadań publicznych na gruncie innych aktów prawnych[29].

[29] Najczęściej w tym celu posługiwano się przepisami zawartymi w: ustawie z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz.U. z 2009r. Nr 178, poz.1380 z późn. zm.); ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004r., Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.); ustawie z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 r., poz. 1446); uchwale jst wydanej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 885, z późn. zm.); ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013r. poz. 907, z późn. zm.); ustawie z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649); ustawie z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r., poz. 715).

Wszystkie badane urzędy administracji samorządowej otrzymały od podmiotów działających w sferze pożytku publicznego 7 212 ofert, na podstawie których zawarto4 688 umów, na łączną kwotę 577 763 585 zł (w tym 129 207 745 zł ze środków Unii Europejskiej).

W 2013 r. najwięcej środków przekazanych na finansowanie realizacji zadań publicznych na podstawie innych niż UDPPiW przepisów przekazały organizacjom pozarządowym miasta na prawach powiatu (230 063 780 zł).

Tabela 10. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert

2013	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	W tym liczba umów wieloletnich	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	W tym środki z funduszy strukturalnych UE (w zł)	**% dofinansowanych ofert**[30]	**Średnia wartość dofinansowania**[31]	**% umów wieloletnich**[32]
Urzędy marszałkowskie	3 495	869	232	138 018 400	128 625 952	24%	158 824	26%
Starostwa powiatowe	464	389	12	24 798 946	251 318	83%	63 750	3%
Miasta na prawach powiatu	1 548	1 437	12	230 063 780	308 627	92%	160 100	0,1%
Urzędy gmin	1 705	1 993	24	184 882 459	21 848	116%	92 765	0,1%
Administracja samorządowa ogółem	**7 212**	**4 688**	**280**	**577 763 585**	129 207 745	**65%**	**123 243**	**5%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

[30] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[31] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.
[32] Liczba umów wieloletnich dzielona przez liczbę wszystkich umów.

3.3.3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji samorządowej zlecały realizację zadań publicznych

Administracja samorządowa najczęściej zlecała organizacjom pozarządowym zadania z zakresu pomocy społecznej oraz działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Szczegółowe dane nt. najczęściej wskazywanych sfer pożytku publicznego, w jakich administracja rządowa zlecała zadania, prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji samorządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r.

Sfery pożytku publicznego	Administracja samorządowa
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywanie szans tych rodzin i osób;	**32%**
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	**7%**
działalność charytatywna;	**3,7%**
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	**17,1%**
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	**3,2%**
ochrona i promocja zdrowia;	**31,9%**
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	**30,9%**
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	**2,2%**
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	**0,5%**
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	**13,4%**
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	**2,2%**
działalność wspomagająca rozwój techniki , wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnienie i wdrożenie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	**0,3%**

działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	**9,6%**
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	**18,4%**
wypoczynek dzieci i młodzieży;	**30,6%**
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	**46,3%**
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	**87,7%**
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	**9,6%**
turystyka i krajoznawstwo;	**22%**
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	**6,5%**
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	**0,2%**
upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działań wspomagających rozwój demokracji;	**0,8%**
ratownictwo i ochrona ludności;	**8%**
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	**0,3%**
upowszechnienie i ochrona praw konsumentów;	**0,8%**
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	**3,4%**
promocja i organizacja wolontariatu;	**6%**
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	**5,9%**
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	**1,8%**
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	**0,5%**
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;	**4%**
przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;	**28,6%**
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust. 3, w zakresie określonym w pkt. 1-32.	**5,1%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Pożyczki, poręczenia, gwarancje

W 2013 r. 107 organów administracji samorządowej zdeklarowało, że udzieliło 125 pożyczek na kwotę 12 977 452 zł oraz wystawiło 17 gwarancji i 10 018 poręczeń organizacjom pozarządowym lub innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego (na podstawie art. 5 ust. 8 UDPPiW).

3.4 Współpraca pozafinansowa administracji publicznej – ogółem

W 2013 r. 75% organów administracji publicznej podjęło współpracę pozafinansową z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

3.4.1. Zespoły doradcze i inicjatywne

W 2013 r. zespoły doradcze i inicjatywne działały przy 291 organach administracji publicznej tj. 16,4% (w tym 269 przy organach administracji samorządowej – 15,6%, 22 przy organach administracji rządowej – 39,3%). W odniesieniu do ubiegłych lat nastąpił spadek liczby zespołów, zarówno w przypadku urzędów administracji rządowej, jak i samorządowej. Jednocześnie przy urzędach administracji rządowej funkcjonowało średnio więcej zespołów w przeliczeniu na jeden urząd niż przy urzędach administracji samorządowej.

Tabela 12. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej w roku 2013 wraz podaniem średniej liczby zespołów w przeliczeniu na jeden urząd.

	Suma zespołów doradczych i inicjatywnych	**Średnia liczba zespołów doradczych i inicjatywnych przypadających na jeden urząd**
Administracja rządowa	112	5,1
Administracja samorządowa	1029	3,8
Administracja publiczna ogółem	1141	3,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Wykres 7. Liczba zespołów doradczych i inicjatyw funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej

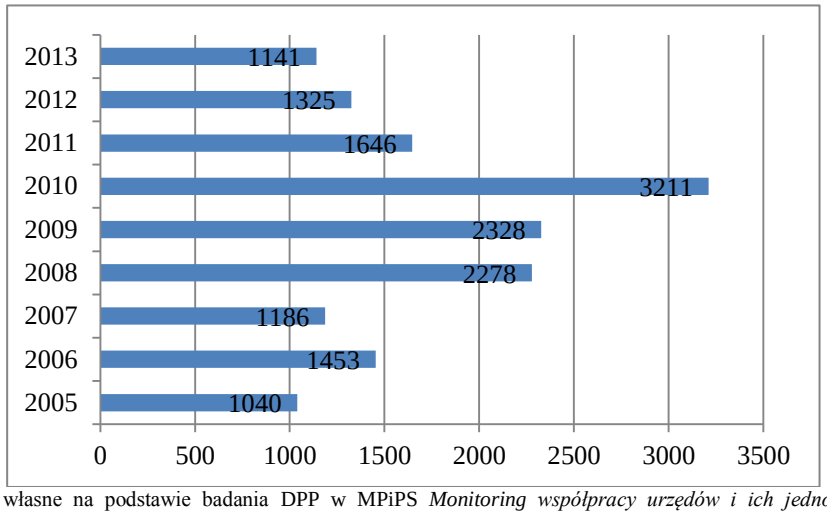

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.4.2. Konsultacje projektów aktów prawych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy).

W 2013 r. 38,1%, tj. 676 organów administracji publicznej dokonało konsultacji projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych z organizacjami, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego. W odniesieniu do liczby dokumentów, w 2013 r. powstało 28 396 projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych, z czego skonsultowanych zostało 3 231.

Wykres 8. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację publiczną w latach 2005-2013 r.

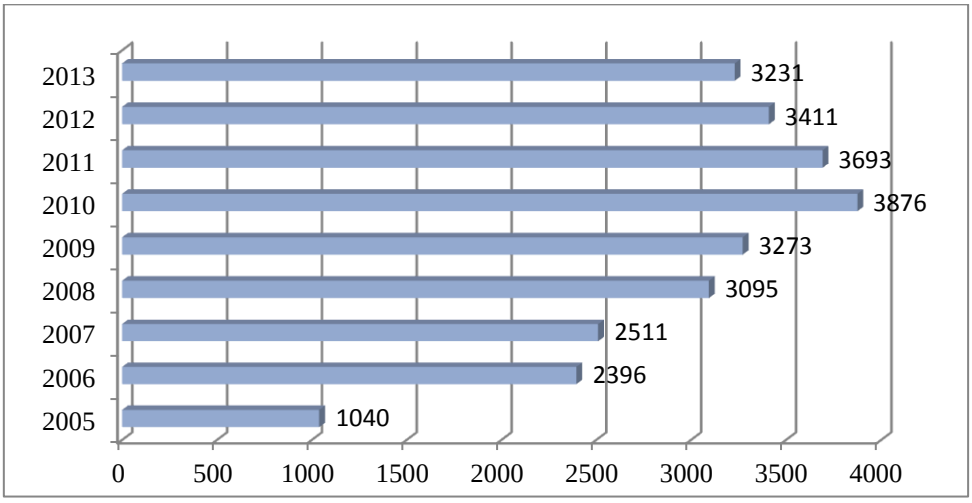

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Wykres 9. Zestawienie liczby utworzonych oraz poddanych konsultacjom projektów aktów prawych lub dokumentów programowych i strategicznych (w wyłączeniem programów współpracy) w urzędach administracji publicznej w 2013 r.

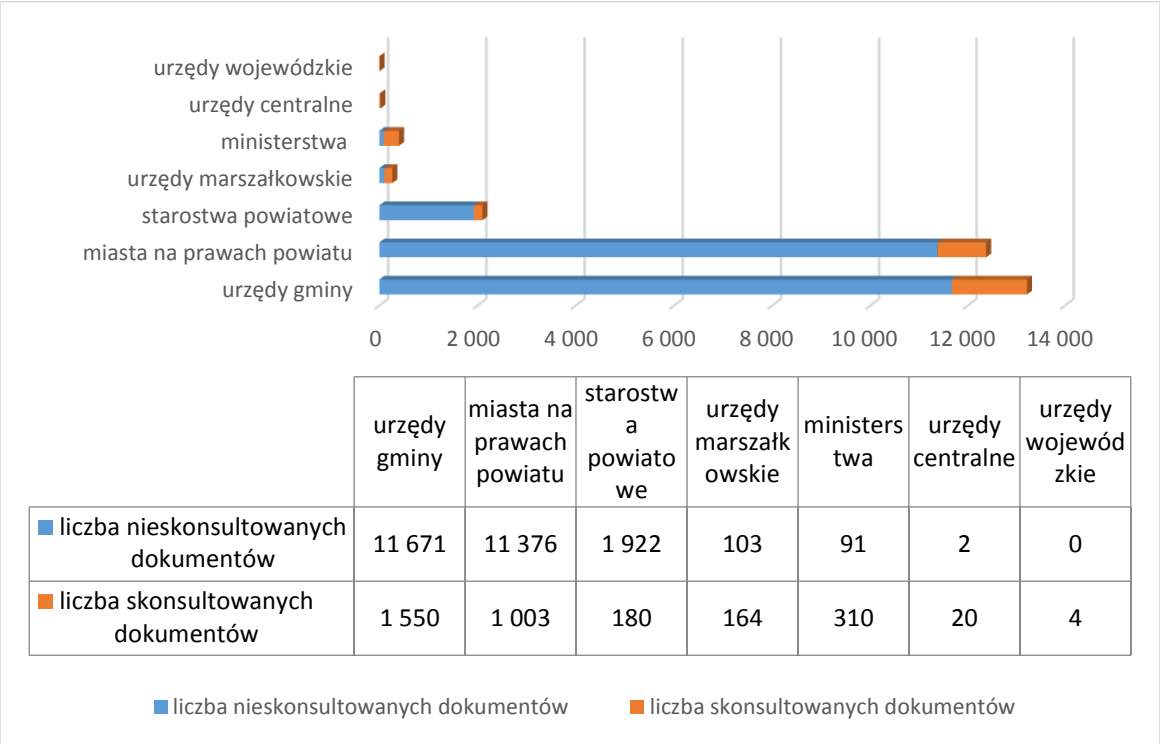

	urzędy gminy	miasta na prawach powiatu	starostwa powiatowe	urzędy marszałkowskie	ministerstwa	urzędy centralne	urzędy wojewódzkie
liczba nieskonsultowanych dokumentów	11 671	11 376	1 922	103	91	2	0
liczba skonsultowanych dokumentów	1 550	1 003	180	164	310	20	4

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata*.

W 2013 r. w 167 organach administracji publicznej wyznaczono osobę formalnie odpowiedzialną za prowadzenie lub organizowanie konsultacji społecznych (165 urzędów administracji samorządowej i 2 administracji rządowej), a w 62 wyodrębniono komórkę/zespół odpowiedzialny za prowadzenie/wspomaganie procesów konsultacji społecznych (2 urzędy administracji rządowej i 60 urzędów administracji samorządowej.

Organy administracji rządowej, częściej niż jednostki samorządu terytorialnego, konsultowały dokumenty poprzez przesłanie projektu drogą elektroniczną z prośbą o zaopiniowanie. Częściej, w ramach konsultacji, organizowały konferencje. Administracja rządowa najrzadziej stosowała udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie urzędu. Ta forma była natomiast dość często stosowana przez organy administracji samorządowej. Jedną z najpopularniejszych metod konsultacji w administracji publicznej jest nadal dostęp do projektu na stronie internetowej (w szczególności w Biuletynie Informacji Publicznej), z możliwością dodania komentarza do zamieszczonej treści.

W 391 organach administracji publicznej (12 administracji rządowej oraz 379 administracji samorządowej) udokumentowano konsultacje projektów aktów normatywnych, prawnych lub

dokumentów programowych i strategicznych w postaci sprawozdania z ich trybu, przebiegu oraz rezultatu. W 90 organach administracji publicznej, na podstawie art. 5 UDPPiW, została przyjęta uchwała o sposobie konsultowania aktów prawa miejscowego z Radami Działalności Pożytku Publicznego lub organizacjami pozarządowymi lub podmiotami prowadzącym działalność pożytku publicznego (1 administracji rządowej i 89 administracji samorządowej).
Spośród kolejnych form współpracy pozafinansowej organy administracji rządowej najczęściej współpracowały z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego prowadząc działalność informacyjną, promocyjną oraz planując i realizując wspólne przedsięwzięcia. Natomiast administracja samorządowa podejmowała współdziałanie na następujących polach: działalność promocyjna, informacyjna, wsparcie organizacyjne oraz wzajemne informowanie się. Z najniższym poziomem współpracy w administracji publicznej mieliśmy do czynienia w przypadku partnerstw z jednostkami organizacyjnymi na rzecz organizacji pozarządowych.
Dane za 2013 r. pokazują, że w 1158 urzędach administracji publicznej prowadzony jest spis aktywnych organizacji pozarządowych. Najwyższą aktywność wykazały urzędy marszałkowskie – 80% posiadało spis.

3.4.3. Gminne, Powiatowe, Wojewódzkie Rady Działalności Pożytku Publicznego

W 2013 r. przy 134 tj. 7,5% organach administracji publicznej utworzono gminne, powiatowe, wojewódzkie Rady Działalności Pożytku Publicznego. W przypadku administracji samorządowej przy 128 tj. 7,4%, a administracji rządowej przy 6 – tj. 10,9%.

3.4.4. Inne formy pozafinansowej współpracy

W 2013 r. urzędy administracji publicznej najczęściej współpracowały z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność pożytku publicznego realizując następujące działania:

1. przekazywanie zbędnych składników rzeczowych majątku ruchomego na rzecz organizacji pożytku publicznego;
2. darowizna materiałów promocyjnych;
3. wspieranie akcji charytatywnych;
4. przekazywanie upominków na aukcje charytatywne;
5. przyjmowanie na staż osób bezrobotnych;
6. zaproszenia do udziału w stażach zagranicznych;

7. udzielanie rekomendacji;
8. udzielanie porad organizacjom pozarządowym w celu pozyskania funduszy innych niż z budżetu państwa;
9. koordynowanie projektów mających na celu rozwój takich dziedzin jak: sport, edukacji a także przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu;
10. uczestnictwo w licznych konferencjach, spotkaniach, debatach;

3.5 Współpraca pozafinansowa administracji rządowej

3.5.1. Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym

Począwszy od 2010 r. mamy do czynienia ze spadkiem liczby zespołów doradczych i inicjatywnych działających przy organach administracji rządowej. W 2012 r. 221 takich zespołów funkcjonowało przy 13 urzędach, natomiast w 2013 r. ich liczba spadła o 109, do 112 funkcjonujących zespołów przy 22 urzędach. Tendencję tą ilustruje poniższy wykres.

Wykres 10. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji rządowej w latach 2005-2013

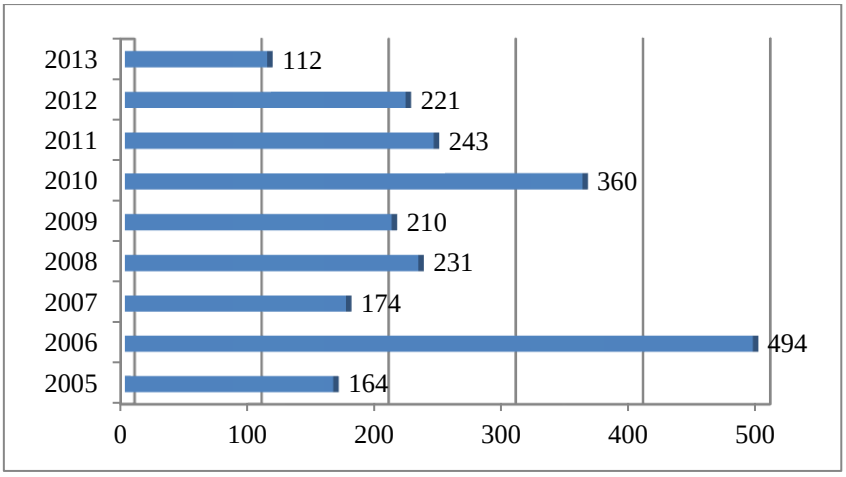

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Spośród wszystkich organów administracji rządowej najwyższą aktywność w tej kwestii wykazały ministerstwa, ponieważ w 2013 r. przy 9 jednostkach funkcjonowały zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym. Stanowi to 52,9% wszystkich ministerstw. W przypadku urzędów centralnych wraz ze swoimi agencjami i jednostkami podległymi odsetek to 20%, administracji zespolonej w województwach 45%, a w przypadku urzędów wojewódzkich 38,5%.

Tabela 13. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji rządowej w 2013 r.

	Liczba zespołów w 2013
Ministerstwo	68
Urząd centralny	2
Urząd wojewódzki	27
Administracja zespolona w województwach	15
Administracja rządowa ogółem	**112**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne* lata.

Z badania wynika, że zespoły doradcze i inicjatywne w 2013 r. najczęściej zajmowały się tematyką młodzieży, przeciwdziałania patologiom (narkomanii i przemocy) oraz edukacji. W najwęższym zakresie obejmowały temat kultury.

3.5.2 Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych

W 2013 r. w urzędach administracji rządowej powstało 427 projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy). Największą aktywnością w tej kwestii wykazały się ministerstwa. Spośród 334 projektów administracji rządowej skonsultowane zostały 310.

Wykres 11. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację rządową z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006 – 2013.

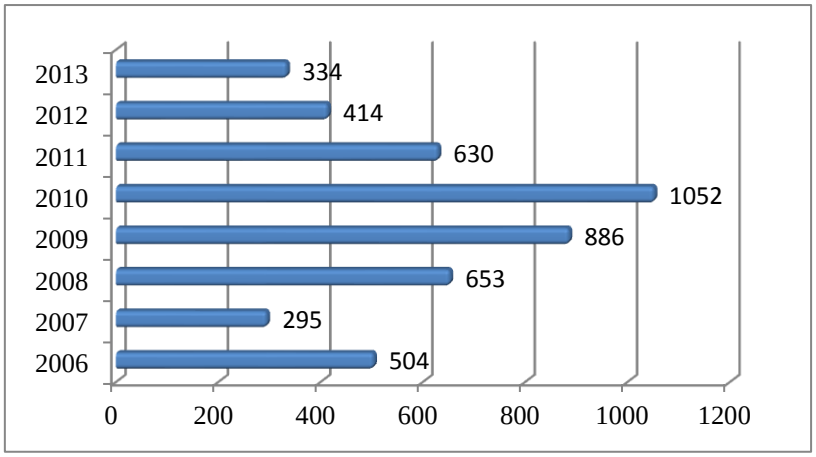

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Najwięcej konsultacji projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych z organizacjami działającymi w sferze pożytku publicznego, zarówno w 2012 r., jak i 2013 r., zostało przeprowadzonych przez ministerstwa (476 i 310), zaś najmniej przez urzędy wojewódzkie (4). Urzędy centralne konsultowały odpowiednio 23 i 20 projektów.

3.5.3 Analiza konsultacji dokumentów rządowych

Najczęstszą formą konsultacji dokumentów i aktów prawnych z organizacjami działającymi w sferze pożytku publicznego było przesyłanie dokumentów pocztą tradycyjną, bądź elektroniczną z prośbą o zaopiniowanie oraz dostęp do projektu programu na stronie internetowej (np. w Biuletynie Informacji Publicznej), z możliwością skomentowania dokumentu. Administracja rządowa najrzadziej stosowała udostępnianie dokumentów do wglądu w siedzibie urzędu.

Wykres 12. Formy konsultacji dokumentów i aktów prawnych z trzecim sektorem stosowane przez administrację rządową

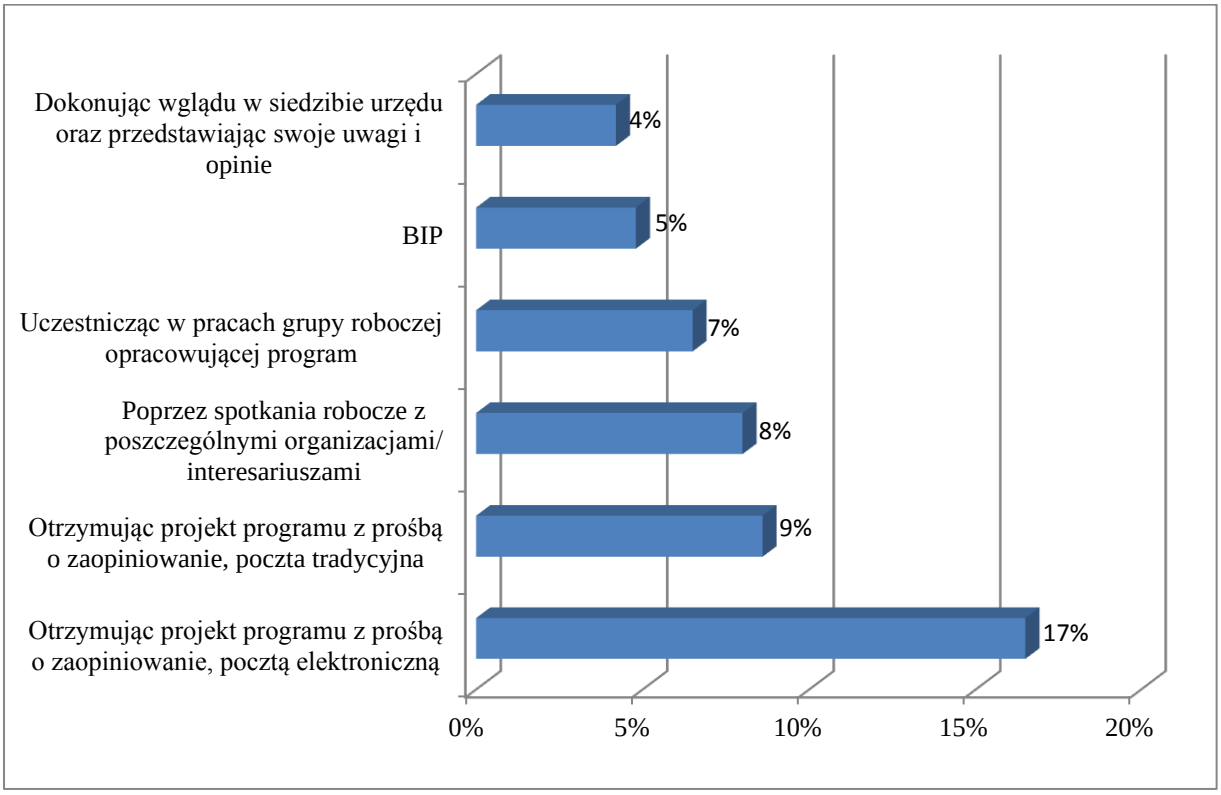

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2013 r. 12 organów administracji rządowej, które konsultowały projekty aktów prawnych oraz dokumentów programowych i strategicznych, udokumentowało te konsultacje w postaci sprawozdania z ich trybu, przebiegu i rezultatu. Sprawozdania z konsultacji w 2013 r. sporządziło 9 ministerstw, 2 urzędy centralne oraz 1 urząd wojewódzki.

Tylko w jednym ministerstwie powstała uchwała lub akt prawny o sposobie konsultowania aktów prawa miejscowego z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

3.5.4 Wzajemne informowanie się o planowanych działaniach

W 2013 r. 26 (tj. 35%) spośród przebadanych organów administracji rządowej wskazało na fakt, że wzajemnie informowało się o planowanych działaniach z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego. Największą aktywność w tej kwestii wykazały urzędy wojewódzkie, spośród których współpracowało w ten sposób 10 podmiotów.

3.5.5 Umowa partnerska

W 2013 r. 4 organy administracji rządowej – (7,3%) (2 ministerstwa oraz 2 urzędy administracji zespolonej w województwach) zawarły umowy partnerskie określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

3.5.6 Wsparcie lokalowe

W 2013 r. wsparcia lokalowego udzieliły ogółem 4 organy administracji rządowej – 7,4%.

a) zawarcie umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy w drodze bezprzetargowej

W 2013 r. zawarcia umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy w drodze bezprzetargowej dokonał 1 urząd wojewódzki.

b) wynajem, dzierżawa lub oddanie w użytkowanie po cenach niższych niż rynkowe

W 2013 r. tylko 1 urząd wojewódzki udzielił tej formy wsparcia lokalowego.

c) użyczenie, bezpłatne oddanie nieruchomości do użytkowania lub innego rodzaju bezpłatne udostępnienie nieruchomości

W 2013 r. 4 organy administracji rządowej (w tym: 2 ministerstwa, 1 urząd wojewódzki, 1 organ administracji zespolonej) użyczyły lub bezpłatnie oddały w użytkowanie nieruchomość.

d) darowizna nieruchomości

W 2013 r. 1 ministerstwo oddało nieruchomość w formie darowizny.

e) bonifikata od ceny sprzedaży

Spośród wszystkich organów administracji rządowej w 2013 r. żaden nie przyznał bonifikaty od ceny sprzedaży organizacji pożytku publicznego.

f) bonifikata od ceny użytkowania wieczystego

Żaden organ administracji rządowej nie przyznał bonifikaty od ceny użytkowania wieczystego w 2013 r.

W 2013 r. 10,7%, tj. 8 organów administracji rządowej miało ustanowiony roczny program współpracy.

3.6 Współpraca pozafinansowa administracji samorządowej

3.6.1 Inicjatywa lokalna

114 organów administracji samorządowej (tj. 6,4%) prowadziło współpracę z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów UDPPiW w oparciu o inicjatywę lokalną.

W ramach inicjatywy lokalnej w 2013 r. zostały złożone 734 wnioski, podpisano 501 umów. Szacunkowa wartość środków przekazanych na realizację inicjatyw lokalnych w 2013 r. wynosi 20 229 604 zł.

Umowy o wykonanie inicjatywy lokalnej w 2013 r. najczęściej dotyczyły: działalności w sferze kultury fizycznej i turystyki (55,8% urzędów administracji samorządowej), działań wspomagających rozwój wspólnot i społeczności lokalnych w szczególności budowę, rozbudowę lub remont dróg kanalizacji, sieci wodociągowe budynków oraz obiektów architektury stanowiących własność JST (42,8%), edukacji, oświaty i wychowania (18,8%). Najmniej umów zawarto w obszarach ochrony przyrody, w tym zieleni w miastach i wsiach (9,4%) oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego (10,1%).

Tabela 14. Odsetek organów współpracujących z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego

Administracja samorządowa	**Procent łącznie**
Starostwo powiatowe	**3,03%**
Miasto na prawach powiatu	**21,6%**
Urząd gminy, urząd miasta i gminy, urząd miasta, który nie jest miastem na prawach powiatu	**6,2%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.6.2 Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym

W 2013 r. przy organach administracji samorządowej powstało 1 029 zespołów o charakterze doradczym i inicjatywnym. Największą aktywność w tworzeniu zespołów wykazywały urzędy gminy, co wynika z najbardziej lokalnego i bliskiego mieszkańcom charakteru podejmowanych działań.

Wykres 13. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji samorządowej w latach 2006–2013

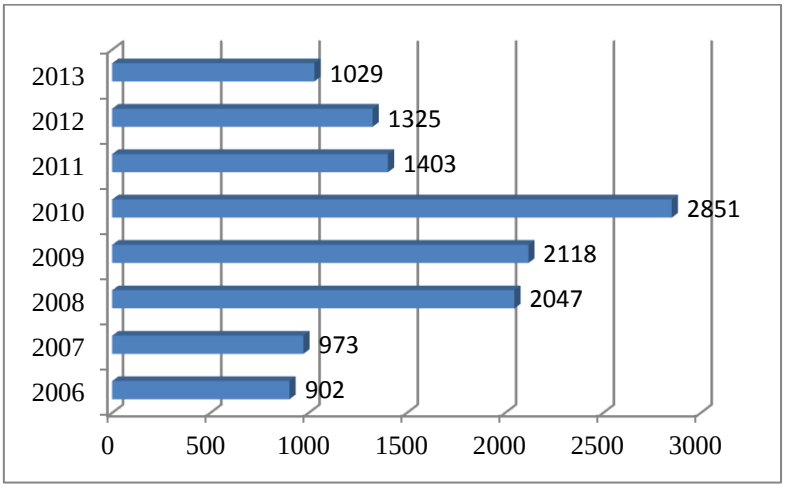

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Tabela 15. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji samorządowej w 2013 r.

	Suma zespołów doradczych i inicjatywnych 2013
Miasta na prawach powiatu	373
Gminy	329
Urzędy marszałkowskie	189
Starostwa powiatowe	138
Administracja samorządowa ogółem	**1029**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.6.3 Konsultacje projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych

W urzędach administracji samorządowej w 2013 r. powstało 27 969 projektów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych (z wyłączeniem programów współpracy), a 2 897 z nich urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Najbardziej aktywne zarówno w kwestii tworzenia jak i konsultowania projektów są urzędy marszałkowskie i urzędy gminy.

Tabela 16. Liczba organów administracji samorządowej konsultujących z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego projekty aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych w 2013 r.

Administracja samorządowa	Liczba projektów, które powstały w urzędzie	Liczba projektów, które zostały skonsultowane
Urząd marszałkowski	267	164
Starostwo powiatowe	2 102	180
Miasto na prawach powiatu	12 379	1 003
Urząd gminy	13 221	1 550
Suma	**27 969**	**2 897**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Dane z poniższego wykresu wskazują, że liczba konsultowanych aktów prawnych i dokumentów programowanych lub strategicznych przez administrację samorządową systematycznie rosła do 2012 r., natomiast w 2013 r. został odnotowany spadek o 18,9% w stosunku do roku poprzedniego.

Wykres 14. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację samorządową z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006-2013.

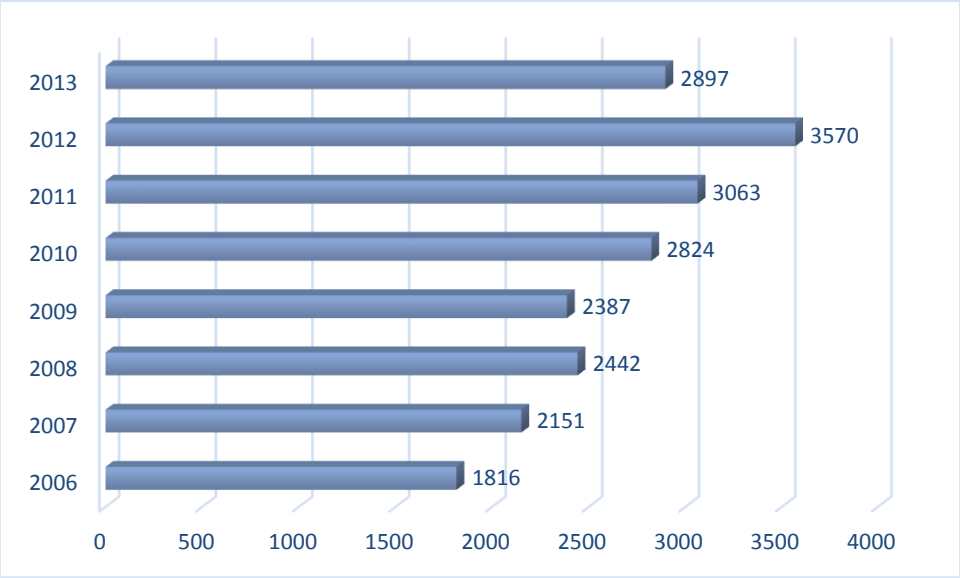

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

3.6.4 Analiza konsultacji dokumentów administracji samorządowej

Najczęściej opracowywanymi przez administrację samorządową w 2013 r. dokumentami były: plany zagospodarowania przestrzennego oraz ważne decyzje lokalizacyjne i inwestycyjne. Nad pierwszym z dokumentów prace zostały podjęte w 290 urzędach administracji samorządowej, nad drugim typem dokumentów w 258 urzędach. Nieco mniej, ze względu na charakter dokumentu, powstawało strategii społecznych (dotyczących np. edukacji, kultury, rynku pracy, wykluczenia społecznego).

Wykres 15. Typy dokumentów, nad którymi urzędy administracji samorządowej najczęściej podejmowały pracę

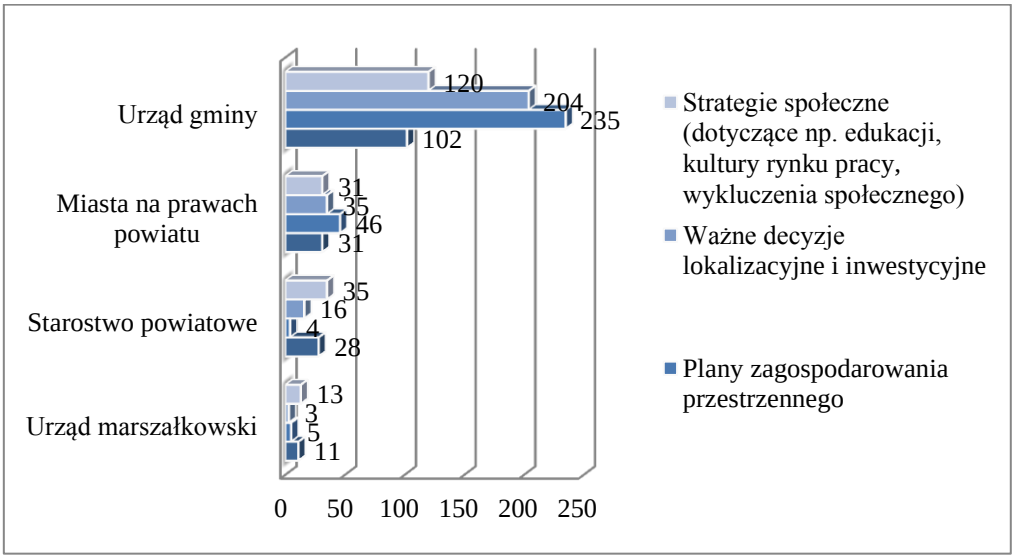

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

Najczęściej wykorzystywaną formą konsultacji dokumentów i aktów prawnych z organizacjami działającymi w sferze pożytku publicznego był wgląd w siedzibie urzędu oraz umożliwienie przedstawianie swoich uwag, opinii i komentarzy przez dostęp do projektu na stronie internetowej np. w Biuletynie Informacji Publicznej.

Wykres 16. Forma i sposób udostępnienia projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych do konsultacji społecznych organizacjom pozarządowym, podmiotom kościelnym i wyznaniowym lub stowarzyszeniom jednostek samorządu

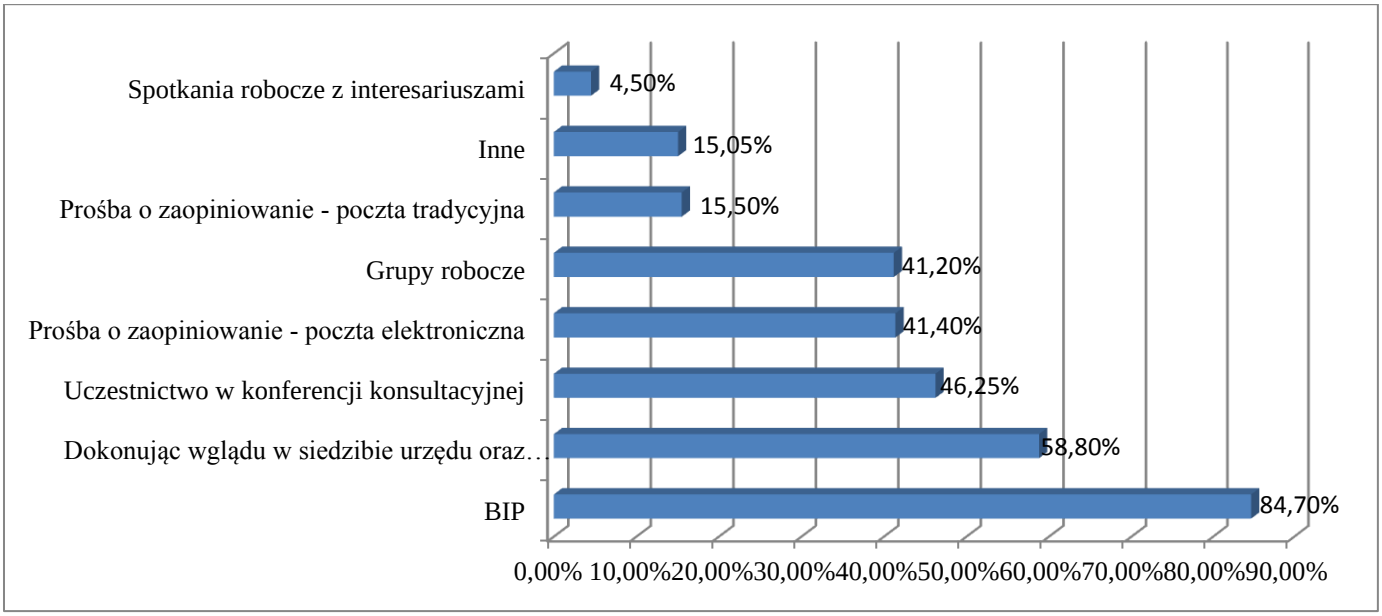

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2013 r., 57% organów administracji samorządowej, które konsultowały akty prawne i dokumenty strategiczne z organizacjami działającymi w sferze pożytku publicznego, udokumentowało te konsultacje w postaci sprawozdania z ich trybu, przebiegu i rezultatu. Sprawozdania takie sporządzały wszystkie urzędy marszałkowskie. Ponadto ten sposób dokumentowania konsultacji społecznych wykorzystało 71% miast na prawach powiatu, 57% starostw powiatowych i 54% urzędy gminy.

W 2013 r. 31% marszałkowskich sejmików wojewódzkich przyjęło uchwały o sposobie konsultowania aktów prawa miejscowego z radami działalności pożytku publicznego lub organizacjami pozarządowymi lub podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Podobne dokumenty uchwalono także w 19% miast na prawach powiatu, 14% starostw powiatowych i 12 gmin, spośród samorządów danego szczebla deklarujących prowadzenie konsultacji społecznych w 2013 roku.

3.6.5 Prowadzenie jednostki organizacyjnej na rzecz organizacji pozarządowych

W 2013 r. 45 organów administracji samorządowej (tj. 2,6%) zadeklarowało, że prowadziły jednostkę organizacyjną, której celem jest działalność na rzecz organizacji pozarządowych, bądź powierzały jej prowadzenie organizacji pozarządowej oraz innym podmiotom prowadzącym działalność pożytku publicznego (1 urząd marszałkowski, 9, starostw powiatowych, 11 miast na prawach powiatu, 24 urzędów gminy i miasta).

3.6.6 Wzajemne informowanie się o planowanych działaniach

W 2013 r. 1 165 spośród deklarujących współpracę pozafinansową przebadanych organów administracji samorządowej (tj. 67,7%), wskazało, że wzajemnie informowało się o planowanych działaniach z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego. Największą aktywność w tej kwestii wykazały urzędy gminy, bo aż 907 z nich (tj. 65,8%) stosowało wzajemne informowanie się.

3.6.7 Umowy partnerskie

W 2013 r. 141 organów administracji samorządowej (tj. 8,2%) zawarło umowy partnerskie określone w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W przypadku urzędów marszałkowskich był to odsetek 66,6%, natomiast wśród urzędów gminy jedynie 6,3%. Jest to spowodowane faktem, że urzędy marszałkowskie, ze względu na większy potencjał, częściej korzystają ze środków z funduszy europejskich i współpracują

partnersko z większymi organizacjami działającymi w sferze pożytku publicznego, które są w stanie brać udział w takich projektach. Na terenie poszczególnej gminy często brak takich podmiotów.

3.6.8 Wsparcie lokalowe

W 2013 r. 762 organy administracji samorządowej stosowały wsparcie lokalowe na rzecz organizacji pożytku publicznego.

a) zawarcie umowy użytkowania, najmu lub dzierżawy w drodze bezprzetargowej

W 2013 r. najwięcej umów użytkowania, najmu lub dzierżawy w drodze bezprzetargowej z organizacjami pożytku publicznego podpisano w urzędach gmin oraz urzędach miasta i gmin (120 urzędów), najmniej z kolei zawarto w urzędach marszałkowskich (1 urząd). Odsetek urzędów udzielających takiego wsparcia wyniósł 34,2%.

b) wynajem, dzierżawa lub oddanie w użytkowanie po cenach niższych niż rynkowe

W 2013 r. 1 urząd marszałkowski, 17 starostw powiatowych, 32 miast na prawach powiatu, 70 urzędów gmin oraz urzędów miasta i gmin udzieliło tej formy wsparcia lokalowego, co w skali urzędów administracji samorządowej daje wynik – 20,7%.

c) użyczenie, bezpłatne oddanie nieruchomości do użytkowania lub innego rodzaju bezpłatne udostępnienie nieruchomości

W 2013 r. 3 urzędy marszałkowskie, 45 starostw powiatowych, 29 miast na prawach powiatu, 401 urzędów gmin oraz urzędów miast i gmin użyczyło lub bezpłatnie oddało do użytkowania nieruchomość. Przedstawiona forma wsparcia lokalowego jest najpopularniejszym rozwiązaniem stosowanym przez administrację samorządową, aż 82,3% urzędów skorzystało z tej formy współpracy.

d) darowizna nieruchomości

W 2013 r. 1 miasto na prawach powiatu, 1 starostwo powiatowe oraz 1 urząd gminy oddał organizacji pozarządowej nieruchomość w formie darowizny.

e) bonifikata od ceny sprzedaży

3 urzędy administracji samorządowej przyznały w 2013 r. bonifikatę od ceny sprzedaży organizacji pożytku publicznego.

f) bonifikata od ceny użytkowania wieczystego

Również 3 urzędy administracji samorządowej przyznały w 2013 r. bonifikatę od ceny użytkowania wieczystego.

3.7 Program współpracy

UDPPiW (art. 5a) przewiduje, że organy stanowiące jednostki samorządu terytorialnego (rada gminy, rada powiatu i sejmiki wojewódzkie) mają za zadanie uchwalenie rocznych programów współpracy z organizacjami pozarządowymi. Taki program powinna posiadać każda gmina, powiat i województwo.

Program współpracy zakłada różnorodne formy współpracy, a nie jedynie zlecanie realizacji zadań publicznych. Wyżej wymieniona ustawa zawiera główne elementy programu, którego przebieg powinien być efektem współdziałania dwóch podmiotów: właściwej jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych działających na jej obszarze. Dodatkowo ustawodawca nadmienia, iż program współpracy z organizacjami pozarządowymi, na okres od roku do lat 5, może utworzyć również organ administracji rządowej.

Dane z 2013 r. wskazują, że 84,9% (1953) urzędów administracji samorządowej posiada roczny program współpracy, natomiast 23,9% (550) jednostek uchwaliło program wieloletni.

Tabela 17. Odsetek organów administracji samorządowej, które posiadały roczny program współpracy z sektorem pozarządowym w latach 2008-2013[33].

	2008r.	**2009r.**	**2010r.**	**2011r.**	**2012r.**	**2013r.**
Urzędy marszałkowskie	100%	93%	100%	83%	93,75%	93,75%
Miasta na	100%	100%	90%	97%	95,40%	92,60%

[33] Odsetek urzędów podany na podstawie stopy zwrotu ankiet oraz udzielenia odpowiedzi twierdzącej na zadane pytanie.

prawach powiatu						
Starostwa powiatowe	92%	94%	96%	87%	90,30%	90,80%
Gminy	84%	86%	87%	88%	86,40%	83,70%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata.*

W 2010 r. 88% organów administracji samorządowej posiadało roczny lub wieloletni program współpracy. W 2011 r. nastąpił spadek liczby organów administracji samorządowej, które uchwaliły roczny program współpracy o 3%. W przypadku niecałych 17% obowiązywał program wieloletni, co stanowi przyrost o 2% wobec roku 2010. 2012 r. przyniósł kolejne zmiany w liczbie uchwalonych wieloletnich programów współpracy w administracji samorządowej – 21%. Natomiast 87% urzędów administracji samorządowej posiadało uchwalony program roczny.

Główną przesłanką braku uchwalenia programu współpracy jest zbyt mały zakres współpracy z organizacjami pozarządowymi.

3.8 Wolontariat w administracji publicznej w latach 2012–2013

Wg danych DPP w MPiPS 308 (tj. 13%) organów administracji publicznej zawarło porozumienie z wolontariuszami. Spośród organów administracji rządowej 45,3% podjęło współpracę z wolontariuszami, natomiast spośród organów administracji samorządowej jedynie 11,9% korzystało z pracy społecznej. W ramach administracji rządowej dużą aktywnością wykazały się Ministerstwa, gdyż w 2013 r. ponad połowa z nich zawarła porozumienie z wolontariuszami. Dla porównania w przypadku urzędów centralnych wraz ze swoimi agencjami i jednostkami podległymi było to 37% (najmniej w administracji rządowej). W administracji samorządowej wyróżniły się urzędy marszałkowskie. 46,7% z nich podpisało umowę z wolontariuszami. Najmniejszą aktywnością wykazały się urzędy gminy i miasta – 9,2% z nich.

Przekładając na liczby bezwzględne, w administracji rządowej największa liczba porozumień z wolontariuszami została zawarta w ministerstwach – 228, a najmniejsza w administracji zespolonej w województwach, gdzie wykazano 31 podpisanych umów.

W administracji samorządowej 3 147 porozumienia zostały zawarte w miastach na prawach powiatu. Urzędy marszałkowskie zawarły 485 porozumienia z wolontariuszami.

Analizując klasyfikację w ujęciu podziału na województwa oraz czasu trwania porozumienia, największą liczbę zawartych porozumień odnotowano w województwie śląskim, gdzie zawarto 2398 umów wolontariackich. Najmniejszą aktywność wykazało województwo łódzkie, gdzie zostało podpisanych 48 umów.

Tabela 18. Podstawowe dane nt. wolontariatu w administracji publicznej w 2013 r. – porównanie administracji samorządowej i administracji rządowej.

	Administracja publiczna ogółem	Administracja rządowa	Administracja samorządowa
Odsetek urzędów, które w 2013r. zawarły porozumienia z wolontariuszami	**13%%**	45,3%	11,9%
Liczba porozumień zawartych w 2013r.	**8 525**	523	8 002
w tym liczba porozumień zawartych na okres poniżej 30 dni	**2593**	38	2 555
w tym liczba porozumień zawartych na okres powyżej 30 dni	**5 932**	485	5447

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata*.

Wykres 17. Liczba porozumień podpisanych z wolontariuszami przez urzędy administracji publicznej w latach 2007-2013.

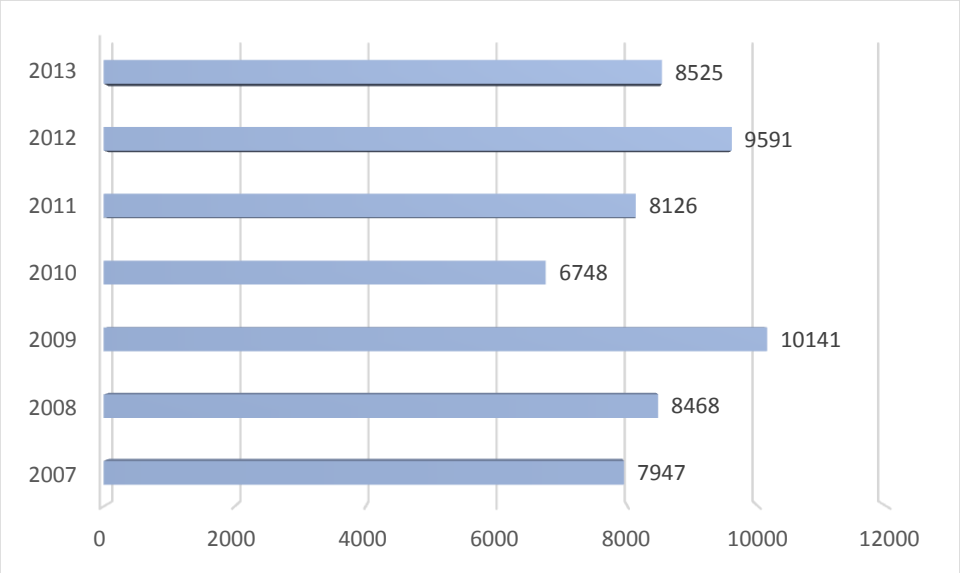

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania DPP w MPiPS *Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata*.

4. Działania podjęte w celu realizacji zapisów ustawy/dobre praktyki

4.1. 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego

Od 1 stycznia 2004 r. wprowadzono do polskiego systemu podatkowego instytucję 1%. Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych mogą w zeznaniu rocznym pomniejszyć należny podatek o kwotę przekazaną na rzecz organizacji pożytku publicznego (OPP), jednak nie więcej niż do wysokości 1% należnego podatku.

Od 2008 r. (od rozliczeń za 2007 rok) zmianie uległ sposób przekazywania środków na rzecz OPP. Podatnik nie musi sam dokonywać wpłaty na rachunek wybranej OPP. W składanym zeznaniu wskazuje organizację, którą chce wesprzeć, podając jej numer KRS, a przekazania 1% dokonują naczelnicy urzędów skarbowych.

Wniosek o przekazanie 1% należnego podatku jest integralną częścią zeznania podatkowego, w którym opodatkowanie następuje według:

- skali podatkowej (PIT-36, PIT-37),
- 19% stawki podatku od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej oraz działów specjalnych produkcji rolnej (PIT-36L),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia papierów wartościowych, pożyczonych papierów wartościowych (sprzedaż krótka), pochodnych instrumentów finansowych oraz realizacji praw z nich wynikających, udziałów w spółkach mających osobowość prawną lub z tytułu objęcia udziałów (akcji) w spółkach mających osobowość prawną albo wkładów w spółdzielniach w zamian za wkład niepieniężny w innej postaci niż przedsiębiorstwo lub jego zorganizowana część (PIT-38),
- 19% stawki podatku od dochodów uzyskanych z odpłatnego zbycia nieruchomości i praw majątkowych nabytych lub wybudowanych po dniu 31 grudnia 2008 r. (PIT-39),
- ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych (PIT-28).

Zgodnie z corocznie publikowanymi danymi MF w 2013 r. 7110 OPP otrzymało środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych z zeznań podatkowych za 2012 rok. W 2012 r. liczba ta wyniosła 6859. Wzrost liczby podmiotów, które otrzymały środki z 1% podatku w 2013 r. w porównaniu do 2012 r. był na poziomie 3,6%.

Łączna kwota 1% należnego podatku przekazana na rzecz organizacji pożytku publicznego z rozliczenia za 2012 r. wyniosła 480,0 mln zł i stanowiła 0,72% należnego podatku

dochodowego (według stanu na dzień 13 września 2013 r.). Analogicznie kwota z rozliczeń za 2011 r. wyniosła 459,4 mln zł, co stanowiło 0,72% należnego podatku dochodowego.

Podatnicy składający zeznanie:

- PIT-36, PIT-36L i PIT-37 – przekazali w 2013 r. 463,4 mln zł, tj. 0,72% należnego podatku dochodowego obliczonego przy zastosowaniu skali podatkowej oraz według 19% stawki podatku od dochodów z pozarolniczej działalności gospodarczej lub działów specjalnych produkcji rolnej. W 2012 r. odsetek był taki sam.
- PIT-38 – przekazali w 2013 r. 5,5 mln zł, tj. 0,80% należnego podatku dochodowego wykazanego w tych zeznaniach (w 2012 r. 0,78%)
- PIT-28 i PIT-39 – 11,1 mln zł, co stanowiło 0,59% należnego podatku dochodowego wykazanego w tych zeznaniach (w 2012 r. 0,57%).

Liczba podatników, którzy w zeznaniach za 2012 r. złożyli wnioski o przekazanie 1% należnego podatku na rzecz opp wyniosła 11 537 414, co stanowi 44% ogólnej liczby podatników. Odnośnie zeznań za 2011 r. dane te przedstawiają się następująco: 11 165 578 podatników złożyło wnioski o przekazanie 1% podatku, co stanowiło 43% ogólnej liczby podatników.

Liczba podatników (wnioskodawców) w 2013 r., według poszczególnych zeznań przedstawia się następująco:

- 11 145 728 osób, tj. 45% podatników rozliczających się na formularzu PIT-36, PIT-36L i PIT-37 oraz podatników, którym rocznego obliczenia podatku dokonali płatnicy (w 2012 r. odsetek ten wyniósł 44%),
- 105 858 osób, tj. 30% podatników rozliczających się na formularzu PIT-38 (w 2012 r. 29%),
- 285 828 osób, tj. 30% podatników rozliczających się na formularzach PIT-28 i PIT-39 (w 2012 r. 27%).

Podatnicy podatku dochodowego od osób fizycznych, którzy w zeznaniach za 2012 r. złożyli wniosek o przekazanie 1% należnego podatku, przeciętnie przekazali organizacjom pożytku publicznego kwotę 42 zł. Średnia kwota z zeznań za 2011 r. wyniosła 41 zł.

Średnio, w 2013 r., jedna organizacja otrzymała **67,5 tys. zł** (w 2012 r. - 66,6 tys. zł), jednakże mediana wyniosła zaledwie **5,4 tys. zł** (w 2012 r. 5,7 tys. zł). Oznacza to, że połowa organizacji nie przekroczyła tej kwoty. Dane te świadczą o ogromnym zróżnicowaniu w wysokości otrzymywanych kwot.

Należy zaznaczyć, że 50 największych organizacji pod względem otrzymanych środków, dostało 56,8% całości przekazanych w 2013 r. środków z 1% podatku (w 2012 r. wskaźnik ten wyniósł 55,1%).

Tabela 19. Lista organizacji, które otrzymały największe środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2012-2013

Lp.	2012			Lp.	2013		
	KRS	Nazwa	Kwota		KRS	Nazwa	Kwota
1	0000037904	FUNDACJA DZIECIOM "ZDĄŻYĆ Z POMOCĄ"	108 708 265,91	1	0000037904	FUNDACJA DZIECIOM "ZDĄŻYĆ Z POMOCĄ"	117 182 981,43
2	0000186434	FUNDACJA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "SŁONECZKO"	13 365 964,90	2	0000186434	FUNDACJA POMOCY OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM "SŁONECZKO"	15 329 411,95
3	0000174486	FUNDACJA ANNY DYMNEJ MIMO WSZYSTKO	7 522 072,49	3	0000270809	AVALON - BEZPOŚREDNIA POMOC NIEPEŁNOSPRAWNYM	8 559 917,06
4	0000207472	FUNDACJA "ROSA"	6 993 719,40	4	0000207472	FUNDACJA "ROSA"	8 065 022,84
5	0000014124	FUNDACJA TVN NIE JESTEŚ SAM	6 915 391,41	5	0000174486	FUNDACJA ANNY DYMNEJ MIMO WSZYSTKO	6 224 868,13
6	0000050135	DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA ROZWOJU OCHRONY ZDROWIA	6 046 285,52	6	0000050135	DOLNOŚLĄSKA FUNDACJA ROZWOJU OCHRONY ZDROWIA	5 922 296,56
7	0000270809	AVALON - BEZPOŚREDNIA POMOC NIEPEŁNOSPRAWNYM	4 857 868,87	7	0000031762	STOWARZYSZENIE RODZICÓW NA RZECZ POMOCY SZKOŁOM "PRZYJAZNA SZKOŁA"	4 788 916,32
8	0000086210	FUNDACJA "NA RATUNEK DZIECIOM Z CHOROBĄ NOWOTWOROWĄ"	4 698 090,07	8	0000270261	FUNDACJA STUDENCKA "MŁODZI - MŁODYM"	4 779 531,41
9	0000031762	STOWARZYSZENIE RODZICÓW NA RZECZ POMOCY SZKOŁOM "PRZYJAZNA SZKOŁA"	4 548 426,21	9	0000014124	"FUNDACJA TVN NIE JESTEŚ SAM"	4 705 323,24
10	0000083356	POLSKIE TOWARZYSTWO STWARDNIENIA ROZSIANEGO	4 512 381,59	10	0000083356	POLSKIE TOWARZYSTWO STWARDNIENIA ROZSIANEGO	4 617 208,70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MF.

Tabela 20. Podstawowe dane dotyczące przekazane 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2012-2013.

Lp.	Wyszczególnienie	2012 r.	2013 r.
1	Liczba organizacji, które otrzymały środki z 1% podatku	6859	7110
2	Łączna kwota środków przekazanych na rzecz opp	459,4 mln zł	480,0 mln zł
3	Liczba podatników, którzy złożyli wnioski o przekazanie 1% podatku	11.165.578	11.537.414
4	Średnia kwota przekazana przez podatnika	41 zł	42 zł
5	Średnia kwota otrzymana przez opp	66,6 tys. zł	67,5 tys. zł
6	Odsetek wszystkich przekazanych środków z 1% podatku otrzymany przez 50 największych organizacji	55,10%	56,80%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MF.

4.2 Instytucjonalizacja działalności pożytku publicznego

Rada Działalności Pożytku Publicznego (RDPP) jest organem opiniodawczo-doradczym ministra właściwego ds. zabezpieczenia społecznego powołanym na podstawie ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2014 r, poz. 1118, z późn. zm.) oraz rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 sierpnia 2003 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego (Dz. U. Nr 147, poz. 1431). Została powołana w odpowiedzi na potrzebę instytucjonalizacji i promowania idei dialogu obywatelskiego. Jako organ opiniodawczo-doradczy ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, sytuując się obok Trójstronnej Komisji ds. Społeczno-Gospodarczych, Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu, RDPP stanowi ważną instytucję dialogu obywatelskiego w demokratycznym państwie prawnym.

Minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego powołuje w skład Rady pięciu przedstawicieli organów administracji rządowej i jednostek im podległych lub przez nie nadzorowanych, pięciu przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz dziesięciu przedstawicieli organizacji pozarządowych, związków i porozumień organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 przedmiotowej ustawy. Szczegółowe wytyczne dotyczące organizacji i trybu działania Rady określa Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 4 sierpnia 2003 r. w sprawie Rady Działalności Pożytku Publicznego.

Art. 35 ust. 2 ustawy ustanawia katalog zadań RDPP, do których w szczególności zaliczyć należy:

- wyrażanie opinii w sprawach dotyczących stosowania ustawy;
- wyrażanie opinii o projektach aktów prawnych oraz programach rządowych, związanych z funkcjonowaniem organizacji pozarządowych oraz działalnością pożytku publicznego oraz wolontariatu;
- udzielanie pomocy i wyrażanie opinii w przypadku sporów między organami administracji publicznej a organizacjami pozarządowymi, lub podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, związanych z działalnością pożytku publicznego;
- zbieranie i dokonywanie analizy informacji o prowadzonych kontrolach i ich skutkach;

- wyrażanie opinii w sprawach zadań publicznych, zlecania tych zadań do realizacji przez organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 oraz rekomendowanych standardów realizacji zadań publicznych;
- tworzenie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3, mechanizmów informowania o standardach prowadzenia działalności pożytku publicznego oraz o stwierdzonych przypadkach naruszenia tych standardów;
- wskazywanie kandydatów na członka Rady Narodowego Funduszu Zdrowia oraz rady oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia powoływanych na zasadach i w trybie określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych[34].

Kadencja Rady trwa 3 lata, z wyjątkiem pierwszej kadencji, która trwała 2 lata. IV kadencja rozpoczęła się 28 czerwca 2012 r., w dniu powołania nowych członków przez Władysława Kosiniaka-Kamysza, Ministra Pracy i Polityki Społecznej[35].

Posiedzenia Rady odbywają się w zależności od potrzeb, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące. Pracami Rady kieruje dwóch współprzewodniczących, którymi są wybrani spośród członków Rady. Rada może powoływać stałe oraz doraźne zespoły problemowe.

Stanowiska RDPP były wypracowywane m. in. na forum następujących czterech stałych zespołów problemowych i jednego zespołu doraźnego:

Zespół ds. prawnych i monitoringu[36] – zadania, do których powołany został zespół to wyrażanie opinii na temat rządowych aktów prawnych, stanowiących o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, praca nad tworzeniem koncepcji przepisów podatkowych przyczyniających się do rozwoju środowiska pozarządowego, wyrażanie opinii w przypadku sporów organów administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi w oparciu o przepisy prawne.

34 Kompetencja Rady określona w art. 35 ust. 2 pkt 7 została uchylona na mocy art. 4 ustawy z dnia 22 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2014 r. poz. 1138) Zmiana ta weszła w życie z dniem 1 stycznia 2015 r.

35 Skład RDPP IV kadencji: **strona pozarządowa:** Krzysztof Balon - WRZOS, Tomasz Bilicki - Fundacja Służby Rodzinie "Nadzieja", Paweł Dębek - Dolnośląska Rada ds. Młodzieży, Cezary Miżejewski - Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych, Ks. Robert Sitarek - Polska Rada Ekumeniczna, Małgorzata Sinica - Związek Harcerstwa Polskiego, Ks. Stanisław Słowik - Caritas Diecezji Kieleckiej, Teresa Tiszbierek - Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, Łukasz Waszak - Sieć SPLOT, Jan Jakub Wygnański - Fundacja Pracownia Badań i Innowacji Społecznych STOCZNIA; **strona rządowa:** Lucyna Bogusz - Ministerstwo Gospodarki, Jarosław Duda - Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Małgorzata Omilanowska - Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Paweł Orłowski - Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Stanisław Rakoczy - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych; **strona samorządowa:** Michał Guć - Związek Miast Polskich, Marek Mazur - Związek Województw RP, Paweł Tomczak - Związek Gmin Wiejskich RP, Marek Tramś - Związek Powiatów Polskich, Marcin Wojdat - Unia Metropolii Polskich.

36 Członkami zespołu są: Marcin Wojdat (Przewodniczący), Michał Guć, Stanisław Rakoczy, Małgorzata Sinica, ks. Stanisław Słowik, Teresa Tiszbierek.

Zespół ds. programów i funduszy[37] – zadaniem zespołu jest wspieranie wdrażania funduszy publicznych, w tym unijnych oraz umacnianie pozycji organizacji pożytku publicznego oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy w systemie.
Zespół ds. dialogu i współpracy[38] – został powołany w celu monitorowania zasad i form współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi, wypracowania i promowania standardów współpracy, działania na rzecz dialogu obywatelskiego, współpracy międzyresortowej i międzynarodowej w zakresie pożytku publicznego.
Zespół ds. interwencji[39] – powołany został uchwałą nr 43 w dniu 4 października 2013 r. w celu rozpatrywania podań i skarg kierowanych do Rady od podmiotów sektora pozarządowego, a także przygotowywania projektów odpowiedzi, dotyczących problematyki współpracy organizacji pozarządowych i podmiotów z nimi zrównanych z administracją publiczną.
Doraźny Zespół ds. Polityki na rzecz Młodzieży[40] **–** został powołany Uchwałą nr 6 RDPP w dniu 24 października 2012 r. Do zadań zespołu należą przede wszystkim: kontakty i współpraca z organizacjami pozarządowymi, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji federacyjnych, zrzeszających organizacje pracujące z młodzieżą oraz ze strukturami przedstawicielskimi młodzieży, kontakty i współpraca z Ministerstwem Edukacji Narodowej, stałą Podkomisją Sejmu ds. młodzieży oraz osobami odpowiedzialnymi za politykę młodzieżową na poziomie struktur samorządowych, opiniowanie projektów aktów prawnych związanych z działalnością pożytku publicznego w zakresie związanym z młodzieżą.
W 2013 r. w ramach Rady powstało kilka zespołów działających ad hoc tj. zespół ds. FIO 2014-2020, zespół ad hoc ds. kontynuacji wolontariatu długoterminowego, zespół ad hoc ds. zarekomendowania osób do panelu ekspertów, zespół ad hoc ds. założeń do zmian ustawy o pomocy społecznej.
W 2013 r. odbyło się 6 posiedzeń plenarnych Rady (12 lutego 2013 r., 13 marca 2013 r., 14 maja 2013 r., 18 czerwca 2013 r., 17 września 2013 r., 17 grudnia 2013 r.), 1 spotkanie pozarządowej strony Rady z przedstawicielami organizacji pozarządowych. Dodatkowo w ramach Rady odbyła się Konferencja poświęcona polityce na rzecz młodzieży

[37] Członkami zespołu są: Cezary Miżejewski (Przewodniczący), Paweł Dębek, Marek Mazur, Paweł Orłowski, ks. Stanisław Słowik, Teresa Tiszbierek, Łukasz Waszak.
[38] Członkami zespołu są: Jakub Wygnański (Przewodniczący), Krzysztof Balon, Lucyna Bogusz, Paweł Dębek, Jarosław Duda, Małgorzata Omilanowska, Marek Tramś.
[39] Członkami zespołu są: Tomasz Bilicki (Przewodniczący) i Cezary Miżejewski.
[40] Członkami zespołu są: Paweł Dębek (Przewodniczący), Lucyna Bogusz, Małgorzata Sinica, Teresa Tiszbierek, Marcin Wojdat.

(29 stycznia 2013 r.), spotkanie dyskusyjne „Dostępność usług społecznych" (29 października 2013 r.), spotkanie z Radą Główną ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym (7 listopada 2013 r.), a także około 35 spotkań Zespołów problemowych Rady (w tym dwa połączone spotkania Zespołów).

4.3 Wspieranie rozwoju ekonomii społecznej

Rozwiązania w zakresie ekonomii społecznej przyczyniają się do budowania kapitału społecznego, mogą stanowić element polityki wzrostu zatrudnienia poprzez umożliwianie zatrudnienia grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne, stanowią istotny instrument procesu integracji społecznej, poprzez budowanie wspólnot opartych o ideę solidarności.

W ramach Priorytetu IV *Rozwój przedsiębiorczości społecznej* PO FIO w 2013 r. wyróżniono dwa obszary wsparcia: przedsiębiorczość społeczna i upowszechnianie idei partnerstwa trójsektorowego oraz wolontariat pracowniczy. W ramach otwartego konkursu ofert złożonych zostało 225 projektów, dofinansowane zostały 63 projekty na łączną kwotę 6 098 699 zł. W ramach wszystkich priorytetów dofinansowanych zostało 5 spółdzielni socjalnych (4 razy jako pierwszy oferent, 1 raz jako drugi oferent) na kwotę 587 010 zł.

Kontynuowano realizację projektu ***Partnerstwo na rzecz instytucjonalizacji ekonomii społecznej***, zainicjowanego przez DPP w MPiPS, a realizowanego od roku 2008 przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w ramach Działania 1.2 PO KL 2007-2013. W projekcie zaplanowano wypracowanie koncepcji wsparcia systemowego sektora przedsiębiorczości społecznej, głównie w aspekcie finansowym, prawnym, strategicznym i edukacyjnym. W tym celu powołany został międzysektorowy Zespół ds. Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej. W efekcie prac Zespołu powstał projekt Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES), projekt ustawy o przedsiębiorstwie społecznym i wspieraniu ekonomii społecznej, analizy dotyczące edukacji w zakresie ekonomii społecznej, założenia pilotażowego funduszu pożyczkowego dla przedsiębiorstw społecznych.

Projekt KPRES był podstawą do tworzenia zapisów projektu Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój oraz Regionalnych Programów Operacyjnych na lata 2014-2020. Projekt został zakończony w dniu 31 grudnia 2014 r.

Kolejny projekt – ***Wsparcie inżynierii finansowej na rzecz rozwoju ekonomii społecznej***, realizowany był w ramach Działania 1.4 PO KL 2007-2013[41]. W projekcie uruchomiony został pilotażowy fundusz pożyczkowy dla przedsiębiorstw społecznych. Budżet projektu wynosił 30 mln zł. Pożyczki udzielane były przedsiębiorstwom społecznym na preferencyjnych warunkach. Ważnym elementem pilotażu było świadczenie doradztwa na rzecz podmiotów, które otrzymują pożyczkę. Udzielanie pożyczek przewidziano do 30 czerwca 2015 r. Zaplanowano wsparcie dla 250 przedsiębiorstw społecznych. W dniu 25 stycznia 2013 r. podpisana została umowa z Towarzystwem Inwestycji Społeczno-Ekonomicznych S.A. na pośrednictwo w udzielaniu pożyczek w pięciu makroregionach. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. udzielone zostały pożyczki na kwotę 5 254 908 zł. Pożyczki otrzymały 63 podmioty.

Na lata 2009–2014 przewidziano realizację projektu ***Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej***, wdrażanego w ramach Działania 1.2 PO KL 2007-2013[42]. Celem projektu było podniesienie poziomu rozwoju i poprawa kondycji ekonomii społecznej w Polsce, a także budowa stałych zinstytucjonalizowanych mechanizmów wsparcia merytorycznego podmiotów ekonomii społecznej i ich otoczenia.

Jednym z najistotniejszych działań projektowych było opracowanie koncepcji systemu akredytacji oraz standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej (AKSES) w celu wzmocnienia funkcjonalnego i instytucjonalnego ładu w sektorze ekonomii społecznej oraz zapewnienie podmiotom ekonomii społecznej wsparcia o wysokim standardzie. Odbyła się faza testowania systemu. Trwały końcowe prace związane z dostosowaniem koncepcji do wdrożenia standardów w wymiarze ogólnopolskim.

W 2013 r. prowadzony był także szereg różnorodnych działań, takich jak monitoring uwarunkowań prawnych w obszarze ekonomii społecznej, przyznanie statuetek dla przedsiębiorstw społecznych, które uzyskały znak promocyjny marki ekonomii społecznej – Znak ES, stworzenie 32 nowych modelowych partnerstw lokalnych, realizacja studiów podyplomowych z zakresu ekonomii społecznej czy też prowadzenie bieżącej działalności informacyjno-doradczej przez Centra Ekonomii Społecznej. Przygotowano standardy szczegółowe usług reintegracji społecznej i zawodowej dla poszczególnych

[41] Projekt jest realizowany przez: Bank Gospodarstwa Krajowego, we współpracy z MPiPS, Ministerstwem Infrastruktury i Rozwoju (wcześniej z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego) oraz Grupą ds. Finansowych, działającą w ramach Zespołu do Spraw Rozwiązań Systemowych w Zakresie Ekonomii Społecznej.

[42] Projekt został zainicjowany przez DPP w MPiPS, a realizowany był przez Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich w partnerstwie z Fundacją Pomocy Wzajemnej „BARKA", Fundacją Inicjatyw Społeczno-Ekonomicznych, Fundacją Fundusz Współpracy, Instytutem Spraw Publicznych, Uniwersytetem Ekonomicznym – Małopolską Szkołą Administracji Publicznej, Programem Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, Związkiem Lustracyjnym Spółdzielni Pracy.

typów podmiotów: Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej i Zakładów Aktywności Zawodowej. Przeprowadzono warsztaty z doradztwa biznesowego dla doradców OWES. Powstał Podręcznik Doradcy Biznesowego. Zakończono badania wśród osób zaangażowanych w stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Opracowano ekspertyzę *Prawno-instytucjonalne podstawy stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych w Polsce*.

Odbył się także szereg spotkań: seminaria tematyczne, spotkania sieciujące Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej i spotkania sieciujące Centra Integracji Społecznej oraz Ogólnopolskie Spotkania Ekonomii Społecznej w Szczecinie i Nowym Warpnie.

4.4 Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Uchwalenie UDPPiW stworzyło podwaliny pod rozwój współpracy administracji publicznej z trzecim sektorem. W celu wzmocnienia w/w współpracy DPP w MPiPS w latach 2012–2013 realizował i przygotowywał założenia projektów systemowych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki (PO KL). Ich zakres tematyczny wynika bezpośrednio z zasad i form współpracy zawartych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

DPP w MPiPS pełni funkcję Beneficjenta Systemowego Poddziałania 5.4.1 *Wsparcie systemowe dla trzeciego sektora* w ramach Priorytetu V *Dobre rządzenie* PO KL. Oznacza to, że w perspektywie finansowej 2007-2013 DPP w MPiPS realizuje projekty systemowe przygotowane w ramach w/w Poddziałania. Szczególne znaczenie przypisywane jest partnerskiemu wymiarowi realizacji projektów, z udziałem organizacji III sektora.

W lutym 2012 r. zakończono realizację projektu systemowego pt. ***Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy[43].*** W ramach projektu prowadzone były działania zmierzające do zwiększenia zakresu i poprawy jakości mechanizmów współpracy administracji publicznej (zwłaszcza samorządowej) i organizacji pozarządowych. Stworzone zostało narzędzie badawcze – Indeks Jakości Współpracy, którego metodologia będzie mogła być wykorzystana do prowadzenia badań służących ogólnej diagnozie jakości współpracy międzysektorowej w kraju, jak również na poziomie lokalnym, do samodzielnego wykorzystania przez JST i NGOs (Lokalny Indeks Jakości Współpracy). Ponadto powstał

[43] Partnerami projektu byli: Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Collegium Civitas, Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT, Związek Miast Polskich oraz Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich.

dokument *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*, który jest usystematyzowanym opisem głównych typów relacji w ramach współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych (z uwzględnieniem prawnych i praktycznych uwarunkowań) oraz modelowym (docelowym i minimalnym) opisem narzędzi i metod stosowanych do wypełniania ich treścią. W celu przybliżenia wszystkim zainteresowanym stronom zapisów *Modelu* opracowany został *Poradnik modelowej współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*, w którym znajdują się szczegółowe wyjaśnienia, opisy wypracowanych w ramach *Modelu* obszarów i płaszczyzn. W publikacji znaleźć można również przykłady dobrych praktyk oraz przykłady stosowanych dokumentów.

W latach 2012-2013 kontynuowana była realizacja, rozpoczętego w 2011 r., projektu systemowego ***Opracowanie kompleksowych i trwałych mechanizmów wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce***[44]. Projekt ma na celu przygotowanie jednego zbioru kierunków i zasad polityki państwa w zakresie wzmacniania i rozwoju poradnictwa prawnego i obywatelskiego w Polsce. Opracowany został *Model funkcjonowania systemu poradnictwa w Polsce*, wraz ze standardami działania podmiotów świadczących poradnictwo prawne i obywatelskie oraz stworzona została ogólnodostępna mapa bezpłatnego poradnictwa prawnego i obywatelskiego.

W 2013 r. DPP rozpoczął nabór do kolejnego partnerskiego projektu systemowego ***Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych***. W maju na partnerów projektu wybrani zostali: Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej oraz Małopolska Szkoła Administracji Publicznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Celem projektu jest opracowanie i upowszechnienie wśród jednostek samorządu terytorialnego oraz organizacji pozarządowych praktycznego podejścia do wdrażania współpracy finansowej. Wdrażane będą następujące instrumenty współpracy finansowej: regranting, tzw. tryb małych grantów, inicjatywa lokalna, dotacja inwestycyjna, pożyczki, poręczenia, gwarancje oraz budżet partycypacyjny. W wyniku działań projektowych powstaną m.in. rekomendacje dotyczące zmian prawno-instytucjonalnych, koncepcja kompleksowego systemu finansowania działalności NGO, podręcznik wdrażania wybranych instrumentów współpracy. Projekt realizowany będzie w latach 2014–2015.

[44] Partnerami projektu są: Fundacja Instytut Spraw Publicznych, Fundacja Instytut Prawa i Społeczeństwa, Fundacja Uniwersyteckich Poradni Prawnych oraz Związek Biura Porad Obywatelskich.

W formule konkursowej realizowane są także projekty w ramach Poddziałania 5.4.2 - *Rozwój dialogu obywatelskiego*. Objęte wsparciem działania nakierowane na: wypracowanie, upowszechnianie i wdrażanie standardów działania trzeciego sektora, zapewniających wysoką jakość realizacji zadań publicznych oraz uzgadniania polityk publicznych we współpracy z administracją publiczną; tworzenie regionalnych i lokalnych centrów informacji i wspomagania organizacji pozarządowych oraz wsparcie działalności nowoutworzonych oraz już istniejących centrów w zakresie pomocy doradczo-szkoleniowej dla organizacji pozarządowych; tworzenie i wspieranie porozumień (sieci) organizacji pozarządowych o charakterze terytorialnym oraz branżowym; tworzenie i wdrażanie programów z zakresu poradnictwa prawnego i obywatelskiego; tworzenie i wdrażanie programów z zakresu społecznego nadzoru nad funkcjonowaniem administracji publicznej; upowszechnianie standardów współpracy administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi[45].

4.5 Program współpracy Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi za lata 2015-2017

Program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017 przygotowywany jest w ramach projektu *Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2015-2017* współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekt został przygotowany przez DPP w MPiPS w odpowiedzi na rekomendacje przedstawione w dniu 30 stycznia 2013 r. przez Zespół do spraw dialogu i współpracy RDPP. Jego realizacja rozpoczęła się 1 sierpnia 2013 r., zakończenie nastąpi 30 czerwca 2014 r. Jednym z celów projektu jest przyjęcie Programu współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 UDPPiW.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej jako pierwsze spośród ministerstw podjęło się opracowania resortowego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. Celem Programu będzie stworzenie i wdrożenie systemowych rozwiązań umożliwiających aktywny udział organizacji pozarządowych i innych podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w planowaniu, realizacji i monitorowaniu polityk publicznych

[45] Więcej informacji na stronie internetowej: http://www.kapitalludzki.gov.pl.

Ministerstwa na określonych zasadach i formach partnerstwa publiczno-społecznego. Będzie on także stanowił wzór takiej współpracy dla innych resortów.

Najważniejszymi elementami dokumentu będą priorytetowe zadania publiczne podejmowane przez MPiPS, tj. flagowe działania za pomocą których MPiPS współpracuje z sektorem pozarządowym, m.in. programy Ministra, zasady konsultacji, integracja ciał opiniodawczo-doradczych Ministra.

Nad przygotowaniem programu pracuje Zespół do spraw opracowania Programu współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej na lata 2015-2017, powołany Zarządzeniem nr 33 Ministra z dnia 21 listopada 2013 r. W skład Zespołu wchodzą przedstawiciele komórek merytorycznych Ministerstwa, przedstawiciele ciał opiniodawczo-doradczych Ministra, a także zaproszeni eksperci.

Przygotowany przez Zespół program zostanie szeroko skonsultowany. Konsultacje Programu współpracy przeprowadzone zostaną zgodnie z *Zarządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej nr 2 z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej*, z zastosowaniem s*iedmiu zasad konsultacji.* Konsultacje zostaną przeprowadzone w sposób modelowy z wykorzystaniem aktywnych technik konsultacji społecznych: warsztatów konsultacyjnych, spotkań grup roboczych, panelu obywatelski/debata publiczna z udziałem moderatora oraz poprzez strony internetowe: www.pozytek.gov.pl, www.mpips.gov.pl, www.mpips.gov.pl/bip, www.ngo.pl, www.konsultacje.gov.pl, www.mamzdanie.org.pl, a także konsultacje z podmiotami z listy interesariuszy.

Po zakończeniu konsultacji do dnia 30 listopada 2014 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej przyjmie, w drodze zarządzenia, Program współpracy Ministra Pracy i Polityki Społecznej z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2015 – 2017.

Ocena realizacji Programu współpracy będzie przedmiotem corocznych konferencji organizowanych przez Zespół RDPP ds. dialogu i współpracy. Dokonywana będzie między innymi w oparciu o ewaluację, sprawozdawczości wynikającej z UDPPiW oraz bieżący monitoring prowadzonego przez ww. Zespół.

5. Wnioski z wybranych badań III sektora

UDPPiW reguluje zasady i formy współpracy administracji publicznej z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego. Określa ona sześć aksjologicznych zasad (podstaw) współpracy: pomocniczość, suwerenność stron, partnerstwo, efektywność, uczciwa konkurencja i jawność, na które nakładają się formy współpracy: finansowej i pozafinansowej.

Współpraca finansowa obejmuje:

- zlecanie podmiotom działającym w sferze pożytku publicznego realizacji zadań publicznych w formule otwartego konkursu ofert, tzw. małych grantów, regrantingu,
- umowy partnerstwa,
- partnerstwo publiczno-prywatne,
- udzielanie pożyczek, gwarancji, poręczeń,
- dotację inwestycyjną.

Współpraca pozafinansowa obejmuje:

- wzajemne informowanie się o planowanych kierunkach działania,
- opracowanie rocznych bądź wieloletnich programów współpracy,
- konsultowanie projektów aktów normatywnych i innych dokumentów strategicznych czy programowych,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym bądź inicjatywnym, w tym rad działalności pożytku publicznego na poziomie krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym,
- tworzenie i prowadzenie jednostek, których celem jest działalność na rzecz podmiotów działających w sferze pożytku publicznego (taką jednostkę na zlecenie jednostki administracji publicznej może także prowadzić organizacja pozarządowa),
- inicjatywę lokalną,
- wsparcie lokalowe.

Współpraca z podmiotami działającymi w sferze pożytku publicznego ma miejsce na każdym szczeblu podziału administracyjnego państwa, począwszy od ministerstw, przez urzędy centralne, urzędy wojewódzkie i administrację zespoloną, po jednostki samorządu terytorialnego każdego szczebla.

Status organizacji pozarządowej, jej zdolność do absorpcji środków publicznych oraz charakter i wielkość współpracy z administracją publiczną są warunkowane m.in. przez

źródła przychodów organizacji III sektora. Przeanalizowane są one przede wszystkim w dwóch badaniach[46].

Badanie Stowarzyszenia Klon/Jawor wskazuje, że polski sektor pozarządowy charakteryzuje się dużym rozwarstwieniem pod względem dochodowym. Przeciętny przychód w 2011 r. wyniósł 18 tys. zł. W porównaniu do lat poprzednich przybywa organizacji najbiedniejszych – o przychodach poniżej 1 tys. zł. Natomiast jedynie 4% deklaruje przychód powyżej 1 mln zł. Wartym odnotowania jest fakt, że 5% największych i najbogatszych organizacji kumuluje 2/3 wszystkich przychodów generowanych przez sektor pozarządowy.

Warto pamiętać, że współpraca finansowa z administracją publiczną stanowi jedno ze źródeł przychodów organizacji pozarządowych. W ostatnich latach obserwujemy wzrostową tendencję w obszarze transferu środków publicznych do budżetu organizacji pozarządowych. Co prawda, cały czas na pierwszym miejscu wśród źródeł finansowania są składki członkowskie. Są one jednak charakterystyczne dla organizacji mniejszych i dla wielu z nich jest to jedyne źródło finansowania działań. Dla całości budżetu sektora mają one marginalne znaczenie (6%). Na drugim miejscu spośród źródeł finansowania znajdują się już jednak środki z dotacji od samorządu terytorialnego (49%), obejmujące także przekazywanie środków w ramach instrumentów współpracy finansowej określonych w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Oprócz tego wymieniane są źródła rządowe i fundusze europejskie (po 12%). Z innych źródeł, nie obejmujących współpracy z administracją, zwraca uwagę mały udział środków z odpłatnej działalności statutowej i działalności gospodarczej (po 9%).

Podobne dane przynoszą badania Głównego Urzędu Statystycznego, w których analizowane są przychody organizacji pozarządowych w podziale na przychody o charakterze rynkowym: odpłatne świadczenie usług, wytwarzanie i sprzedaż różnych produktów, prowadzenie odpłatnej działalności statutowej czy posiadania akcji i innych papierów wartościowych oraz nierynkowym: dotacje subwencje, odpisy z 1% podatku dochodowego PIT, nawiązki sądowe, środki ze zbiórek publicznych, darowizn, grantów i innych transferów ze źródeł prywatnych.

[46] Przedstawione poniżej dane pochodzą z publikacji: J. Przewłocka, P. Adamiak, J. Herbst, *Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – raport z badania 2012*, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2013; *Trzeci sektor w Polsce. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd zawodowy i gospodarczy oraz organizacje pracodawców w 2012r.,* red. Goś-Wójcicka K., Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2014.

Wyniki badań pokazały, że największa część przychodów ma charakter nierynkowy (wykazało je 72% wszystkich badanych organizacji pozarządowych). Stanowią one 52% ogółu przychodów III sektora. Dominują wśród nich środki publiczne przekazane przez administrację publiczną – wskazało je 55% organizacji oraz środki z funduszy europejskich – 6%. Stanowią one odpowiednio 41% i 12% ogółu przychodów III sektora. Dla porównania odpisy z 1% stanowią 2% przychodów, a korzystało z nich 10% organizacji, posiadających status organizacji pożytku publicznego. Ostatnią kategorię wśród przychodów o charakterze nierynkowym stanowią fundusze od darczyńców prywatnych, a także środki ze zbiórek publicznych. Ich udział w sumie przychodów stanowi 11%, a skorzystało z niego 46% organizacji.

Tymczasem przychody o charakterze rynkowym odgrywają nieco mniejszą rolę. Stanowią one 40% ogółu przychodów III sektora, a posiada je 38% organizacji pozarządowych. Największy wkład do budżetów przynoszą: środki wypracowane z prowadzonej działalności gospodarczej oraz odpłatnej działalności statutowej – 18 i 17%. Wykazało je odpowiednio 8% i 23% podmiotów. Stosunkowo duża liczba organizacji dysponowała przychodami z lokat bankowych oraz papierów wartościowych – 18%. Ich udział w finansowaniu działalności tych podmiotów wynosił jednak tylko 1%. Najrzadziej wskazywano środki uzyskane ze źródeł publicznych w trybie przetargu (na podstawie ustawy Prawo zamówień publicznych). Deklarowało je 2% organizacji, a stanowiły one 4% wszystkich zgromadzonych środków.

Zdecydowanie najwięcej organizacji jako źródło przychodów wskazywało składki członkowskie. Pobierało je 70% podmiotów, ale stanowiły one tylko 7% ogólnej kwoty przychodów. Ponadto 27% organizacji dysponowało nadwyżkami finansowymi pochodzącymi z lat poprzednich. Ich udział w całości przychodów wynosił jednak tylko 4%.

Z powyższych danych wypływa wniosek, że wysokość przychodów polskiego III sektora zależy w dużej mierze od środków pozyskiwanych z grantów od instytucji publicznych. Z jednej strony świadczy to o wzrastającym potencjale III sektora, który jest zdolny profesjonalnie wykonywać zadania publiczne, zlecone przez administracją publiczną, tworząc przy tym nowe miejsca pracy. Z drugiej strony następuje oligarchizacja i pogłębia się rozwarstwienie sektora. Projekty realizowane są przez wyspecjalizowane w pisaniu wniosków organizacje, które często tracą misję swojego działania tworząc projekty pod grant, który jest w danym momencie do pozyskania. W tej sytuacji, po zakończeniu

projektu, często zanika aktywność tych podmiotów w obszarze, na który otrzymały grant. Natomiast mniejsze organizacje mają często problem z dopasowaniem swoich, oryginalnych, pomysłów do konkretnego projektu. Ponadto, aby nie ograniczać swoich szans w ubieganiu się o środki organizacje zapisują w statutach bardzo szeroki zakres działania, co powoduje zagrożenie utraty własnej tożsamości.

Poza współpracą finansową istotną rolę we wzajemnych kontaktach między administracją publiczną a podmiotami III odgrywa współpraca o charakterze pozafinansowym, która buduje partnerstwo międzysektorowe i umożliwia III sektorowi uzyskanie faktycznego wpływu na działania prowadzone przez administrację publiczną.

W badaniu Stowarzyszenia Klon/Jawor[47] wskazuje się, że podstawową formą takiej współpracy jest dialog i wzajemna komunikacja. Większość organizacji pozarządowych przyznaje, że uczestniczy w oficjalnych spotkaniach z przedstawicielami urzędów oraz wymienia się wzajemnie informacjami i konsultuje bieżące działania. Innymi przywoływanymi formami współpracy są kontakty nieformalne, występowanie z propozycjami konkretnych uchwał czy działań oraz udział w różnorakich grupach i zespołach. Wynika z tego, że kontakt z urzędnikami uznawany jest za stosunkowo łatwy i są oni chętni do pomocy i porady dla organizacji. Istnieje jednak dosyć duża grupa podmiotów, która uważa, że spotkania z urzędnikami bywają bezowocne, a urząd nie podejmuje działań ze swojej inicjatywy.

Ponad połowa badanych organizacji realizuje wspólnie z instytucjami administracji publicznej działania i projekty. Z kolei ok. 40% zdeklarowało, że otrzymało dla swoich działań patronat ze strony urzędu. Stosunkowo często spotykaną formą współpracy jest też użyczanie pomieszczeń – skorzystało z niej 36% badanych podmiotów.

Wszystkie te elementy współtworzą niezwykle istotną – jak wykazały badania zebrane w *Modelu współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych*[48] – część wzajemnych powiązań jaką stanowi kultura współpracy. Składają się na nią budowanie wzajemnego pozytywnego postrzegania partnerów, kształtowanie odpowiednich postaw wobec partnerów oraz budowa zaufania między stronami współpracy.

Poza wzajemnym informowaniem i kontaktami oraz komunikacją, inną formą współpracy jest wspólne kształtowanie polityk publicznych. W obszarze konsultacji społecznych

[47] J. Przewłocka, P. Adamiak, J. Herbst, *op. cit*.

[48] *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych* został opracowany w ramach partnerskiego projektu systemowego pn. *Model współpracy administracji publicznej i organizacji pozarządowych – wypracowanie i upowszechnienie standardów współpracy* współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego realizowanego w latach 2009-2011.

dokumentów publicznych widoczne są jednak deficyty: 65% organizacji deklarowało, że nie uczestniczyło w organizowanych przez urząd konsultacjach, ani nie zgłaszało uwag do przygotowanych projektów dokumentów. Udział w konsultacjach społecznych najczęściej miał miejsce w przypadku programów współpracy, strategii rozwoju oraz programów dotyczących sportu i turystyki.

Niski poziom udziału w konsultacjach społecznych wynika zarówno z ograniczonego korzystania przez administrację publiczną z aktywnych form konsultacji społecznych, słabego informowania o konsultacjach, czy zawężania zapraszanych podmiotów do niewielkiej grupy interesariuszy, braku wiary organizacji w skuteczność swoich działań, jak i niskiej świadomości organizacji pozarządowych na temat współpracy z administracją publiczną i niewystarczających kompetencji ich przedstawicieli.

Przebieg i efektywność procesu konsultacji społecznych została dogłębnie przeanalizowana w ramach badania efektywności konsultacji społecznych[49]. Głównymi tematami rozważań są definicja konsultacji społecznych, rozwiązania instytucjonalne i regulacyjne, powody, praktykę i bariery konsultacji oraz w szerszym kontekście relacje między administracją publiczną a obywatelami. Zaproponowano także wnioski i rekomendacje w tym obszarze[50].

W celu doprowadzenia do zwiększenia liczby organów administracji rządowej konsultujących – na każdym etapie tworzenie polityk publicznych – swoje działania z podmiotami III sektora (w szczególności przy wykorzystaniu aktywnych form konsultowania) wypracowany został tzw. Kodeks konsultacji pn. *Konsultacje społeczne – jak sprawić by były lepsze?* Zawiera on m.in. opis siedmiu zasad konsultacji społecznych: dobra wiara, powszechność, przejrzystość, responsywność, koordynacja, przewidywalność i poszanowanie interesu ogólnego. W oparciu o Kodeks konsultacji ministerstwa powinny uregulować w ramach wewnętrznych przepisów zasady konsultowania opracowywanych dokumentów. Minister Pracy i Polityki Społecznej *Zarządzeniem z dnia 22 stycznia 2014 r. w sprawie zasad prowadzenia konsultacji publicznych dokumentów opracowywanych w MPiPS*, jako jeden z pierwszych i do tej pory nielicznych, przyjął powyżej omówione regulacje.

[49] Szczegółowe omówienie wyniku badania znajduje się w: *Raport z badania efektywności mechanizmów konsultacji społecznych*, Pracownia Badań i Innowacji Społecznych Stocznia, SMG/KRC Poland Media S.A., Warszawa 2011.

[50] W dokonanym w ramach badania przeglądzie ministerstw pod kątem praktyk konsultacyjnych z organizacjami pozarządowymi Ministerstwo Pracy znalazło się zdecydowanie na pierwszym miejscu. Pod uwagę brano dostępność danych, współpracę z organizacjami, szerokie konsultacje społeczne, konsultacje z organizacjami i dialog obywatelski (ciała reprezentacyjne).

Dane przekazane przez organizacje III sektora wskazują, że najczęstszą formą współpracy z innymi podmiotami była współpraca międzysektorowa z sektorem publicznym (83% organizacji – najczęściej z jednostkami samorządu terytorialnego – 74%, a najrzadziej z administracją rządową – 19%). Następnie, 58% deklarowało współpracę wewnątrzsektorową, a jedynie 36% współpracę z podmiotami komercyjnymi. Największy odsetek organizacji współpracował równocześnie z sektorem publicznym i III sektorem – 27%, z wszystkimi sektorami – 26% oraz wyłącznie z sektorem publicznym – 24%.

Przeważała współpraca o charakterze nieregularnym. Najczęściej systematyczną kooperację nawiązywano z sektorem publicznym (szczególnie administracją samorządową i jednostkami podległymi – 63 i 46%, najrzadziej z przedsiębiorstwami – 25%.

Różnice widoczne są także w przypadku form współpracy. Współpraca z sektorem publicznym i komercyjnym miała głownie charakter finansowy (75% wskazań), natomiast współpraca wewnątrzsektorowa opierała się częściej na kwestiach niematerialnych: integracja środowiska lokalnego, wzajemne korzystanie z wiedzy i doświadczeń.

Stosunkowo rzadko wskazywane było istnienie barier we współpracy – ok. 20% w przypadku każdego rodzaju. Najpoważniejsze z nich dotyczyły sektora publicznego: złe i niejasne procedury oraz przepisy prawne (12%) oraz brak relacji partnerskich i instrumentalne traktowanie (10%).

Uwagę zwraca, że organizacje posiadające status pożytku publicznego zdecydowanie w większym stopniu budują kapitał społeczny niż pozostałe organizacje w odniesieniu do liczby partnerów, częstotliwością kontaktów oraz różnorodnością doboru partnerów. Najsłabiej w tym aspekcie wypadają społeczne podmioty wyznaniowe oraz koła łowieckie. Niewielki wpływ na poziom kapitału społecznego ma siedziba organizacji (miasto-wieś; województwo). Różnice są widoczne w obszarze zasobów ludzkich. Większe organizacje (zatrudniające powyżej 30 osób oraz zrzeszające wielu członków) charakteryzują się wyższym poziomem kapitału społecznego[51].

6. Trendy wynikające z Monitoringu współpracy…

[51] Na podstawie wyników badania GUS: *Potencjał kooperacyjny, zarządzanie oraz działania komunikacyjne wybranych organizacji non-profit*, zrealizowanego w 2012 r. na formularzu SOF-5, tablice wynikowe dostępne są na: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/.

Cyklicznie badanie dotyczące współpracy finansowej i pozafinansowej organizacji pozarządowych i administracji publicznej prowadzi także DPP w MPiPS[52]. Z danych pozyskiwanych od 2005 r. w ramach *Monitoringu współpracy…* wynika, że wysokość środków przekazywanych przez administrację publiczną organizacjom pozarządowym zależała od intensywności pozyskiwania środków pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Zdecydowany wzrost w porównaniu do lat poprzednich nastąpił w roku 2007 kiedy to nałożyły się na siebie dwie perspektywy finansowania. Po dwuletnim spadku nastąpił ponowny wzrost (począwszy od 2010 r.) związany ze zwiększeniem przekazanych środków finansowych w ramach obecnej perspektywy finansowej.

W przypadku środków przekazanych w ramach otwartego konkursu ofert trudno natomiast o określenie stałego trendu. Najwięcej środków przekazano w latach 2009 i 2010, co mogło sugerować, że urzędy częściej korzystały z tego instrumentu. Mogło wynikać z większej świadomości roli i kompetencji III sektora jako realizatora zadań publicznych. Przyczynić się do tego mogło także ujednolicenie trybu zlecania realizacji zadań publicznych w obszarze realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, które odbywa się po przeprowadzeniu konkursu ofert, na zasadach i w trybie określonych w przepisach o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Jednak w 2011 i 2012 roku nastąpił niewielki spadek wartości przekazanych środków. W roku 2013 widoczna jest natomiast ponownie tendencja wzrostowa, niemniej wartość przekazanych środków w ramach otwartych konkursów ofert nie osiąga poziomu z rekordowego 2010 roku. Analizy wskazują, że większa szansa na otrzymanie dotacji występuję w przypadku administracji samorządowej niż rządowej. Jednocześnie średnia wysokość dotacji jest wyższa w przypadku tej ostatniej.

Analizując inne tryby przekazywania środków uwagę zwraca, że zdecydowanie najwięcej środków przekazano w 2007 r. Było to związane zapewne z kończącą się perspektywą finansowania funduszy europejskich i koniecznością wydatkowania pozostałych jeszcze w ramach tych funduszy środków. Po okresie spadku wartości przekazanych w ramach innych trybów, w 2011 roku mamy do czynienia z ponownym, dość zdecydowanym wzrostem, aby w kolejnych latach odnotować tendencję spadkową. Może to być związane z częstszym wykorzystaniem przez administrację publiczną trybu otwartego konkursu ofert. Wpływ pozostałych trybów miał o wiele mniejsze oddziaływanie na zmiany

[52] Szczegółowe zestawienia i dane znajdują się w *Sprawozdaniach z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie* za poprzednie lata.

wysokości przekazywanych trybów w kolejnych latach. Najwięcej wskazań dotyczyło przekazywania środków na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie. Potwierdzają to informacje uzyskane z analiz sytuacji w gminach, gdzie wskazywano, że zastosowanie ustawy o sporcie pozwala na „ominięcie" procedury otwartego konkursu ofert, umożliwiając przekazanie środków konkretnej organizacji z obszaru sportu na jej statutowe działania.

Zlecanie zadań organizacjom pozarządowym z wykorzystaniem innych wymienionych w ustawie instrumentów tj. regranting, tzw. małe granty, pożyczki, poręczenia, gwarancje, inicjatywa lokalna, dotacja inwestycyjna było wykorzystywane o wiele rzadziej. Świadczyć to może o słabej świadomości organów administracji publicznej (w szczególności samorządowej) o istnieniu takiej ustawowej możliwości, czy też obawy o prawidłowość (pod względem prawnym, formalnym) przeprowadzenia takiej operacji. W celu poprawy tej sytuacji realizowane są różnorodne projekty, w tym współfinansowane ze środków europejskich jak np. *Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych*.

Z danych pozyskiwanych przez DPP w MPiPS od 2005 r. w ramach M*onitoringu współpracy…* wynika, że w obszarach konsultowania przez administracji publiczną z organizacjami pozarządowymi projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych oraz funkcjonowania zespołów doradczych i inicjatywnych widoczna jest do 2010 r. tendencja wzrostowa. W 2011 r. mamy do czynienia z zatrzymaniem tendencji wzrostowej i zaskakującym spadkiem. W latach 2012-2013 obserwujemy utrzymanie trendu spadkowego. Powodem może być zarówno konsolidacja istniejących Zespołów, jak i mniejsza liczba dokumentów i spraw generowanych w urzędach.

Niezwykle istotnym dokumentem określającym zasady polityki realizowanej przez organ administracji publicznej wobec sektora pozarządowego jest program współpracy. Mimo ustawowego obowiązku nie wszystkie jednostki samorządu terytorialnego posiadały jedno- lub wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi. Natomiast mogące fakultatywnie opracować taki program urzędy administracji rządowej skorzystały z tej możliwości jedynie w 5% przypadków. Najczęściej przedstawianym argumentem na usprawiedliwienie braku tego typu dokumentu był zbyt mały zakres współpracy z podmiotami III sektora.

7. Słownik

Formy prawno-organizacyjne podmiotów trzeciego sektora, wymieniane **w rejestrze REGON** zostały zdefiniowane w „Systematyce form prawno-organizacyjnych SFPO" (Część Druga Szczególne formy prawne), stanowiącej załącznik do Zarządzenia nr 37 Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 5 grudnia 1994 r. zmieniającego zarządzenie w sprawie wprowadzenia zasad klasyfikowania i kodowania podmiotów według form prawno-organizacyjnych. Treść Zarządzenia została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Głównego Urzędu Statystycznego, Nr 22 (287), Warszawa, 12 grudnia 1994 r. Objaśnienia do szczególnych form prawnych, w których działają podmioty trzeciego sektora:

Fundacje – podstawa prawna: ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.).

Kościół Katolicki – w skład struktury organizacyjnej Kościoła Katolickiego wchodzą: Konferencja Episkopatu Polski; terytorialne jednostki organizacyjne Kościoła, w szczególności: metropolie, archidiecezje, diecezje, administratury apostolskie i parafie; personalne jednostki organizacyjne Kościoła, w szczególności: Ordynariat Polowy, kapituły, parafie personalne, konferencje wyższych przełożonych zakonnych, instytucje życia konsekrowanego (zakony), prowincje zakonów, opactwa, klasztory niezależne, domy zakonne, seminaria duchowne; uczelnie i instytuty naukowe oraz dydaktyczno-naukowe kanonicznie erygowane; inne jednostki organizacyjne Kościoła; organizacje kościelne, tj. organizacje zrzeszające osoby należące do Kościoła w celu realizacji zadań wynikających z misji Kościoła. Podstawa prawna: konkordat między Stolicą Apostolską i Rzecząpospolitą Polską, podpisany w Warszawie dnia 28 maja 1993 r., który wszedł w życie w dniu 25 kwietnia 1998 r. (Dz. U. z 1998 r. Nr 51, poz. 318 i 319) i ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r. poz. 1169, z późn. zm.).

Inne Kościoły i związki wyznaniowe – w grupie tej ujmuje się kościoły i związki wyznaniowe, inne niż Kościół Katolicki, działające na podstawie ustaw o stosunku Państwa do poszczególnych kościołów i związków wyznaniowych oraz ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z późn. zm.).

Stowarzyszenia – w grupie tej ujmuje się: stowarzyszenia podlegające rejestracji i ich związki, stowarzyszenia zwykłe. Podstawa prawna: ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r. Nr 79, poz.855, z późn. zm.).

Organizacje społeczne oddzielnie nie wymienione – w grupie tej ujmuje się organizacje społeczne działające w oparciu o ustawy lub umowy międzynarodowe, z mocy których powstały, nie ujęte w grupach: „Stowarzyszenia" i „Partie polityczne". Organizacjami społecznymi ujmowanymi w tej grupie są np. Polski Czerwony Krzyż, Polski Związek Łowiecki.

Partie polityczne – partia polityczna jest organizacją społeczną stawiającą sobie za cel udział w życiu publicznym, w szczególności przez wywieranie wpływu na kształtowanie polityki państwa i sprawowanie władzy. Uzyskuje osobowość prawną z chwilą zgłoszenia do ewidencji partii politycznych prowadzonej przez Sąd Wojewódzki w Warszawie. Podstawa prawna: ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz.U. z 2011 Nr 155, poz. 924).

Związki zawodowe – w grupie tej ujmuje się:

- związki zawodowe działające z mocy ustawy z dnia 23 maja 1991 r. o związkach zawodowych (Dz. U. z 2014 r. poz. 167). Są nimi: zakładowe i międzyzakładowe związki zawodowe, ogólnokrajowe zrzeszenia związków zawodowych (federacje) – tworzone przez związki zawodowe, ogólnokrajowe związki zawodowe, ogólnokrajowe organizacje międzyzwiązkowe (konfederacje) – tworzone przez ogólnokrajowe związki zawodowe i zrzeszenia związków zawodowych,
- związki zawodowe rolników indywidualnych działające z mocy ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. o związkach zawodowych rolników indywidualnych (Dz. U. z 1989 r. Nr 20, poz. 106, z późn. zm.).

Organizacje pracodawców – w grupie tej ujmuje się: związki pracodawców oraz federacje i konfederacje związków pracodawców. Podstawa prawna: ustawa z dnia 23 maja 1991 r. o organizacjach pracodawców (Dz. U. z 1991 r. Nr 55, poz. 235, z późn. zm.).

Samorząd gospodarczy i zawodowy – w grupie tej ujmuje się: izby gospodarcze, Izbę Ubezpieczeń, samorząd rzemiosła, samorząd zawodowy, Krajową Radę Spółdzielczą, związki rewizyjne spółdzielni, związki gospodarcze spółdzielni, samorząd lekarzy, samorząd pielęgniarek i położnych, samorząd aptekarski, samorząd lekarzy weterynarii, samorząd biegłych rewidentów, samorząd rzeczników patentowych, samorząd notariuszy, samorząd maklerów i doradców, adwokaturę, samorząd radców prawnych, społeczno-zawodowe organizacje rolników.

Formy prawne organizacji pozarządowych, podlegające wpisowi **do rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej Krajowego Rejestru Sądowego** oraz podmioty zaliczane do poszczególnych form prawnych, na podstawie danych otrzymanych z Departamentu Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu w Ministerstwie Sprawiedliwości:

Stowarzyszenie – w grupie tej ujmuje się: stowarzyszenia i terenowe jednostki organizacyjne stowarzyszeń posiadające osobowość prawną; związki stowarzyszeń.

Fundacje – podstawa prawna: ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r. Nr 46, poz. 203, z późn. zm.).

Organizacje rzemieślnicze – w grupie tej ujmuje się: cechy rzemieślnicze; izby rzemieślnicze; Związek Rzemiosła Polskiego.

Społeczno-zawodowe organizacje rolników – w grupie tej ujmuje się: kółka rolnicze; rolnicze zrzeszenia branżowe; związki rolników, kółek i organizacji rolniczych; związki rolniczych zrzeszeń branżowych.

Związek zawodowy rolników indywidualnych.

Samorząd rolniczy (izby rolnicze) – działający na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2014 r. poz. 1079).

Samorząd zawodowy innych przedsiębiorców – w grupie tej ujmuje się: Zrzeszenie Handlu i Usług; Zrzeszenie Transportu; Ogólnokrajową Reprezentację Zrzeszeń Handlu i Usług; Ogólnokrajową Reprezentację Zrzeszeń Transportu.

Inne organizacje przedsiębiorców.

Izby gospodarcze.

Związki zawodowe – w grupie tej ujmuje się: związki zawodowe lub jednostki organizacyjne, związki zawodowe posiadające osobowość prawną; ogólnokrajowe związki międzybranżowe; ogólnokrajowe zrzeszenia międzybranżowe.

Organizacje pracodawców – w grupie tej ujmuje się: związki pracodawców, federacje i konfederacje związków pracodawców.

Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe – w grupie tej ujmuje się: stowarzyszenia kultury fizycznej, związki sportowe, polskie związki sportowe, stowarzyszenia kultury fizycznej o zasięgu ogólnokrajowym.

Inne organizacje społeczne lub zawodowe.

Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego – w grupie tej ujmuje się: nieposiadające osobowości prawnej organizacje pożytku publicznego; inne osoby prawne będące organizacjami pożytku publicznego, Kościelna osoba prawna będąca organizacją pożytku publicznego; nieposiadająca osobowości prawnej instytucja kościelna będąca organizacją pożytku publicznego.

8. Spis wykresów, tabel i map

Wykres 1. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na szczególne formy prawne, REGON, 2013 r. 17

Wykres 2. Liczba podmiotów sektora pozarządowego w podziale na formy prawne, KRS, 2013 r. 18

Wykres 3. Odsetek organów administracji publicznej stosujących finansowe formy współpracy z organizacjami pozarządowymi w 2013 r. według typów urzędów 22

Wykres 4. Wysokość środków wydatkowanych przez urzędy administracji publicznej w 2013 r. w wyniku zastosowania otwartego konkursu ofert oraz innych trybów. 23

Wykres 5. Wysokość środków (w mln zł) wydatkowanych w 2013 r. przez poszczególne urzędy administracji rządowej w ramach otwartego konkursu ofert. 31

Wykres 6. Wysokość wydatkowanych środków (w mln zł) przez poszczególne urzędy administracji samorządowej w 2013 r. w ramach otwartego konkursu ofert. 38

Wykres 7. Liczba zespołów doradczych i inicjatyw funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej 45

Wykres 8. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację publiczną w latach 2005-2013 r. 45

Wykres 9. Zestawienie liczby utworzonych oraz poddanych konsultacjom projektów aktów prawych lub dokumentów programowych i strategicznych (w wyłączeniem programów współpracy) w urzędach administracji publicznej w 2013 r. 46

Wykres 10. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji rządowej w latach 2005-2013 48

Wykres 11. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację rządową z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006 – 2013. 49

Wykres 12. Formy konsultacji dokumentów i aktów prawnych z trzecim sektorem stosowane przez administrację rządową 51

Wykres 13. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji samorządowej w latach 2006-2013 54

Wykres 14. Liczba projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych konsultowanych przez administrację samorządową z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego w latach 2006-2013. 56

Wykres 15. Typy dokumentów, nad którymi urzędy administracji samorządowej najczęściej podejmowały pracę 57

Wykres 16. Forma i sposób udostępnienia organizacjom pozarządowym, podmiotom kościelnym i wyznaniowym lub stowarzyszeniom jednostek samorządu terytorialnego do konsultacji projektów aktów prawnych lub dokumentów programowych..... 57

Wykres 17. Liczba porozumień podpisanych z wolontariuszami przez urzędy administracji publicznej w latach 2007-2013..... 62

Tabela 1. Współpraca finansowa organów administracji publicznej z sektorem pozarządowym w 2013 r. w ramach otwartego konkursu ofert. 24

Tabela 2. Współpraca finansowa organów administracji publicznej z sektorem pozarządowym w 2013 r. w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert. 27

Tabela 3. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji publicznej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r. 28

Tabela 4. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach otwartego konkursu ofert. 31

Tabela 5. Współpraca finansowa organów administracji rządowej w podziale na powierzanie i wspieranie zadań publicznych w 2013 r. 32

Tabela 6. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w latach 2013 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert... 34

Tabela 7. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r. 35

Tabela 8. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w 2013 roku w ramach otwartego konkursu ofert 38

Tabela 9. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej w podziale na powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych w 2013 r. 39

Tabela 10. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w latach 2013 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert... 41

Tabela 11. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji samorządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2013 r. 42

Tabela 12. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji publicznej w roku 2013 wraz podaniem średniej liczby zespołów w przeliczeniu na jeden urząd. 44

Tabela 13. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji rządowej w 2013 r. 49

Tabela 14. Odsetek organów współpracujących z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi lub innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na podstawie przepisów ustawy o działalności pożytku publicznego 53

Tabela 15. Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych funkcjonujących przy urzędach administracji samorządowej w 2013 r. 54

Tabela 16. Liczba organów administracji samorządowej konsultujących z organizacjami pozarządowymi, podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi lub stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego projekty aktów prawnych lub dokumentów programowych i strategicznych w 2013 r. 55

Tabela 17. Odsetek organów administracji samorządowej, które posiadały roczny program współpracy z sektorem pozarządowym w latach 2008-2013. 60

Tabela 18. Podstawowe dane nt. wolontariatu w administracji publicznej w 2013 r. – porównanie administracji samorządowej i administracji rządowej. 62

Tabela 19. Lista organizacji, które otrzymały największe środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w latach 2012-2013 66

Tabela 20. Podstawowe dane dotyczące przekazane 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego w latach 2012-2013. 67

9. Spis publikacji wydanych w ramach Biblioteki Pożytku Publicznego w latach 2012–2013

2012 r.

1) Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2010
2) Indeks jakości współpracy. Obraz współpracy między organizacjami pozarządowymi a administracją publiczną
3) Analiza porównawcza modeli współpracy administracji publicznej z organizacjami not for profit w wybranych państwach Unii Europejskiej
4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 z późn. zm.) Tekst ujednolicony po nowelizacji z dnia 19 sierpnia 2011 r. Stan prawny na dzień 1 stycznia 2012 r.
5) Dobre praktyki współpracy między administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi (z wykorzystaniem analizy jakościowej)
6) Współpraca między organizacjami pozarządowymi i administracją samorządową. Problemy, wyzwania i rekomendacje
7) Badanie relacji między organizacjami pozarządowymi a administracją publiczną w wybranych krajach UE z punktu widzenia praktyków
8) Atlas Dobrych Praktyk
9) 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego za lata 2003–2010
10) Ustawa o spółdzielniach socjalnych. Komentarz
11) Rola wolontariatu w polityce społecznej. Konkluzje Rady Unii Europejskiej
12) Długofalowa polityka rozwoju wolontariatu w Polsce. Projekt
13) Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2011
14) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w latach 2005–2011
15) Act of law of April 24th 2003 on Public Benefit and Volunteer Work Consolidated text, last amended on 19 August 2011 Legal status as of 1 January 2012
16) Informacja o funkcjonowaniu spółdzielni socjalnych działających na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych za okres 2010–2011 r.
17) Sprawozdanie z funkcjonowania Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za lata 2010 i 2011
18) Zasady przyznawania i rozliczania dotacji w ramach programu operacyjnego fundusz inicjatyw obywatelskich w 2013 r.

2013 r.

1) Ku dialogowi obywatelskiemu w Polsce... Rada Działalności Pożytku Publicznego – 10 lat doświadczeń
2) Sprawozdanie z realizacji Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w roku 2012

3) Fundusz Inicjatyw Obywatelskich w latach 2005–2012
4) Zagubiona tożsamość? Analiza porównawcza sektora pozarządowego w Polsce i w Stanach Zjednoczonych

Aneksy

Tabela 1. Liczba podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2006–2013 z uwzględnieniem szczególnych form prawnych.

	Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia								
Forma prawna/rok	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Stowarzyszenia	59 891	71 093	75 281	78 536	81 967	86 028	89 888	96 814	100 426
Fundacje	66 040	8 353	9 041	9 595	10 451	11 600	12 763	15 291	17 098
Jednostki kościołów i związków wyznaniowych	15 378	15 500	15 601	15 564	15 575	15 712	15 779	15 912	15 957
Organizacje społeczne oddzielnie niewymienione	3 635	3 716	3 804	3 801	3 782	3 772	3 784	3802	3 811
Związki zawodowe	17 764	18 825	19 217	19 064	18 800	19 075	19 175	19 636	19 733
Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego	5 080	5 569	5 719	5 649	5 678	5 772	5 801	6 563	6 610
Organizacje pracodawców	294	314	324	329	340	362	371	398	407
Partie polityczne	223	229	233	234	236	241	244	288	292
Ogółem	**116 062**	**123 599**	**129 220**	**132 772**	**136 829**	**142 562**	**147 805**	**158 704**	**164 334**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Udostępniania Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 2. Liczba podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w rejestrze REGON w 2013 r. w podziale na województwa oraz w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców.

Województwo	Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia	Liczba podmiotów sektora pozarządowego w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców
mazowieckie	25 910	49
śląskie	15 805	34
wielkopolskie	14 953	43
małopolskie	14 201	42
dolnośląskie	13 284	46
łódzkie	10 278	41
pomorskie	9 748	43
lubelskie	9 529	44
podkarpackie	9 302	44
kujawsko-pomorskie	8 300	40
zachodniopomorskie	7 402	43
warmińsko-mazurskie	6 611	46
podlaskie	5 222	44
świętokrzyskie	5 187	41
opolskie	4 410	44
lubuskie	4 192	41
ogółem	**164 334**	**43**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Udostępniania Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Tabela 3. Liczba podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w rejestrze KRS w latach 2005–2013 z uwzględnieniem szczególnych form prawnych.

	Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia								
Forma prawna/rok	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
Stowarzyszenia oraz związki stowarzyszeń	40 139	43 518	46 883	49 930	53 598	56 438	62 795	63 081	65 700
Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe	6 008	6 098	6 156	6 160	6 244	6 265	6 675	6 305	6 294
Fundacje	6 232	6 947	7 652	8 298	9 371	10 569	12 783	13 475	15 388
Związki zawodowe	6 035	6 058	6 157	6 155	6 393	6 454	7 712	6 597	6 637
Społeczno- zawodowe organizacje rolników	3 818	3 904	3 992	4 000	4 128	4 181	4 477	4 277	4 335
Związek zawodowy rolników indywidualnych	6	6	9	9	10	12	12	12	12
Samorząd zawodowy innych przedsiębiorców	112	120	118	143	116	150	128	148	150
Izby gospodarcze	313	322	327	339	345	354	377	365	372

Organizacje pracodawców	309	322	335	339	361	374	424	396	407
Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	-	-	-	-	-	-	-	1 472	1 398
Kolumny transportu sanitarnego	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Inne organizacje społeczne lub zawodowe	57	68	76	82	86	89	90	93	93
Organizacje rzemieślnicze	484	485	494	495	497	506	520	515	524
Inne organizacje przedsiębiorców	33	34	33	33	33	34	37	33	34
Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego	237	291	332	378	437	489	532	500	502
Ogółem	**63 783**	**68 173**	**72 564**	**76 361**	**81 619**	**85 915**	**96 562**	**97 237**	**101 847**

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu Ministerstwa Sprawiedliwości

Tabela 4. Porównanie liczby podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w rejestrze REGON i KRS wg stanu na grudzień 2013 r.

Szczególne formy prawne podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w rejestrze REGON	**Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.**	**Formy prawne podmiotów sektora pozarządowego zarejestrowanych w KRS**	**Liczba podmiotów sektora pozarządowego wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.**
Stowarzyszenia	100 426	Stowarzyszenia	71 994
		Stowarzyszenia kultury fizycznej i związki sportowe	
Fundacje	17 098	Fundacje	15 388
Związki zawodowe	19 733	Związki zawodowe	6 637
Organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego	6 610	Społeczno-zawodowe organizacje rolników	4869
		Związek zawodowy rolników indywidualnych	
		Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	
		Izby gospodarcze	
Organizacje pracodawców	407	Organizacje pracodawców	407

		Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	1 398
		Kolumny transportu sanitarnego	1
Organizacje społeczne oddzielnie nie wymienione	3 811	Inne organizacje społeczne lub zawodowe	617
		Organizacje rzemieślnicze	
Jednostki kościołów i związków wyznaniowych	15 957	Osoby prawne i inne jednostki organizacyjne będące organizacjami pożytku publicznego	502
Partie polityczne	292		
Inne organizacje przedsiębiorców	-	Inne organizacje przedsiębiorców	34
Ogółem	**164 334**	**Ogółem**	**101 847**

Źródło: opracowanie własne na podstawie zaktualizowanych informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Udostępniania Informacji Głównego Urzędu Statystycznego oraz Departament Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wykres 1. Liczba stowarzyszeń i fundacji zarejestrowanych w rejestrze REGON w latach 2005–2013.

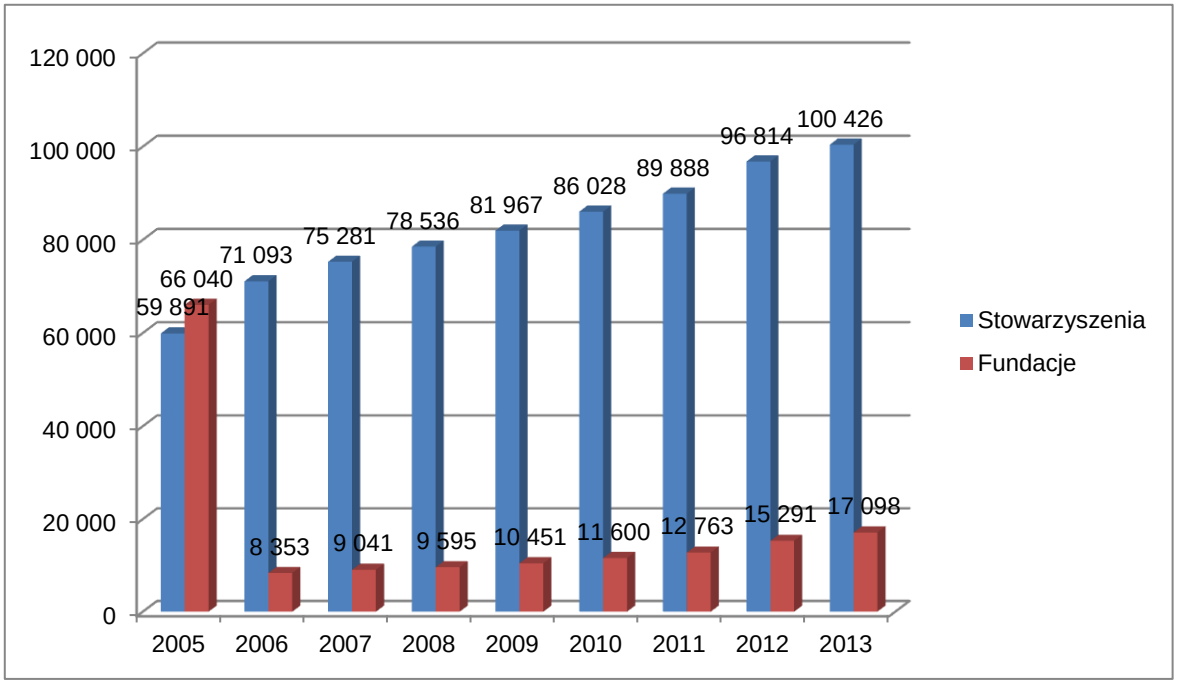

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Udostępniania Informacji Głównego Urzędu Statystycznego.

Wykres 2. Liczba stowarzyszeń i fundacji zarejestrowanych w rejestrze KRS w latach 2005–2013.

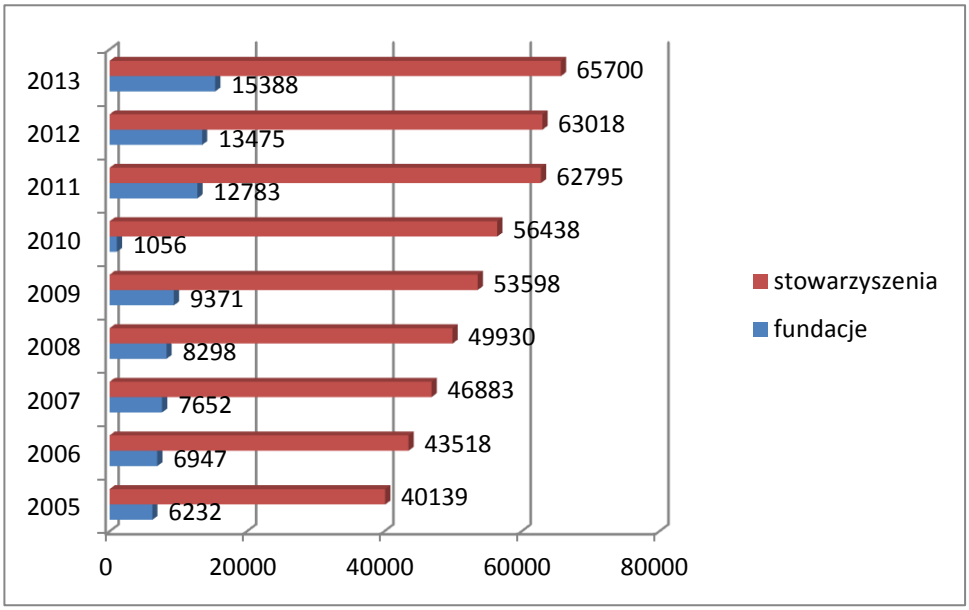

Źródło: opracowanie własne na podstawie zaktualizowanych informacji udostępnionych Departamentowi Pożytku Publicznego Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej przez Departament Centrum Ogólnopolskich Rejestrów Sądowych i Informatyzacji Resortu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Tabela 5. Ustawy na podstawie, których urzędy administracji publicznej zlecały zadania na podstawie innych trybów niż otwarty konkurs ofert w 2013 r. – najczęściej wymieniane ustawy[1].

Nazwa ustawy	Procent wskazań
Na podstawie ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie (Dz. U. z 2014 r. poz. 715).	53,2%
Na podstawie ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. 2009 r. Nr 178, poz. 1380, z późn. zm.).	25,9%
Na podstawie uchwały jst wydanej na podstawie ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2014 poz. 1446).	23%
Na podstawie uchwały jst wydanej na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885, z późn. zm.).	19,6%
Na podstawie ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. – Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 907, z późn. zm.).	19%
Na podstawie ustawy z 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1649).	3%
Na podstawie ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).	16,1%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”.*

[1] Procenty nie sumują się do 100%, gdyż urzędy mogły wskazań wiele odpowiedzi.

Tabela 6. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w latach 2012 i 2013 w ramach otwartego konkursu ofert.

	Liczba ofert		**Liczba umów**		W tym liczba umów wieloletnich		**Wysokość przekazanych środków w zł**	
	2012	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**
Ministerstwo	2200	10354	729	2524	0	0	171 452 235	296 769 485
Urząd centralny	590	1357	451	433	218	197	130 086 062	156 339 181
Urząd wojewódzki	1467	1530	807	848	0	65	13 054 850	14 752 352
Administracja zespolona w województwach	1118	1091	680	567	0	0	14 582 151	11 939 770
Administracja rządowa ogółem	**5375**	**14312**	**2667**	**4372**	**218**	**262**	**329 175 298**	**479 800 788**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata"*

Tabela 7. Współpraca finansowa urzędów administracji rządowej w podziale na powierzanie i wspieranie zadań publicznych w 2012 r.

		powierzanie	**wspieranie**
Ministerstwo	Liczba ofert	66	10288
	Liczba umów	52	2472
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	7 295 248	289 474 237
	% dofinansowanych ofert[2]	79%	24%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)[3]	140 293	117 101
Urząd centralny	Liczba ofert	16	1341
	Liczba umów	5	444
	Wysokość przekazanych środków	4 107 188	152 709 993
	% dofinansowanych ofert	31%	33%

[2] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[3] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.

	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	821 438	343 941
Urząd wojewódzki	Liczba ofert	34	1496
	Liczba umów	11	843
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	758 580	13 993 772
	% dofinansowanych ofert	32%	56%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	68 962	16 600
Administracja zespolona w województwach	Liczba ofert	192	899
	Liczba umów	60	507
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	7 039 684	4 900 086
	% dofinansowanych ofert	31%	56%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	117 328	9 665
Administracja rządowa ogółem	Liczba ofert	308	14024
	Liczba umów	128	4266
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	19 200 700	461 078 088
	% dofinansowanych ofert	42%	30%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	150 005	108 082

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

Tabela 8. Współpraca finansowa organów administracji rządowej z sektorem pozarządowym w 2012 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert.

2012	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	W tym liczba umów wieloletnich	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	W tym środki z funduszy strukturalnych UE (w zł)	**% dofinansowanych ofert**[4]	**Średnia wartość dofinansowania**[5]	**% umów wieloletnich**[6]
Ministerstwo	553	403	0	71 690 205	0	72%	177 891	0%
Urząd centralny	32	3 911	7	93 252 183	35 193 486	122%	23 843	0,01%
Urząd wojewódzki	128	81	0	3 565 408	0	63%	44 017	0%
Administracja zespolona w województwach	11	11	0	107 824	0	100%	9 802	0%
Administracja rządowa ogółem	**724**	**4 406**	**7**	**168 615 620**	**35 193 486**	**600%**	**38 269**	**0,01%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

[4] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert .
[5] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.
[6] Liczba umów wieloletnich dzielona przez liczbę wszystkich umów.

Tabela 9. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2012 r.

Sfery pożytku publicznego	Administracja rządowa ogółem w 2012
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	**31%**
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	**24%**
działalność charytatywna;	**5%**
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	**23%**
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	**13%**
ochrona i promocja zdrowia;	**29%**
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	**23%**
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	**7%**
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	**4%**
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	**11%**
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	**5%**
działalność wspomagająca rozwój techniki , wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnienie i wdrożenie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	**5%**
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	**4%**
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	**23%**
wypoczynek dzieci i młodzieży;	**38%**
kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	**23%**
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	**9%**
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	**13%**
turystyka i krajoznawstwo;	**7%**
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	**17%**
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	**5%**

upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działań wspomagających rozwój demokracji;	**7%**
ratownictwo i ochrona ludności;	**14%**
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	**15%**
upowszechnienie i ochrona praw konsumentów;	**6%**
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	**9%**
promocja i organizacja wolontariatu;	**15%**
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	**7%**
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	**7%**
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	**10%**
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;	**5%**
przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;	**27%**
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust.3, w zakresie określonym w pkt. 1-32.	**10%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego „Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata".

Tabela 10. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w latach 2012 i 2013 w ramach otwartego konkursu ofert.

	Liczba ofert		**Liczba umów**		**W tym liczba umów wieloletnich**		**Wysokość przekazanych środków w zł**	
	2012	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**	**2012**	**2013**
Urzędy marszałkowskie	15100	12 369	6598	5 038	18	49	187 669 095	113 236 250
Starostwa powiatowe	6041	7 609	4284	5 503	272	5 065	54298106	104 578 005
Miasta na prawach powiatu	17869	20 462	11843	12 666	622	422	474121387	949 426 552
Urzędy gminy	32360	26 006	680	22 336	0	900	651934870	820 820 150
Administracja rządowa ogółem	**71370**	**66 446**	**23405**	**45 543**	**912**	**6436**	**1 368 023 458**	**1 988 060 957**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

Tabela 11. Współpraca finansowa urzędów administracji samorządowej w podziale na powierzanie i wspieranie zadań publicznych w 2012 r.

		powierzanie	**wspieranie**
Urzędy marszałkowskie	Liczba ofert	622	14478
	Liczba umów	255	6343
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	32 409 049	155 260 046
	% dofinansowanych ofert[7]	40%	43%
	Średnia wartość dofinansowania[8] (w zł)	127 094	244 77
Starostwa powiatowe	Liczba ofert	361	568
	Liczba umów	384	3900
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	27 544 231	26 753 875
	% dofinansowanych ofert	106%	600%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	71729	6859
Miasta na prawach powiatu	Liczba ofert	884	16 985
	Liczba umów	645	11198
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	106 617 213	367 504 174
	% dofinansowanych ofert	72%	65%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	165 298	32 818
Urzędy gmin	Liczba ofert	2 547	29 813
	Liczba umów	2 284	6 532
	Wysokość przekazanych środków (w zł)	77 363 795	57 451 075
	% dofinansowanych ofert	89%	21%
	Średnia wartość dofinansowania (w zł)	33 872	8 795

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

[7] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert.
[8] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.

Tabela 12. Współpraca finansowa organów administracji samorządowej z sektorem pozarządowym w 2012 roku w ramach innych trybów niż otwarty konkurs ofert.

2012	**Liczba ofert**	**Liczba umów**	W tym liczba umów wieloletnich	**Wysokość przekazanych środków (w zł)**	W tym środki z funduszy strukturalnych UE (w zł)	**% dofinansowanych ofert**[9]	**Średnia wartość dofinansowania**[10]	**% umów wieloletnich**[11]
Urzędy marszałkowskie	1 887	88	22	61 782 030	25 378 273	4%	702 068	25%
Starostwa powiatowe	392	384	5	20 001 481	438 188	97%	52 087	0,01%
Miasta na prawach powiatu	1 923	1 490	8	103 765 553	1 444 690	77%	69 641	0,01%
Urzędy gmin	1 583	1 560	3	128 895 137	230 163	98%	82 625	0,01%
Administracja samorządowa ogółem	**5785**	**3 522**	**38**	**314 444 201**	27 491 314	**60%**	**89 280**	**0,01%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

[9] Liczba zawartych umów dzielona przez liczbę złożonych ofert .
[10] Wysokość przekazanych środków finansowych dzielona przez liczbę zawartych umów.
[11] Liczba umów wieloletnich dzielona przez liczbę wszystkich umów.

Tabela 13. Sfery pożytku publicznego, w których organy administracji rządowej zlecały realizację zadań publicznych w 2012 r.

Sfery pożytku publicznego	Administracja samorządowa ogółem w 2012
pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób;	**33,5%**
działalność na rzecz integracji i reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;	**8,1%**
działalność charytatywna;	**4%**
podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwój świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej;	**17,7%**
działalność na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych oraz języka regionalnego;	**3,8%**
ochrona i promocja zdrowia;	**32,9%**
działalność na rzecz osób niepełnosprawnych;	**32%**
promocja zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy i zagrożonych zwolnieniem z pracy;	**2,3%**
działalność na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn;	**0,7%**
działalność na rzecz osób w wieku emerytalnym;	**12,3%**
działalność wspomagająca rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości;	**2,7%**
działalność wspomagająca rozwój techniki , wynalazczości i innowacyjności oraz rozpowszechnienie i wdrożenie nowych rozwiązań technicznych w praktyce gospodarczej;	**0,5%**
działalność wspomagająca rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;	**10,1%**
nauka, szkolnictwo wyższe, edukacja, oświata i wychowanie;	**18,4%**
wypoczynek dzieci i młodzieży;	**32,4%**

kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego;	**46,3%**
wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu;	**90,7%**
ekologia i ochrona zwierząt oraz ochrona dziedzictwa przyrodniczego;	**12,2%**
turystyka i krajoznawstwo;	**23,1%**
porządek i bezpieczeństwo publiczne;	**6,6%**
obronność państwa i działalność Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej;	**0,3%**
upowszechnianie i ochrona wolności praw człowieka oraz swobód obywatelskich a także działań wspomagających rozwój demokracji;	**1,2%**
ratownictwo i ochrona ludności;	**8,8%**
pomoc ofiarom katastrof, klęsk żywiołowych, konfliktów zbrojnych i wojen w kraju i za granicą;	**0,4%**
upowszechnienie i ochrona praw konsumentów;	**1,2%**
działalność na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami;	**3,9%**
promocja i organizacja wolontariatu;	**5,8%**
pomoc Polonii i Polakom za granicą;	**0,2%**
działalność na rzecz kombatantów i osób represjonowanych;	**2,2%**
promocja Rzeczypospolitej Polskiej za granicą;	**0,6%**
działalność na rzecz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechnienia i ochrony praw dziecka;	**3,5%**
przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym;	**31,5%**
działalność na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust.3, w zakresie określonym w pkt. 1-32.	**5%**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego „Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”.

Tabela 13. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej ministerstw z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Ministerstwa							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**14**	**10**	**12**	**15**	**14**	**10**	**6**	**9**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**93**	**55**	**59**	**93**	**132**	**44**	**194**	**68**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**16**	**13**	**14**	**17**	**15**	**13**	**5**	**9**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**388**	**210**	**476**	**778**	**944**	**581**	**476**	**310**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”.*

Tabela 14. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej urzędów centralnych z sektorem pozarządowym w latach 2006–2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Urzędy Centralne							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**16**	**11**	**16**	**14**	**12**	**5**	**5**	**3**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**308**	**35**	**122**	**62**	**161**	**156**	**2**	**2**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**13**	**15**	**24**	**20**	**15**	**7**	**2**	**4**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**102**	**49**	**114**	**97**	**104**	**47**	**23**	**20**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 15. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej urzędów wojewódzkich z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Urzędy wojewódzkie							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**15**	**13**	**14**	**12**	**9**	**8**	**3**	**5**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**50**	**66**	**41**	**44**	**36**	**34**	**24**	**27**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**6**	**6**	**6**	**3**	**2**	**1**	**5**	**1**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**7**	**16**	**52**	**9**	**4**	**2**	**4**	**4**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 16. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej organów administracji zespolonej w województwach z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013[12].

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Organy administracji zespolonej w województwach							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**9**	**11**	**3**	**7**	**7**	**3**	**1**	**5**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**43**	**18**	**9**	**11**	**31**	**9**	**1**	**15**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**3**	**6**	**2**	**2**	**0**	**11**	**1**	**0**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**7**	**20**	**11**	**2**	**0**	**0**	**0**	**0**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*

[12] W 2008 roku DPP MPiPS otrzymał ankiety za organy administracji zespolonej w województwach jedynie z ośmiu województw.

.

Tabela 17. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej urzędów marszałkowskich z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Urzędy marszałkowskie							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**14**	**14**	**13**	**14**	**13**	**15**	**12**	**14**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**58**	**109**	**78**	**125**	**121**	**140**	**153**	**189**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**14**	**15**	**15**	**15**	**11**	**14**	**13**	**15**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**64**	**111**	**96**	**84**	**92**	**140**	**117**	**164**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 18. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej miast na prawach powiatu z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Miasta na prawach powiatu							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**42**	**42**	**49**	**57**	**57**	**48**	**44**	**46**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**176**	**188**	**235**	**307**	**412**	**319**	**318**	**373**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**50**	**50**	**53**	**56**	**45**	**52**	**42**	**58**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**202**	**173**	**289**	**243**	**296**	**603**	**2729**	**1003**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 19. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej powiatów z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Starostwa powiatowe							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**133**	**135**	**187**	**172**	**158**	**125**	**72**	**66**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**238**	**246**	**483**	**445**	**1 360**	**281**	**209**	**138**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**153**	**175**	**196**	**196**	**126**	**135**	**90**	**105**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**392**	**551**	**546**	**542**	**276**	**317**	**609**	**180**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”.*

Tabela 20. Ustawowe formy współpracy pozafinansowej gmin z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013.

Ustawowe formy współpracy pozafinansowej	Urzędy gmin							
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wspólne zespoły o charakterze doradczym i inicjatywnym Liczba urzędów, w których funkcjonowały zespoły doradcze i inicjatywne złożone z przedstawicieli danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**314**	**307**	**693**	**677**	**503**	**368**	**344**	**143**
Liczba zespołów doradczych i inicjatywnych, których członkami byli zarówno przedstawiciele danego urzędu jak i organizacji pozarządowych, stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotów kościelnych i wyznaniowych	**430**	**432**	**1251**	**1241**	**958**	**663**	**424**	**329**
Konsultacja projektów aktów prawnych Liczba urzędów, w których konsultowano z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi projekty aktów normatywnych	**575**	**651**	**845**	**834**	**592**	**700**	**218**	**484**
Liczba projektów aktów normatywnych, które urzędy konsultowały z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami jednostek samorządu terytorialnego lub podmiotami kościelnymi i wyznaniowymi	**1158**	**1316**	**1 511**	**1518**	**2160**	**2 003**	**6758**	**1550**

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 21. Współpraca pozafinansowa – wzajemne informowanie się o planowanych działaniach organów administracji publicznej z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013 w podziale na poszczególne urzędy.

Rodzaj urzędu	Liczba urzędów							
	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**
ogółem	**1 644**	**1 537**	**1 599**	**1 675**	**1 675**	**1 358**	**1004**	**1 191**
w tym:								
ministerstwa	15	10	14	13	9	8	4	9
urzędy centralne	24	20	32	25	15	8	6	2
urzędy wojewódzkie	15	13	5	14	10	8	5	10
administracja zespolona w województwach[13]	15	13	7	10	8	4	3	5
urzędy marszałkowskie	16	13	15	14	13	15	13	14
miasta na prawach powiatu	51	50	53	58	55	55	50	65
powiaty	204	205	215	218	219	192	136	179
gminy	1 184	1 088	1 250	1323	1 357	1 068	787	907

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

[13] W 2008 roku DPP MPiPS otrzymał ankiety za organy administracji zespolonej w województwach jedynie z ośmiu województw.

Tabela 22. Procent organów administracji samorządowej, które posiadały roczny program współpracy z sektorem pozarządowym w latach 2006-2013 w podziale na poszczególne urzędy.

Rodzaj urzędu	Procent urzędów								
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
urzędy marszałkowskie	93,8%	100,0%	100%	100,0%	93,3%	100%	87,5%	93,75%	93,75%
miasta na prawach powiatu	-	96,5%	100,0%	100,0%	100%	96,8%	97,1%	90,3%	92,6%
powiaty	81,5%	86,4%	92,3%	92,3%	93,5%	90%	87%	95,4%	90,8%
Gminy	73,0%	72%	81,7%	83,9%	86,0%	91,3%	83,6%	86,4%	83,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Tabela 23. Porozumienia zawarte z wolontariuszami przez organy administracji publicznej w latach 2006–2013 w podziale na poszczególne urzędy.

Administracja publiczna	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
	Ogółem							
Ogółem	**9 153**	**7 947**	**8 468**	**10 141**	**6 728**	**8 124**	**9591**	**1008**
liczba porozumień poniżej 30 dni	2 031	2 980	3 353	4 119	2 176	3 109	3408	224
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	7 122	4 967	5 115	6 022	4 552	5 015	6183	784
	Ministerstwa							
Ogółem	**880**	**182**	**143**	**153**	**132**	**535**	**155**	**227**
liczba porozumień poniżej 30 dni	303	95	1	2	54	319	6	13
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	577	87	142	151	78	216	149	214
	Urzędy centralne							
Ogółem	**832**	**57**	**69**	**136**	**138**	**201**	**188**	**122**
liczba porozumień poniżej 30 dni	303	7	18	61	34	34	11	5
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	529	50	51	75	104	168	177	117
	Urzędy wojewódzkie							
Ogółem	**40**	**57**	**65**	**42**	**46**	**87**	**101**	**143**
liczba porozumień poniżej 30 dni	11	17	1	1	0	0	2	8
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	29	40	64	41	46	87	99	135
	Administracja zespolona w województwach[14]							
Ogółem	**48**	**26**	**23**	**26**	**14**	**40**	**30**	**31**
liczba porozumień poniżej 30 dni	5	3	1	2	6	5	0	12
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	43	23	22	24	8	35	30	19
	Urzędy marszałkowskie							
Ogółem	**124**	**399**	**253**	**723**	**310**	**457**	**522**	**485**

[14] W 2008 roku DPP MPiPS otrzymał ankiety za organy administracji zespolonej w województwach jedynie z ośmiu województw.

liczba porozumień poniżej 30 dni	8	88	69	131	106	192	269	186
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	116	311	184	592	204	265	253	299
	Miasta na prawach powiatu							
Ogółem	**3 024**	**3 046**	**3 663**	**5 166**	**3 209**	**3 141**	**4712**	**3147**
liczba porozumień poniżej 30 dni	511	1 487	1 893	2 966	1 107	1 379	1979	1129
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	2 513	1 559	1 770	2 200	2 102	1 762	2733	2018
	Powiaty							
Ogółem	**1 239**	**1 286**	**1 431**	**1 049**	**1 051**	**1 104**	**1100**	**1328**
liczba porozumień poniżej 30 dni	230	545	514	284	394	365	279	448
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	1 009	741	917	765	657	739	821	880
	Gminy							
Ogółem	**2 890**	**2 868**	**2 821**	**2 846**	**1 838**	**2 559**	**2783**	**3042**
liczba porozumień poniżej 30 dni	646	728	856	672	475	815	862	792
liczba porozumień na co najmniej 30 dni	2 244	2 140	1 965	2 174	1 364	1 744	1921	2250

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania Departamentu Pożytku Publicznego *„Monitoring współpracy urzędów i ich jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych z sektorem pozarządowym za poszczególne lata”*.

Główne obszary prac Rady Działalności Pożytku Publicznego w 2013 r.

- Krajowy Program na Rzecz Młodzieży, Aktywna Młodzież, opracowanie przez Zespół ds. polityki na rzecz młodzieży projektu Krajowego Programu na Rzecz Młodzieży, Aktywna Młodzież i rekomendowanie jego realizacji Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej
- Projekt rozporządzenia w sprawie oferty, ramowego wzoru umowy i sprawozdania z wykonania zadania publicznego
- Nowy Program FIO na lata 2014-2020 (konsultacje, przyjęcie i wdrożenie P FIO na lata 2014-2020)
- Współorganizacja spotkań konsultacyjnych Programu FIO na lata 2014-2020 i prace nad kształtem Programu (wdrażanie)
- Rządowy Program na Rzecz Aktywności Osób Starszych na lata 2014-2020
- Nowelizacja ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podjęcie prac nad zmianami w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Projekt założeń do zmian ustawy o pomocy społecznej
- Ustawa o zmianie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz niektórych innych ustaw
- Odwołanie członka Rady NFZ rekomendowanego przez RDPP i wybór nowego przedstawiciela
- Udział w organizacji Konferencji poświęconej 10-leciu ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Organizacja Konferencji poświęconej polityce na rzecz młodzieży
- Rozszerzenie współpracy z wojewódzkimi Radami Działalności Pożytku Publicznego (spotkanie)
- Opracowanie wyników ze sprawozdań w kontekście wydatkowania 1%
- Kwestia opodatkowania stypendiów udzielanych przez organizacje pozarządowe
- Kwestia apelu wystosowanego do MAC ws. prowadzenia Ośrodka „Zielony Dół" przez Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Psychiatrii i Opieki Środowiskowej i Firmę Społeczną Laboratorium Cogito Opinia Rady ws. projektu ustawy o rachunkowości
- Opinia Rady ws. założeń do zmian ustawy o pomocy społecznej
- Zajęcie się kwestią Miejskiej RDPP z Zamościa (podjęcie działań zmierzających do poprawy funkcjonowania mechanizmu 1% podatku)
- Zajęcie stanowiska w stosunku do pisma OFOP-u ws. zmian do ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie
- Kwestia złożenia przez MPiPS wniosku o dofinansowanie projektu w ramach konkursu pn. "Wzmocnienie szeroko rozumianych konsultacji społecznych dotyczących regulacji prawnych i uzgadniania polityk publicznych, w tym konsultacji dokonywanych drogą elektroniczną". Zaangażowanie się w prace nad projektem „Synergia – program współpracy MPiPS z organizacjami pozarządowymi na lata 2014-2020"
- Kwestia odpowiedzi Urzędu Miejskiego w Słupsku na pismo Dolnośląskiego Forum Organizacji Pozarządowych wyrażające sprzeciw w sprawie powołania i prowadzenia Słupskiego Centrum Organizacji Pozarządowych i Ekonomii Społecznej

- Rozpoczęcie współpracy z Radą Główną ds. Społecznej Readaptacji i Pomocy Skazanym
- Udzielenie rekomendacji 5 przedstawicielom organizacji pozarządowych, którzy będą oceniać wnioski w ramach konkursu „Wdrożenie standardów współpracy jednostek samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi”
- Podjęcie działań ułatwiających świadczenie nieodpłatnej pomocy prawnej przez organizacje pozarządowe
- Stanowisko ws. projektu Programu Operacyjnego Funduszu Najbardziej Potrzebującym
- Wskazanie przedstawicieli Rady Działalności Pożytku Publicznego do interdyscyplinarnej grupy do prac nad założeniami długofalowej polityki senioralnej
- Wskazanie przedstawicieli Rady Działalności Pożytku Publicznego do grupy roboczej do spraw programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014 – 2020.
- Stanowisko ws. projektu ustawy o zmianie ustawy o rachunkowości
- Stanowisko ws. powołania Tymczasowego Komitetu Sterująco-Monitorującego P FIO na lata 2014-2020
- Stanowisko Rady ws. Programów Operacyjnych m.in. (POWER, Inteligentny Rozwój, Polska Cyfrowa, Pomoc Techniczna na lata 2014-2020)
- Podejmowanie działań interwencyjnych w kwestiach, które spłynęły do Rady
- Organizacja spotkania dyskusyjnego z Dostępności Usług Społecznych
- Wyrażenie opinii ws. innych projektów aktów prawnych, dokumentów strategicznych i pism, które wpłynęły do Rady

Wykres 3. Wysokość środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za lata 2012 i 2013 w podziale na województwa.

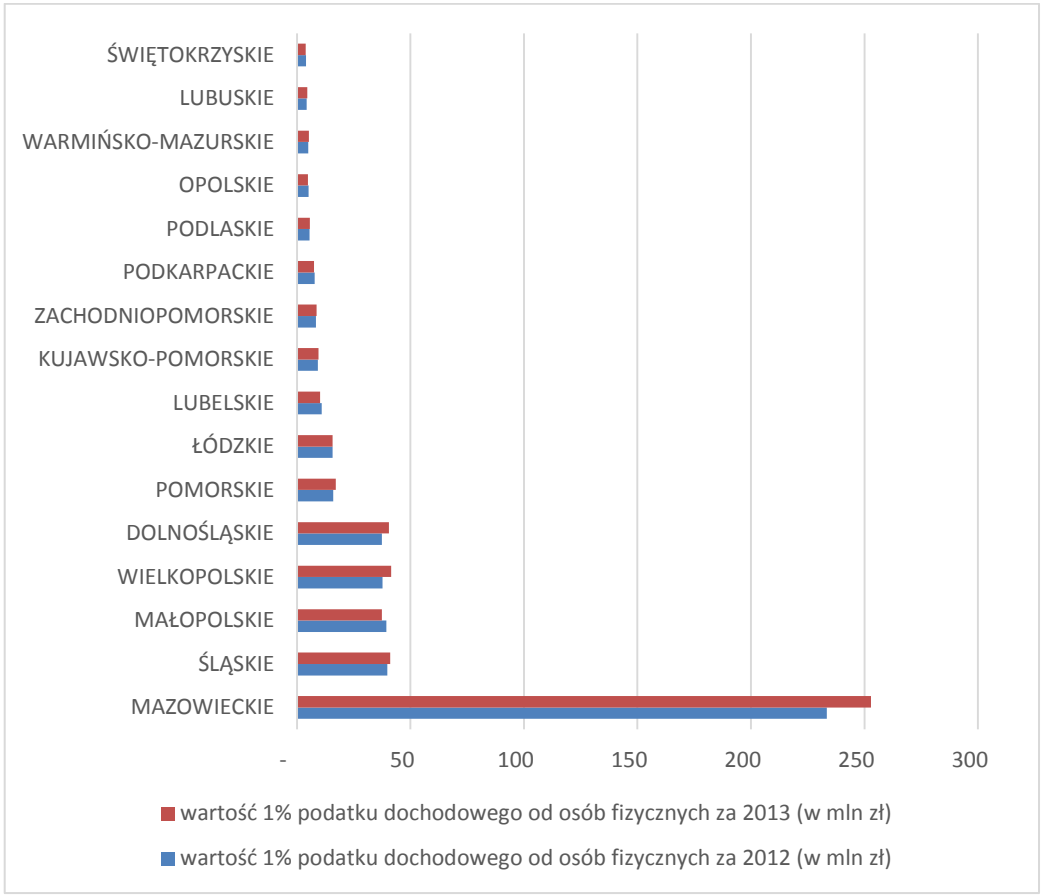

Źródło: Opracowano na podstawie Informacji Ministerstwa Finansów dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia za 2012 i 2013 rok oraz wykazu OPP przygotowywanego przez DPP.

Wykres 4. Odsetek OPP, które otrzymały środki z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za lata 2012 i 2013 w podziale na województwa

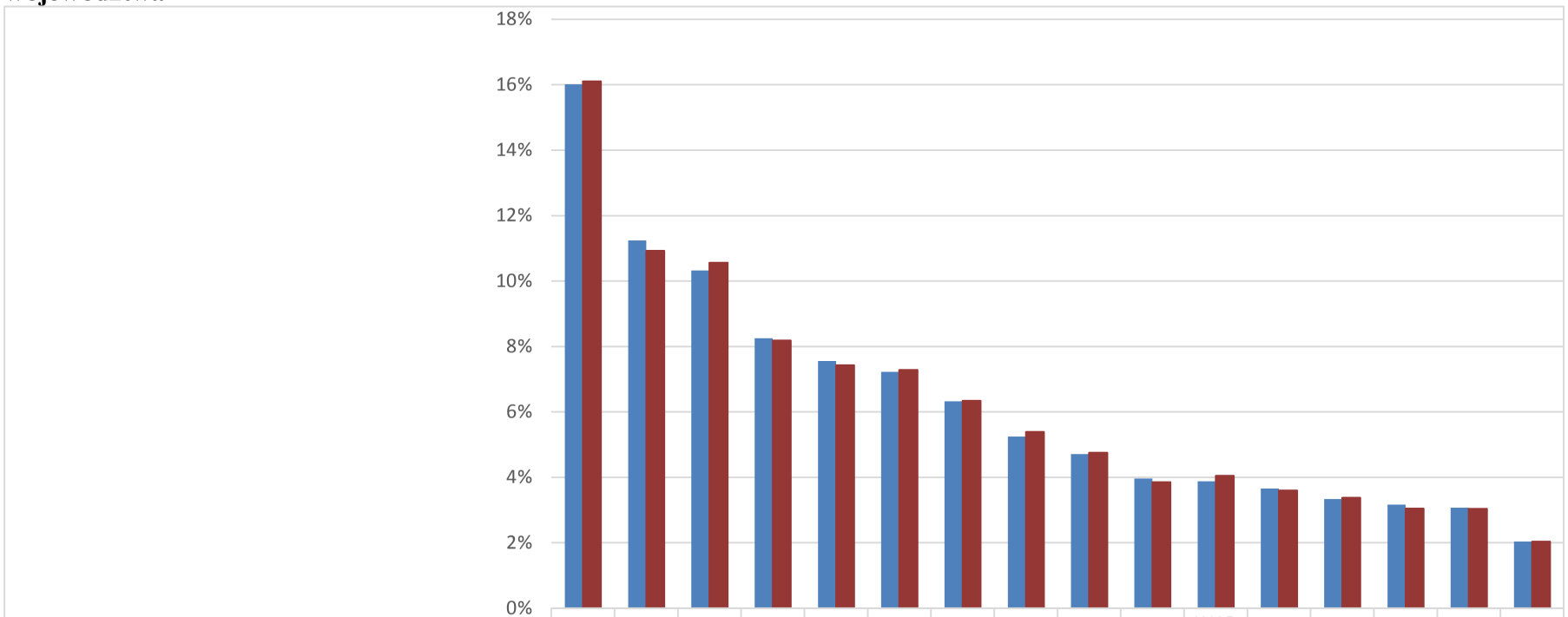

	MAZOWIECKIE	ŚLĄSKIE	DOLNOŚLĄSKIE	MAŁOPOLSKIE	POMORSKIE	WIELKOPOLSKIE	PODKARPACKIE	ŁÓDZKIE	LUBELSKIE	OPOLSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	ZACHODNIOPOMORSKIE	PODLASKIE	LUBUSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE
odsertek OPP, które otrzymały 1% podatku dochodowego za 2013 rok	16%	11%	10%	8%	8%	7%	6%	5%	5%	4%	4%	4%	3%	3%	3%	2%
odsertek OPP, które otrzymały 1% podatku dochodowego za 2012 rok.	16%	11%	11%	8%	7%	7%	6%	5%	5%	4%	4%	4%	3%	3%	3%	2%

Źródło: Opracowano na podstawie Informacji Ministerstwa Finansów dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia za 2012 i 2013 rok oraz wykazu OPP przygotowywanego przez DPP.

Wykres 5. Odsetek środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za lata 2012 i 2013 przekazany OPP mającym siedzibę na terenie danego województwa.

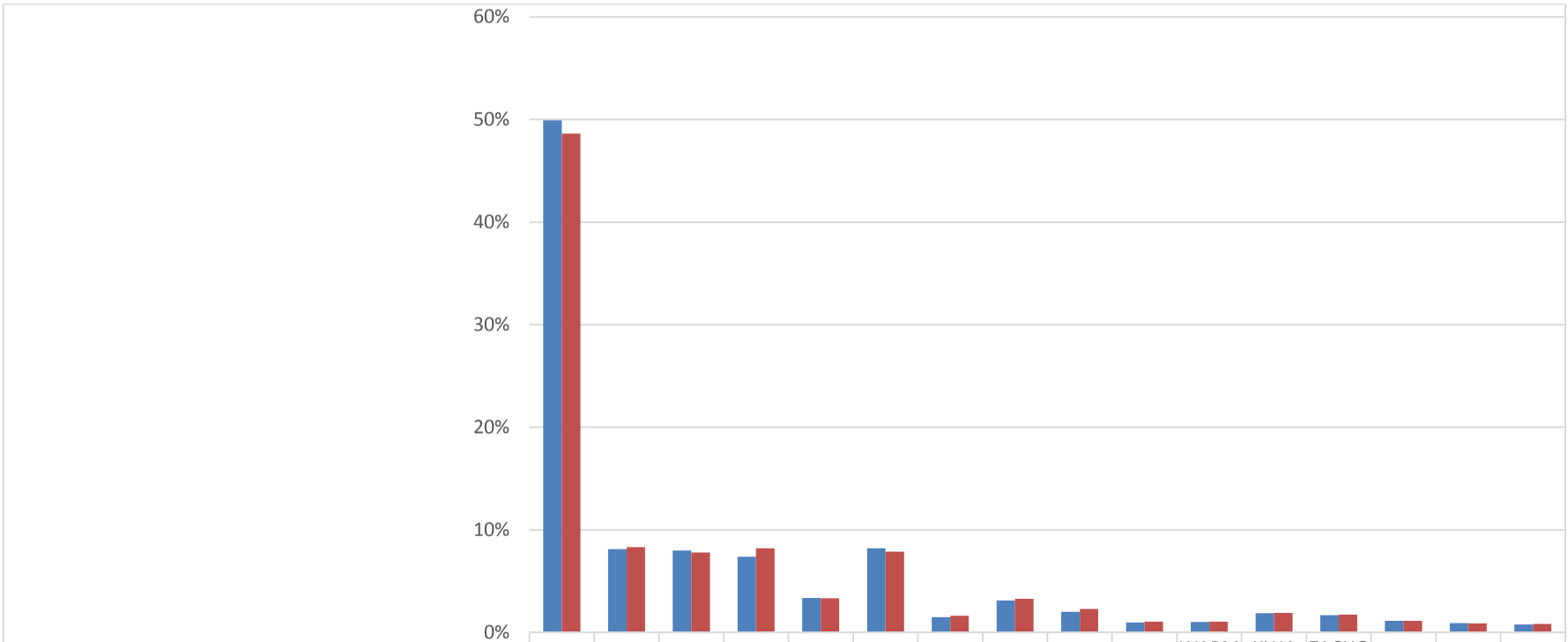

	MAZOWIECKIE	ŚLĄSKIE	DOLNOŚLĄSKIE	MAŁOPOLSKIE	POMORSKIE	WIELKOPOLSKIE	PODKARPACKIE	ŁÓDZKIE	LUBELSKIE	OPOLSKIE	WARMIŃSKO-MAZURSKIE	KUJAWSKO-POMORSKIE	ZACHODNIOPOMORSKIE	PODLASKIE	LUBUSKIE	ŚWIĘTOKRZYSKIE
odsetek środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za 2013 rok.	50%	8%	8%	7%	3%	8%	1%	3%	2%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	1%
odsetek środków z 1% podatku dochodowego od osób fizycznych za 2012 rok.	49%	8%	8%	8%	3%	8%	2%	3%	2%	1%	1%	2%	2%	1%	1%	1%

Źródło: Opracowano na podstawie Informacji Ministerstwa Finansów dotyczącej kwot 1% należnego podatku dochodowego od osób fizycznych przekazanych organizacjom pożytku publicznego z rozliczenia za 2012 i 2013 rok oraz wykazu OPP przygotowywanego przez DPP.

Tłoczono z polecenia Marszałka Senatu